

Liite 1

PÄÄTÖSESITYS

Esitetään, että seurantakomitea hyväksyisi Manner-Suomen maaseudun kehittämissuohjelman 2014-2020 vuoden 2019 raportin.

The European Agricultural Fund for Rural Development:
Europe investing in rural areas

MAASEUTU 2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020

Vuotuinen täytäntöönpanokertomus	
Ajanjakso	01/01/2019 - 31/12/2019
Versio	2019.0
Tila – Nykyinen solmu	Valmis lähetettäväksi - Finland
Kansallinen viite	
Seurantakomitean hyväksyntäpäivämäärä	

Ohjelmaversio voimassa	
CCI	2014FI06RDRP001
Ohjelmatyppi	Maaseudun kehittämisohjelma
Maa	Suomi
Alue	Manner-Suomi
Ohjelmakausi	2014 - 2020
Versio	6.1
Päätöksen numero	C(2019)2434
Päätöksen päivämäärä	26/03/2019
Hallintoviranomainen	Maa- ja metsätalousministeriö

Sisällysluettelo

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT	4
1.a) Taloustiedot	4
1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot	4
1.b1) Yhteenvetotaulukko	4
1.c) Maaseudun kehittämisohjelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain	13
1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot.....	43
1.e) Muu maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]	44
1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin.....	44
1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat).....	47
2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN.....	48
2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämisohjelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut.....	48
2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso).....	48
2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso).....	48
2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu	49
2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin.....	52
2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso).....	54
2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso).....	59
3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUIEN TOIMENPITEIDEN TEHOAKUUTEEN	93
3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi.....	93
3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismit	99
4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA VARTEN SUORITETUT TOIMET.....	101
4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettavat toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus	101
4.a1) Toteutettavat toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö).....	101
4.a2) Toteutettavat toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen	102
4.b) Toteutettavat toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkistetaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla).....	103

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI.....	108
6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA	109
7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI	110
8. ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET.....	111
9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN ..	113
10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:O 1303/2013 46 ARTIKLA).....	114
11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT	115
Liite II	116
Asiakirjat.....	127

1. OHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA JA SEN PRIORITEETTEJA KOSKEVAT AVAINTIEDOT

1.a) Taloustiedot

Katso liiteasiakirjat

1.b) Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit sekä määrälliset tavoitearvot

1.b1) Yhteenvetotaulukko

Kohdeala 1A						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämissuhteen kokonaismenoihin (kohdeala 1A)	2014-2019			1,25	37,32	3,35
	2014-2018			0,83	24,78	
	2014-2017			0,13	3,88	
	2014-2016			0,06	1,79	
	2014-2015			0,01	0,30	

Kohdeala 1B						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T2: yhteistyötoimenpiteestä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmät, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2019					310,00
	2014-2018					
	2014-2017					
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 1C						
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2019			27 916,00	139,58	20 000,00
	2014-2018			14 064,00	70,32	
	2014-2017			107,00	0,54	
	2014-2016					
	2014-2015					

Kohdeala 2A							
Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
T4: niiden maatilojen prosentiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämissuunnitelmasta tukea rakenneuudistukseen tai nykyaikaistamiseen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)	2014-2019	7,31	61,20	7,31	61,20	11,94	
	2014-2018	5,71	47,81	5,71	47,81		
	2014-2017	2,68	22,44	3,04	25,45		
	2014-2016	0,99	8,29	0,99	8,29		
	2014-2015						
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	15 100 863,13	100,67	10 078 088,72	67,19	15 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	5 955 246,46	119,10	5 953 191,46	119,06	5 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	549 001 556,64	60,91	296 306 720,17	32,87	901 400 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	570 057 666,23	61,87	312 338 000,35	33,90	921 400 000,00

Kohdeala 2B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T5: niiden mautilojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämissuunnitelmasta tuettu liiketoiminnan kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)		2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	4,61
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	12 983 311,04	99,87	8 423 475,15	64,80	13 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	349 205,74	11,64	349 205,74	11,64	3 000 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	67 802 778,17	46,76	33 902 691,05	23,38	145 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	81 135 294,95	50,39	42 675 371,94	26,51	161 000 000,00

Kohdeala 3A							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T6: niiden mautilojen prosenttiosuus, joita tuetaan laatu- ja paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)		2014-2019	1,29	15,12	1,29	15,12	8,53
		2014-2018	0,80	9,38	0,80	9,38	
		2014-2017	0,02	0,23	0,02	0,23	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	7 108 249,80	88,85	4 824 602,25	60,31	8 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	4 334 329,00	86,69	4 332 839,91	86,66	5 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	68 359 303,66	100,53	46 822 698,79	68,86	68 000 000,00
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	299 045 147,11	77,07	304 506 036,55	78,48	388 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	35 604 564,44	72,66	8 696 616,84	17,75	49 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	414 451 594,01	80,01	369 182 794,34	71,27	518 000 000,00

Painopiste P4							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T12: sen maatalousmaan prosentiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)		2014-2019			70,96	131,57	53,93
		2014-2018			70,30	130,35	
		2014-2017			63,64	118,00	
		2014-2016			63,18	117,15	
		2014-2015			62,21	115,35	
T10: sen maatalousmaan prosentiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)		2014-2019			83,43	104,46	79,87
		2014-2018			82,81	103,68	
		2014-2017			82,83	103,71	
		2014-2016			82,29	103,03	
		2014-2015			82,44	103,22	
T9: sen maatalousmaan prosentiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)		2014-2019			13,55	76,98	17,60
		2014-2018			13,44	76,36	
		2014-2017			11,94	67,83	
		2014-2016			10,94	62,15	
		2014-2015			9,59	54,48	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	5 361 269,41	74,46	3 387 441,57	47,05	7 200 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	8 041 769,87	67,01	8 039 915,89	67,00	12 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	8 968 878,81	149,48	3 886 889,24	64,78	6 000 000,00
M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 512 452 154,06	91,31	1 498 865 557,91	90,49	1 656 331 757,00
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	266 797 338,14	81,84	260 755 351,73	79,99	326 000 000,00
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 092 704 912,83	84,67	3 095 760 007,64	84,75	3 652 800 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	9 542 432,95	63,62	4 807 758,73	32,05	15 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	4 903 868 756,07	86,41	4 875 502 922,71	85,91	5 675 331 757,00

Kohdeala 5B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2019					2 000,00
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			221,00	11,05	
		2014-2015			18,00	0,90	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	34 836,50	3,48	300 995,90	30,10	1 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	376 727,74	37,67	375 702,43	37,57	1 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 202 020,87	31,46	1 540 965,60	22,01	7 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 613 585,11	29,04	2 217 663,93	24,64	9 000 000,00

Kohdeala 5C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)		2014-2019	35 088 750,94	29,76	35 088 750,94	29,76	117 900 000,00
		2014-2018	22 471 513,38	19,06	22 471 513,38	19,06	
		2014-2017	9 186 406,25	7,79	9 186 406,25	7,79	
		2014-2016			2 539 138,00	2,15	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 221 398,51	80,53	2 482 128,07	62,05	4 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	608 340,61	60,83	608 858,65	60,89	1 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	32 878 261,86	57,88	17 606 923,99	31,00	56 800 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	6 750 410,65	96,43	3 073 385,18	43,91	7 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	43 458 411,63	63,17	23 771 295,89	34,55	68 800 000,00

Kohdeala 5D							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujenpäästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)		2014-2019			1,42	13,18	10,77
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	850 000,00	53,13	563 283,10	35,21	1 600 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	38 269,71	3,83	38 269,71	3,83	1 000 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	9 460 860,08	16,66	5 318 743,65	9,36	56 800 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	570 603,78	16,30	78 646,83	2,25	3 500 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	10 919 733,57	17,36	5 998 943,29	9,54	62 900 000,00

Kohdeala 5E							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)		2014-2019					2 000,00
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 220 220,74	122,02	132 434,58	13,24	1 000 000,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	287 591,49	28,76	289 351,56	28,94	1 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 374 762,58	67,85	89 252,96	2,55	3 500 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 882 574,81	70,59	511 039,10	9,29	5 500 000,00

Kohdeala 6A							
Tavoiteindikaattori nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)		2014-2019			2 948,15	73,70	4 000,00
		2014-2018			1 815,20	45,38	
		2014-2017			600,81	15,02	
		2014-2016			15,30	0,38	
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	17 497 149,23	96,14	11 785 519,61	64,76	18 200 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	166 645 284,81	71,52	103 013 174,26	44,21	233 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	71 027 835,06	98,65	15 966 659,84	22,18	72 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	255 170 269,10	78,95	130 765 353,71	40,46	323 200 000,00

Kohdeala 6B							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)		2014-2019			1 739,73	102,34	1 700,00
		2014-2018			1 064,46	62,62	
		2014-2017			322,14	18,95	
		2014-2016			2,15	0,13	
		2014-2015					
T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuureista (kohdeala 6B)		2014-2019			106,42	226,07	47,07
		2014-2018			121,55	258,22	
		2014-2017			110,18	234,06	
		2014-2016			29,32	62,29	
		2014-2015					
T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämissstrategioiden piiriin (kohdeala 6B)		2014-2019			70,41	149,58	47,07
		2014-2018			70,41	149,58	
		2014-2017			70,41	149,58	
		2014-2016			70,41	149,58	
		2014-2015			70,41	149,58	
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	7 673 954,06	95,92	4 801 138,49	60,01	8 000 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	65 155 867,12	130,31	34 176 175,99	68,35	50 000 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	994 976,76	33,17	133 429,80	4,45	3 000 000,00
M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	247 251 765,19	82,42	164 513 162,51	54,84	300 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	321 076 563,13	88,94	203 623 906,79	56,41	361 000 000,00

Kohdeala 6C

Kohdeala 6C							
Tavoiteindikaattorin nimi		Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktuureista (TVT) (kohdeala 6C)		2014-2019			27,13	54,60	49,69
		2014-2018			26,53	53,39	
		2014-2017			1,22	2,46	
		2014-2016					
		2014-2015					
Toimenpide	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 683 800,28	56,13	1 441 454,91	48,05	3 000 000,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	35 332 879,52	117,78	21 052 268,63	70,17	30 000 000,00
Yhteensä	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	37 016 679,80	112,17	22 493 723,54	68,16	33 000 000,00

1.c) Maaseudun kehittämisohjelman täytäntöönpanoa koskevat keskeiset tiedot a) ja b) kohtien perusteella kohdealoittain

Yleistä

Tässä luvussa esitetyt maksu- ja sidontatiedot kuvaavat ohjelman toteuman tilanteen vuoden 2019 lopussa, 31.12.2019 voimassa olleen ohjelman mukaisesti. Toteumassa on huomioitu päättyneet ja hyväksytyt hankkeet, joista on maksettu vähintään yksi välimaksu. Seurantataulukoissa maksujen toteuma on aiempina vuosina esitetty päättyneiden hankkeiden osalta. Vuosien 2018 ja 2019 seurantataulukoiden tiedot eivät siten ole vertailukelpoisia vuosien 2014-2017 raporttien seurantatietoihin.

Seurantataulukoiden maksu- ja sidontatiedot perustuvat raportoinnin ohjeistukseen ja SFC-järjestelmän toteuttamaan laskentaan. Komission ohjeiden mukaisesti järjestelmään tallennetut maksu- ja sidontatiedot eivät anna todellista kuvaa toimenpiteiden sidonnoista ja maksuista, koska SFC-taulukoissa monivuotisista sitoumuksista sidontoihin huomioidaan ainoastaan raportointivuoden maksusitoumukset ja koska järjestelmä laskee vuosittain toimitetut tiedot yhteen. Sidonnat voivat muuttua edellisille vuosille esimerkiksi siitä syystä, että hankkeisiin tehdään muutospäätöksiä, jotka muuttavat alkuperäistä sidontaa.

Tässä luvussa esitetyt sidonta- ja maksutiedot kuvaavat rahoituskauden 2014-2020 tilanteen 1.1.2014-31.12.2019 väliseltä ajalta.

Kohdealat 1A-C: Innovaatioiden, yhteistyön ja tietämispohjan kehittämisen edistäminen maaseudulla; Yhteyksien vahvistaminen maatalouden, ruoan tuotannon, metsätalouden sekä tutkimuksen ja innovaatioiden välillä myös ympäristöasioiden hallinnan ja ympäristönsuojelun tason parantamiseksi; Elinikäisen oppimisen ja ammatillisen koulutuksen edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Osaamista ja innovaatioita edistetään koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja tiedonvälityksen sekä neuvonnan avulla pystytään lisäämään tuottajien tietoisuutta maatalouden ympäristöasioista ja niiden merkityksestä. Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan myös vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita ja luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen tai vaikka kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa sekä kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Yhteistyö-toimenpiteen kautta voidaan myös saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 1A tavoitteeksi on asetettu, että koulutukseen ja tiedonvälitykseen (M01), neuvontaan (M02) ja yhteistyöhön (M16) käytetään ohjelman julkisesta rahoituksesta (sis. myös kokonaan kansallisen osuuden) 3,28 % (269 milj. euroa) (vuoden 2019 lopussa voimassa olleen ohjelma-asiakirjan luvussa 11.1.1.1. kokonaisluvut ja T1 mittarin arvo ovat väärin). Vuoden 2019 loppuun mennessä näistä toimenpiteistä oli toteutunut maksuina yhteensä 132,3 milj. euroa (2,35 % julkisesta rahoituksesta) ja sidottu oli 220,9 milj. euroa (3,93 % julkisesta rahoituksesta). Koulutuksesta ja tiedonvälityksestä oli toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 48,2 milj. euroa (sidottu 72,5 milj. euroa), neuvonnasta 20,0 milj. euroa (sidottu 20,0 milj. euroa) ja yhteistyöstä 64,1 milj. euroa (sidottu 128,5 milj. euroa). Mainitut toimenpiteet ovat olleet suosittuja ja niiden toimeenpano on edennyt hyvin.

Kohdealan 1B tavoitteeksi on asetettu, että tuettuja yhteistyötoimia on ohjelmakauden lopussa toteutunut yhteensä 310 kpl. Yhteistyö-toimenpide on ollut suosittu ja sen mukaisia hankkeita oli vuoden 2019

loppuun mennessä hyväksytyt yhteensä 624 kpl, joista 383 hanketta oli päättynyt ja 241 oli edelleen käynnissä. Hyväksytyistä hankkeista 167 kpl oli Leader-ryhmien hyväksymiä. Tavoitteesta oli vuoden 2019 loppuun mennessä toteutunut 147 % (tavoitteeseen sisältyvät vain ELY-keskusten hyväksymät hankkeet (457 kpl)). Suosituimmat alatoimenpiteet ovat olleet muut yhteistyöhankkeet (M16.10) ja pilottihankkeet sekä uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen (M16.2). Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Kohdealan 1C tavoitteeksi on asetettu, että toimenpiteen M01 mukaisiin koulutuksiin osallistuu 20 000 henkilöä. Lisäksi tavoitteena on, että 5 000 henkilöä osallistuu Leader-ryhmiltä rahoituksen saaneiden hankkeiden koulutuksiin. Toimenpiteen M01 mukaisia hankkeita oli vuoden 2019 loppuun mennessä hyväksytyt yhteensä 352 kpl, joista 91 oli käynnistetty Leader-rahoituksella. Koulutuksiin arvioidaan osallistuvan yhteensä yli 39 000 henkilöä, josta Leader-hankkeiden koulutuksiin osallistuneiden osuudeksi arvioidaan hieman yli 7 000 henkilöä. Kohdealalle 1C asetetun koulutuksiin osallistuneiden henkilöiden tavoitteen arvioidaan vuoden 2019 lopun toteuman mukaan ylittyvän (tavoitteeseen sisältyvät vain ELY-keskusten hyväksymät hankkeet). Koulutushankkeet kestävät useimmiten 2-3 vuotta.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen kiinnostavuus näyttää vähentyneen edelliseen rahoituskauteen verrattuna yhteistyötoimenpiteen (M16) johdosta.

Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Kohdeala 2A: Kaikkien maatalojen taloudellisen suorituskyvyn parantaminen sekä maatalojen rakenneuudistuksen ja nykyaikaistamisen helpottaminen, erityisesti markkinoille osallistumisen ja markkinoille suuntautumisen sekä maatalouden monipuolistamisen lisäämiseksi

Maatalouden tuottavuutta ja kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04). Tuet maatalojen investointeihin mahdollistavat esimerkiksi tuotantorakennetta parantavien, tuotantokustannuksia vähentävien sekä uuden teknologian ja prosessien käyttöön ottoa tukevien investointien rahoituksen. Investointien tukemisella luodaan pohjaa maatalouden pitkän aikavälin tuotantoedellytysten säilymiselle ja ruuantuotannon kannattavuuden paranemiselle. Investointien toteuttamisessa voidaan samalla kiinnittää erityistä huomiota myös tuotantotapojen ympäristövaikutuksiin, energiatehokkuuteen ja eläinten hyvinvointiin. Yksikkökustannusten lasku sekä ympäristöä vähemmän kuormittavat ja eläinten hyvinvointia entistä paremmin huomioivat investoinnit parantavat tuettavien tilojen kilpailukykyä kuluttajien kiinnostuksen kasvaessa. Koulutuksella ja tiedonvälityksellä sekä neuvonnalla helpotetaan maatalojen rakenneuudistusta ja nykyaikaistamista sekä parannetaan maatalojen taloudellista toimintakykyä.

Kohdealan 2A suunniteltu julkinen rahoitus yhteensä on 921,1 milj. euroa, josta 608,2 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Julkisen rahoituksen kehyksestä oli toteutunut vuoden 2019 loppuun mennessä maksuina 312,3 milj. euroa (34 %) ja sidottu oli 577,2 milj. euroa (63 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 237,0 milj. euroa (76%) ja sidottu oli 333,4 milj. euroa (106%). Kokonaan kansallisesta osuudesta oli maksuina toteutunut 75,3 milj. euroa ja sidottu oli 243,8 milj. euroa.

Kohdealan 2A tavoitteeksi on asetettu, että maatalainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 7 000 kpl (11,94 % kaikista maatiloista). Tukea maatalouden investointeihin oli vuoden 2019 loppuun mennessä maksettu 6 039 hankkeeseen 4 283 tilalle (61 % tavoitteesta ja 8,6 % kaikista maatiloista). Toimenpiteeseen sisältyvien tuotannollisten rakennushankkeiden toteutusaika on enimmillään jopa neljä vuotta, joten käynnissä olevien ja myönteisen

päätöksen saaneiden hankkeiden määrä huomioiden toimenpiteen tuotoksiin liittyvät tavoitteet tullaan ylittämään ohjelmakauden aikana.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 15 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 1 600 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2A toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 10,1 milj. euroa ja sidottu oli 14,8 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 65 kpl, joista 30 oli koulutushankkeita (7,7 milj. euroa) ja 35 tiedonvälityshankkeita (7 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2A on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2A on 5 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 2A toteutunut maksuina 6,0 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu julkinen rahoitus kohdealalle 2A on yhteensä 901,4 milj. euroa, josta 293,2 milj. euroa on EU-osarahoitteista ja 608,2 milj. euroa kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2019 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina yhteensä 296,3 milj. euroa (33 %) ja sidottu oli 556,4 milj. euroa (62 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 221,0 milj. euroa ja sidottu oli 312,6 milj. euroa ja vastaavasti kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut avustuksena, korkotukena ja valtiontakauksena 75,3 milj. euroa ja sidottu oli 243,8 milj. euroa. Toteutuneiden hankkeiden määrä vuoden 2019 loppuun mennessä oli 6 039 yhteensä 4 283 tilalla.

Toimenpiteessä tuetaan maatalojen investointeja, joiden tavoitteena on parantaa maatalon kilpailukykyä ja kannattavuutta. Investoinneilla voidaan vaikuttaa tilan tuotannon tehokkuuteen sekä taloudellisiin ja tuotannollisiin olosuhteisiin ja sitä kautta myös alkutuotteiden laatuun ja tuotteiden saamiseen elintarvikemarkkinoille samalla parantaen maatalouden tuottavuutta ja kannattavuutta.

Investoimalla tuotantorakennuksiin ja niiden nykyaikaiseen teknologiaan voidaan edistää eläinten hyvinvointia ja parantaa työympäristöä, lisätä energiatehokkuutta, tehostaa uusiutuvaa energiaa hyödyntävien ratkaisujen käyttöönottoa sekä lisätä uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaista käyttöä. Investointitoimenpiteillä voidaan myös osaltaan vaikuttaa tuotannon ilmasto- ja ympäristökuormitukseen ja esimerkiksi ravinteiden kierrätystä tukevilla investoinneilla voidaan saada sekä taloudellisia, että ympäristöhyötyjä.

Vuonna 2019 maatalouden investointituet olivat haettavissa koko vuoden jatkavana hakuna. Tukihakemuksen voi jättää sähköisenä Hyrrä -tietojärjestelmässä tai paperihakemuksena. Sähköisenä hakemuksen jätti noin 80 % hakijoista.

Pääosa rahoituksesta on kohdistunut kotieläintuotannon rakentamisinvestointeihin, etenkin nurmeen perustuvaan lypsy- ja nautakarjatalouteen. Toisaalta juuri kotieläintaloudessa rakennekehitys ja lopettavien tilojen määrä on edelleen kaikkein suurinta, jolloin jatkaville tiloille kohdistuu paineita uusien, korvaavien eläinpaikkojen rakentamiseen. Kotieläinrakennuksiin tehdään runsaasti investointeja myös eläinten hyvinvoinnin ja työympäristön parantamisen näkökulmasta. Kappalemääräisesti paljon investointeja tehdään maan kasvukuntoa parantaviin pellon salaojitusinvestointeihin, joiden merkitys Suomen ilmasto-olosuhteissa on ensiarvoisen tärkeä myös ravinteiden tehokkaalle hyödyntämiselle ja

eroosion estämiselle.

Vaikka tilojen rakennetta on kehitetty ja uuteen teknologiaan panostettu, maatalouden kilpailukyky ja työn tuottavuus eivät ohjelmakauden aikana koko sektorin tasolla ole parantuneet. Sen sijaan toimenpiteitä toteuttaneilla tiloilla investointien vaikutukset näkyvät positiivisesti. Maatalouden yleinen kannattavuuskehitys on vaikuttanut myös investoineiden tilojen talouteen. Pitkällä tähtäimellä toimintaansa kehittäneet tilat ovat pääsääntöisesti paremmassa asemassa kuin investoimattomat tilat.

Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealoja 5C ja 5D.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 2A vaikuttavat toissijaisesti luonnonhaittakorvaukset (M13) ja eläinten hyvinvointi (M14) (maksettu yhteensä n. 3,4 mrd. euroa). Luonnonhaittakorvaukset parantavat maatalojen taloudellista suorituskykyä. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteen toimilla voidaan vähentää eläinten sairauksia ja parantaa tuotteiden laatua sekä vastata kuluttajien odotuksiin, mikä vaikuttaa myös maatilan taloudelliseen tulokseen.

Kohdeala 2B: Riittävän ammattitaitoisten viljelijöiden maatalousalalle pääsyn ja erityisesti sukupolvenvaihdosten helpottaminen

Viljelijöiden ikärakenteen heikkenemistä voidaan ehkäistä tukemalla nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamista. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) sekä neuvonnan (M02) avulla lisätään viljelijöiden ammattitaitoa ja tehostetaan ammattitaitoisten viljelijöiden pääsyä maatalousalalle. Tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) sisältää aloitustuen nuorille viljelijöille.

Kohdealan 2B suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 161 milj. euroa, josta 94 milj. euroa on EU-osarahoitteista ja 67 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Julkisen rahoituksen kehyksestä oli vuoden 2019 loppuun mennessä toteutunut maksuina 42,7 milj. euroa (45 %) ja sidottu oli 82,2 milj. euroa (51 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli maksettu 42,7 milj. euroa (45,4 %) ja sidottu oli 59,7 milj. euroa (63,5 %). Kokonaan kansallisesta osuudesta oli sidottu vuoden 2019 loppuun mennessä 22,5 milj. euroa.

Kohdealan 2B tavoitteeksi on asetettu, että nuorten viljelijöiden tukea saaneita tiloja on ohjelmakauden lopussa 2 700 kpl (4,6 % kaikista maataloista). Tukea tilanpidon aloitukseen oli vuoden 2019 loppuun mennessä maksettu 1 354 tilalle (2,7 % kaikista maataloista) ja myönnetty hieman yli 1 500 tilalle.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 13 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 2B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 800 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 2B toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 8,4 milj. euroa ja sidottu oli 12,9 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 51 kpl, joista 32 oli koulutushankkeita (8,8 milj. euroa) ja 18 tiedonvälityshankkeita (3,7 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 2B on 1 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 2B on 3 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä

toimenpiteestä oli kohdealalle 2B toteutunut maksuina 0,35 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Tilanpidon aloitustukeen nuorille viljelijöille (M06.1) suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 145 milj. euroa, josta 78 milj. euroa on EU:n osaksi rahoittamaa ja 67 milj. euroa on korkotukena myönnettävää kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2019 loppuun mennessä tukea nuorille viljelijöille oli maksettu yhteensä 33,9 milj. euroa (43,5 %) ja sidottu oli 68,9 milj. euroa (47,5 %), josta 22,5 milj. euroa oli sidottu kokonaan kansallisesta kehyksestä. Vuoden 2019 loppuun mennessä ohjelmakauden aikana myönteinen tukipäätös on tehty yhteensä 1 505 hankkeelle.

Toimenpiteen tavoitteena on vähentää tilanpidon aloittamisen taloudellista riskiä, parantaa yritystoiminnan kehittämismahdollisuuksia ja saada alalle uusia maatalousyrittäjiä, joilla on mahdollisuus kannattavan toiminnan harjoittamiseen ja tilojen kehittämiseen. Tavoitteena on, että nuorten yrittäjien hallitsemien tilojen osuus suhteessa tilojen kokonaismäärään säilyy nykytasolla.

Maatalouden kannattavuus on ohjelmakauden aikana ollut haasteellista mm. markkinahäiriöiden ja poikkeuksellisten sääolojen seurauksena. Maatalouden heikentyneiden kannattavuusnäköymien ja toisaalta muiden alojen parantuneiden työmahdollisuuksien johdosta maatalousyrittäjäyys ei ole houkuttanut nuoria alalle. Toisaalta luopumistuen ehtojen ja eläkelainsäädännön muutokset ovat saattaneet hidastaa luopujien halukkuutta ja mahdollisuuksia sukupolvenvaihdoksiin. Aloitustuen ehtoja on hieman tiukennettu edelliseen ohjelmakauteen verrattuna. Tällä haluttiin kohdentaa tuki niille tiloille, joilla on parhaat edellytykset kannattavan toiminnan harjoittamiseen myös jatkossa. Nuorten viljelijöiden osuuden laskemiseen kaikkien viljelijöiden määrästä on osaltaan vaikuttanut myös eräiden tukijärjestelmien yläikärajan poisto, jonka seurauksena luopujia on ollut aiempaa vähemmän ja vanhimpien viljelijöiden osuus kaikista ikäryhmistä on selvästi kasvanut.

Vuonna 2019 sekä maatalouden, että poro- ja luontaiselinkeinojen aloitustuet olivat haettavissa koko vuoden jatkuvana hakuna. Tukihakemuksen voi jättää sähköisenä Hyrrä -tietojärjestelmässä tai paperihakemuksena. Sähköisenä hakemuksen jätti 74 % hakijoista. Tukikelpoisuustarkastelun läpäisseiden hakemusten joukosta valitaan ELY-keskuksissa hakemukset rahoitettavaksi käyttäen toimenpiteen valintakriteerien mukaista pisteytystä ja ottaen huomioon käytettävissä oleva rahoitus. Valintakriteerien periaatteet on määritelty maaseutuohjelmassa ja yksilöity maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Eniten myönteisiä aloitustukipäätöksiä vuosina 2015 - 2019 on tehty Varsinais-Suomessa, Pohjois-Pohjanmaalla, Etelä-Pohjanmaalla ja Pohjanmaalla. Vähiten aloitustukea saavia on Kainuussa. Lypsykarjatalous ja viljanviljely olivat Lappia lukuun ottamatta osuudeltaan suurimpia aloitustukea saaneista tuotantosunnista kaikkien ELY-keskusten alueilla. Lapissa poro- ja luontaiselinkeinotilojen aloituksia on eniten.

Tilanpidon aloittamista koskevan toimenpiteen toteutus on selkeästi jäljessä tavoitteesta ja on erittäin todennäköistä, että ohjelmakaudella ei päästä myönnettyjen aloitustukien määrälliseen tavoitteeseen. Myönnettyjen tukien määrässä on ollut vuotuista vaihtelua, joka osittain johtuu muusta lainsäädännöstä, kuten muutoksista kansalliseen luopumistukijärjestelmään. Tämä päättyi kokonaan vuoden 2018 lopussa.

Vaikka toimenpiteen määrällisestä tavoitteesta ollaan jäljessä, on toimenpide tukenut ohjelman tavoitetta rakennekehityksen näkökulmasta. Aloitustuki on kannustanut ja helpottanut sukupolvenvaihdoksia kehittyvillä, tulevaisuuteen tähtäävillä tiloilla.

Osa tilanpidon aloituksista toteutetaan aloitustukijärjestelmän ulkopuolella. Vuonna 2018 toteutetun 'Maatilojen sukupolvenvaihdokset ja kehittäminen' -hankkeen yhteydessä Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja Luonnonvarakeskus (Luke) arvioivat, että tiloilla tehtäisiin vuosittain yhteensä noin 800

sukupolvenvaihdosta. Aloitustuen ulkopuolella toteutuvat sukupolvenvaihdokset tehdään usein pienemmillä, sivutoimisilla tiloilla.

Suomessa, kuten muissakin EU-maissa, maatilojen määrä vähenee ja maatalousyrittäjien keski-ikä nousee. Vuonna 2010 Suomessa oli noin 59 500 maatilaa, kun vuonna 2018 tiloja oli noin 47 600 (Luonnonvarakeskus 2019). Samaan aikaan viljelijöiden keski-ikä on noussut 51 vuodesta 53 vuoteen. Kyseisenä aikajaksona alle 40-vuotiaiden viljelijöiden määrä on suhteellisesti pysynyt lähes samana, 16-17 prosentissa kaikista viljelijöistä. Tämä tarkoittaa, että viljelijöiden kokonaismäärän vähentyessä myös nuorten viljelijöiden kokonaismäärä on pienentynyt. Samaan aikaa yli 60-vuotiaiden viljelijöiden suhteellinen osuus on noussut noin 21 %:sta lähes 29 %:iin ja myös kokonaismäärä on noussut.

Neuvontatoimenpiteessä sukupolvenvaihdoksiin kohdistuvaa neuvontaa on käytetty vilkkaasti ja myös erilaisten kehittämishankkeiden kautta on tuettu nuoria yrittäjiä.

Kohdeala 3A: Alkutuottajien kilpailukyvyyn parantaminen kytkemällä heidät paremmin maatalouselintarvikeketjuun maataloustuotteiden arvoa lisäävien laatu- ja paikallisten markkinoiden edistämistä sekä menekinedistämistä koskevien toimien, lyhyiden jakeluketjujen, tuottajaryhmien ja -organisaatioiden sekä toimialaorganisaatioiden avulla

Alkutuottajien kilpailukykyä parannetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), eläinten hyvinvoinnilla (M14) ja yhteistyötoimenpiteellä (M16). Tukemalla maataloustuotteiden jalostusta ja kauppaa voidaan parantaa tuottajien valmiuksia vastata kuluttajien toiveisiin mm. luomu- ja lähiruoan saatavuudesta. Myös yritysten jalostusastetta voidaan nostaa. Koulutuksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla on mahdollista luoda ja lisätä edellytyksiä laadukkaiden elintarvikkeiden tuotannolle ja jopa viennille. Eläinten hyvinvointi -toimenpiteellä parannetaan eläinten pito-olosuhteita ja niiden hoitoa sekä vaikutetaan tuotantoeläinten lajinmukaisen hoidon edistämiseen. Myös neuvonnan kautta voidaan vaikuttaa eläinten terveydenhuollon ja hyvinvoinnin edistämiseen. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan entistä paremmin kuluttajien odotuksiin.

Kohdealan 3A suunniteltu kokonaisrahoitus on 518 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 3A oli toteutunut maksuina yhteensä 375,2 milj. euroa (72,4 %) ja sidottu oli 446,7 milj. euroa (86,2 %).

Kohdealan 3A tavoitteeksi on asetettu, että yhteistyöhön/paikalliseen menekinedistämiseen toimitusketjun toimijoiden välillä osallistuneiden maatilojen lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 5 000 kpl (8,53 % maataloista). Tavoite liittyy yhteistyö-toimenpiteen alatoimenpiteeseen M16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi). Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 19 kpl (3,2 milj. euroa). Lyhyiden toimitusketjujen yhteistyöhön on osallistunut 651 tilaa.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 5 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 3A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 800 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 4,8 milj. euroa ja sidottu oli 7,1 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 17 kpl, joista 4 oli koulutushankkeita (1,4 milj. euroa) ja 13 tiedonvälityshankkeita (5,5 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 3A on 4 500 neuvontaa saaneita tuensaajia. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 5 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalle 3A toteutunut maksuina 4,3 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Maataloustuotteiden jalostuksen, kaupan pitämisen ja/tai kehittämisen (M04.2) tavoite kohdealalla 3A on 500 tukea saanutta yritystä. Toimenpiteen M04.2 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 68 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli kohdealalta 3A maksuina toteutunut 46,8 milj. euroa ja sidottu oli 66,9 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 365 kpl. Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Eläinten hyvinvointikorvausten (M14) tavoite on 4 500 tuensaajaa. Toimenpiteen M14 suunniteltu kokonaisrahoitus on 388 milj. euroa. Vuonna 2019 eläinten hyvinvointikorvauksia maksettiin 6 058 tilalle. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 303,5 milj. euroa ja sidottu oli 332,65 milj. euroa.

Eläinten hyvinvointikorvauksia myönnetään viljelijöille, jotka sitoutuvat toteuttamaan ohjelman mukaisia eläinten hyvinvointia edistäviä toimia. Eläinten hyvinvointisitoumus voidaan tehdä eläinlajeikohtaisesti naudoista, sioista, lampaista ja vuohista tai siipikarjasta.

Eläinten hyvinvointikorvausten yleisenä tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin kohentuminen. Tavoitteena on myös tuotantoeläinten lajinnukaisemman hoidon edistäminen ja viljelijöiden tietoisuuden lisääminen eläinten hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Eläinten hyvinvoinnin edistämällä ja hyvällä kohtelulla pystytään vastaamaan kuluttajien odotuksiin. Eläinten laidunnuksella on myönteisiä vaikutuksia paitsi laiduntavien eläinten hyvinvointiin myös maisemanhoitoon. Myös neuvonnalla on tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen merkitys.

Vuonna 2019 eläinten hyvinvointikorvaukseen sitoutuneita oli nautatiloista 54 %, sikatiloista 71 %, lammas- ja vuohitiloista 55 % ja siipikarjatiltoista 72 %. ELY-keskusten vuosikertomuksissa mainittiin, että kiinnostus eläinten hyvinvointiin ja tuotannon eettisyyteen on lisääntynyt. Eläinten hyvinvointikorvaukset ovat auttaneet vaikeassa asemassa olevien kotieläintilojen selviämistä ja tuotannon kehittämistä. Eläinten hyvinvoinnin vaikutusta tuotannon tasoon ja tilan imagoon pidetään kilpailuvalttina.

Neuvonnalla on iso merkitys eläinten hyvinvoinnissa ja terveydenhoidossa. Neuvontakorvausta on vuoden 2019 aikana maksettu 1 100 neuvontakäynnistä, joissa pääasiallisena kohteena on ollut eläinten hyvinvointi. Näistä 417 neuvontatapahtumassa käytiin läpi hyvinvointikorvauksen toimenpiteiden sisältöä ja niiden soveltuvuutta tiloille.

Suomalaiseen eläinten hyvinvointiosaamiseen on ollut kansainvälistä kiinnostusta. Suomalaiset tuottajat ovat myös kertoneet ulkomailla suomalaisista tuotantotavoista.

Tutkimushanke eläinten hyvinvointimerkinnöistä etenee ja tukee toteutuessaan hyvin ohjelman tavoitteita.

Valvojien haasteet eläinsuojelullisten asioiden läpikäymiseen ovat valvontakäynneillä kasvaneet, kun

terveydenhuoltosuunnitelmat poistettiin tällä kaudella eläinten hyvinvointikorvauksista. Eläinten hyvinvointikorvaukseen sitoutuneista tiloista tilavalvonta tehtiin 347 tilalle. Yleisimmät valvonnassa havaitut puutteet liittyivät eläinten korvamerkintään ja eläinrekisterin tietoihin sekä erilaisiin asiakirjapuutteisiin, kuten ruokintasuunnitelma ja varautumissuunnitelma, sekä riittämättömään laidunnukseen ja kuivitukseen.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 3A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistoimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi, 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 3A on 49 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 3A toteutunut maksuina 15,7 milj. euroa ja sidottu oli 35,9 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 148 kpl, joista 6 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia (1,8 milj. euroa), 75 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia (16,5 milj. euroa), 19 oli toimenpiteen M16.4 mukaisia (3,3 milj. euroa) ja 48 oli toimenpiteen M16.10 mukaisia (12,6 milj. euroa). Kohdealan 3A mukaisissa EIP-hankkeissa (M16.1) on mm. edistetty tuotantoeläinten hyvinvointia ja terveyttä Kuvaa nautaa –hankkeessa sekä kehitetty eläinten ruokinnan digitalisaatiota Digipaali –hankkeella. DigiTomkku –hankkeessa pyritään edistämään datan hallintaa ja –analyysia tomaatin, paprikan ja kurkun tuotannossa. EIP-hankkeita kuvataan tarkemmin luvussa 3a.

Alatoimenpiteessä 16.10 on vuonna 2019 rahoituspäätöksen saaneissa hankkeissa edistetty mm. elintarvikealan vientivalmiuksia ja lähiruoan käytön lisäämistä. Hankkeiden teemoina on ollut myös hevosalan yhteistyön kehittäminen sekä mehiläistoiminnan ja hunajatuotannon edistäminen.

Vuonna 2019 rahoitettiin yksi valtakunnallinen hanke. KUMAKKA - Kumppanuusmaataloudella kestävyyttä, kilpailukykyä ja maatalouden arvostusta –hankkeen tavoitteena on nostaa, kehittää ja vahvistaa kumppanuusmaataloutta kestävä kehityksen toimintana, kuluttaja-tuottajasuhteen vahvistajana, taloudellisesti kannattavana ruoantuotannon mallina ja lähiruoan jakeluketjuna sekä tavanomaisessa että luonnonmukaisessa tuotannossa. Yhteistyöhanketta toteuttavat Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti ja Luomuliitto lukuisine yhteistyökumppaneineen.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 3A vaikuttavat toissijaisesti luonnonmukainen tuotanto (M11) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 424,9 milj. euroa). Luonnonmukaisen tuotannon toimenpiteellä voidaan vaikuttaa siihen, että alkutuottajat saadaan kytkettyä paremmin ruokaketjun laatujärjestelmiin. Paikallisia markkinoita pystytään edistämään ja yhteistyötä toimijoiden välillä lisäämään.

Kohdeala 3B: Maatilojen riskien ehkäisemisen ja hallinnan tukeminen

Kohdealalle 3B ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä. Riskien ehkäisemiseen ja niiden hallintaan vaikutetaan välillisesti useiden ohjelmaan valittujen toimenpiteiden avulla.

Kohdealaan 3B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), neuvonta (M02), investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä n. 2 400 milj. euroa). Näillä toimenpiteillä vaikutetaan välillisesti maatilojen riskien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan. Viljelijöiden ammattitaidon karttuminen vähentää toiminnan riskejä. Pieninfrastruktuurin ja laajakaistainfrastruktuurin luominen, parantaminen ja laajentaminen vähentävät paikallisen ja alueellisen toiminnan riskejä. Maaseutualueiden elinkeinoelämän kestävyttä parannetaan lisäämällä toimijoiden ympäristötietoisuutta ja energia- ja resurssitehokkuutta sekä panostamalla eläinten terveyteen ja hyvinvointiin. Leader-toimenpiteillä voidaan vaikuttaa toimintaan paikallisella tasolla.

Kohdealat 4A-C: Biologisen monimuotoisuuden, mukaan luettuina Natura 2000 -alueet ja alueet, joilla on luonnonoloista johtuvia tai muita erityisrajoitteita, ja luonnonarvoltaan arvokkaan maataloustuotannon sekä Euroopan maisemien tilan ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen; Vesien käytön hallinnan edistäminen, mukaan lukien lannoitteiden ja torjunta-aineiden käytön hallinta; Maaperän eroosion torjuminen ja maaperän hoidon parantaminen

Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden ennallistaminen, säilyttäminen ja parantaminen (kohdeala 4A), vesiensuojelun edistäminen (kohdeala 4B) ja peltomaan kasvukunnan edistäminen ja eroosion estäminen (kohdeala 4C) toteutetaan ensisijaisesti luonnonhaittakorvauksilla (M13), ympäristökorvauksilla (M10), luonnonmukaisella tuotannolla (M11), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04), koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Luonnonhaittakorvauksilla on mahdollista turvata maataloustuotannon jatkuminen ja näin saadaan säilytettyä maaseutumaisema avoimena ja hoidettuna sekä voidaan vaikuttaa maatalousluonnon monimuotoisuuteen.

Ympäristökorvauksilla voidaan ylläpitää ja kehittää luonnonniittyjä ja -laitumia sekä maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa sekä ympäristöystävällisten tuotantomenetelmien käyttöä edistämällä ja maan kasvukunnosta huolehtimalla vähentää maataloudesta pinta- ja pohjavesiin sekä maaperään kohdistuvaa ympäristökuormitusta. Investointien avulla voidaan säilyttää ja lisätä luonnon monimuotoisuutta perustamalla ja kunnostamalla perinnebiotooppeja ja luonnonlaitumia. Kosteikkoinvestoinneilla voidaan täydentää pelloilla tehtäviä vesiensuojelutoimenpiteitä ja samalla edistää kosteikkoalueilla viihtyvien lajien elinolosuhteita. Luonnonmukaisella tuotannolla on mahdollista edistää kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen, neuvonnan ja yhteistyön avulla pystytään lisäämään tuottajien ja muiden toimijoiden tietoisuutta luonnon monimuotoisuudesta, maatalouden vesiensuojelusta ja maaperän kasvukunnan edistämisestä. Yhteistyö-toimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita.

Prioriteetin 4 tavoitteeksi on asetettu, että ympäristökorvausten (M10) toteutusala on ohjelmakauden lopussa 1,9 milj. ha. Tavoitteeksi kohdealalle 4A on asetettu, että 17,6 % maatalousmaasta kohdistuu luonnon monimuotoisuuden hoitoon (399 800 ha), kohdealalle 4B, että 79,9 % maatalousmaasta kohdistuu vesienhoidon parantamiseen (1 814 100 ha) ja kohdealalle 4C, että 53,9 % maatalousmaasta kohdistuu maaperän hoidon parantamiseen (1 225 000 ha). Vuoden 2019 lopussa ympäristökorvausten sitoumusala oli yhteensä 2,05 milj. hehtaaria. Kohdealan 4A toteuma oli 307 709 ha (77 %), kohdealan 4B 1 895 099 ha (104 %) ja kohdealan 4C 1 611 740 (132 %). Tavoitealat ylittyivät jo ensimmäisenä toteutusvuonna vesienhoitoon ja maaperään kohdistuvista toimenpiteistä koostuvissa indikaattoreissa T10 ja T12, ja ala on kasvanut vuoteen 2019 tultaessa. Luonnon monimuotoisuuden kohdistuvien toimien

pinta-alaa kuvaavasta indikaattorista on toteutunut vuoteen 2019 mennessä noin 77 %.

Kohdealojen pinta-aloja ei tule laskea yhteen eikä lukuja voi verrata indikaattoritaulukoiden 11b5b ja 11f1 lukuihin, koska luokitteluperusteet poikkeavat toisistaan. Seurantataulukossa kohdealojen pinta-alat on laskettu yhteen. Manner-Suomen käytössä oleva maatalousmaa vuoden 2019 lopussa oli 2,26 milj. ha.

Prioriteetin 4 suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 5 675 milj. euroa, josta 1 867,8 milj. euroa on kokonaan kansallista rahoitusta. Kokonaan kansallista rahoitusta on käytettävissä luonnonhaittakorvauksiin. Maksuina oli toteutunut vuoden 2019 loppuun mennessä 4 866,6 milj. euroa (85,8 %) ja sidottu oli 5 040,7 milj. euroa (88,8 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 3 326,5 milj. euroa (87) % ja sidottu oli 3450,7 milj. euroa (91 %). Kokonaan kansallisesta osuudesta oli toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 1 540,1 milj. euroa ja sidottu oli 1 590,1 milj. euroa.

Koulutus ja tiedonvälitys -toimenpiteen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 7,2 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että prioriteetin 4 mukaisissa hankkeissa koulutetaan 2 300 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 3,4 milj. euroa ja sidottu oli 5,4 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 19 kpl. Kaikki olivat tiedonvälityshankkeita.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite prioriteetille 4 on 43 000 neuvontaa saanutta tuensaajaa. Toimenpiteen M02 suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 12 milj. euroa. Neuvontaa saaneiden tilojen määrä vuoden 2019 lopussa oli 18 715. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuja 8,0 milj. euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Ei-tuotannollisten investointien (M04.4) tavoite on 819 tuettua kohdetta. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus on 6 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli toimenpiteestä toteutunut maksuina 3,9 milj. euroa ja sidottu oli 6,1 milj. euroa. Perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja aitaamiseen on kaikkiaan myönnetty rahoitusta 152 kpl investoinnille (1,5 milj. euroa) ja kosteikkojen rakentamiseen 136 kpl investoinnille (4,5 milj. euroa). Ei-tuotannollisilla investoinneilla mahdollistetaan kosteikkojen perustaminen ja perinnebiotooppien sekä luonnonlaidunten ennallistaminen, minkä jälkeen investointikohteelle tulee tehdä ympäristökorvauksen mukainen viisivuotinen hoitosopimus.

Vuosien 2015-2017 hauista tehtyjen päätösten myötä ei-tuotannollisiin investointeihin ohjelmakaudelle 2014-2020 varattu määräraha tuli sidotuksi. Uutta hakua ei ole avattu enää vuoden 2017 jälkeen 2018. Vaikuttavuudeltaan hyväksi arvioituja investointihakemuksia saatiin ohjelmakauden ensimmäisinä vuosina niin runsaasti, että toimenpiteeseen varattu rahoitus ohjattiin käytettäväksi etupainotteisesti.

Ympäristökorvauksiin (M10) suunniteltu kokonaisrahoitus on 1 656 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli toimenpiteestä toteutunut maksuina 1 492 milj. euroa ja sidottu oli 1 528 milj. euroa (92,3 %).

Ympäristösitoumukseen sitoutui vuonna 2015 viisivuotisin sitoumuksin noin 86 % aktiiviviljelijöistä, jotka hakivat suorien tukien perustukea. Vuonna 2019 sitoumuksia voimassa oli 41 634 kappaletta, joista kyseisenä vuonna maksettiin kaikkiaan 41 566 sitoumukselle. Sitoumusmäärä on vähentynyt vuodesta 2015 lähes 3 800 sitoumuksella. Vähentyminen on pääasiassa seurausta tilojen luopumisesta tuotannosta,

eikä sitoutuneiden suhteellinen osuus perustukea hakeneista aktiiviviljelijöistä ole juurikaan muuttunut. Luvun 1c lopussa olevissa taulukoissa kuvataan toimenpiteen M10 tilannetta yksityiskohtaisemmin.

Vuonna 2015 sitoumusala oli noin 2,08 miljoonaa hehtaaria. Yli 90 % suorien tukien perustukea hakeneiden tilojen kasvulohkojen pinta-alasta oli ympäristösitoumusten piirissä. Vuonna 2019 sitoumusala oli 2,05 miljoonaa hehtaaria. Sitoumusala on vähentynyt vuodesta 2015 vajaalla 31 500 hehtaarilla. Tuotannosta luopuvien tilojen sitoumusala siirtyy useimmiten toisille ympäristösitoumukseen sitoutuneille viljelijöille.

Ympäristösitoumusten tavoiteala täyttyi jo ensimmäisenä sitoumusvuonna 2015, eikä uusia sitoumuksia ole sen jälkeen tehty. Sitoumusalan hallinnan muutoksissa, kuten sukupolvenvaihdoksissa, luopujan olemassa olevaa sitoumusta voidaan jatkaa tai se voidaan jakaa.

Ympäristösitoumusten ala tilakohtaisessa toimenpiteessä on pysynyt melko ennallaan sitoumuskauden alusta lähtien peltoviljelykasvilla (noin 1,8 milj. ha v. 2019). Osin peltoviljelykasvien alaa on siirtynyt puutarhakasvien viljelyyn. Ensimmäiseen sitoumusvuoteen nähden puutarhakasvien ala on ohjelmakauden aikana kasvanut yli 13 000 hehtaarilla. Vuonna 2019 verrattuna puutarhakasvien ala (noin 41 200 ha v. 2019) tilakohtaisessa toimenpiteessä kuitenkin pieneni edellisestä vuodesta noin 3 000 hehtaarilla. Puutarhakasvien alaan vaikuttaa mm. markkinatilanne ja sääolosuhteet. Puutarhakasvien pinta-alan lisääntyminen voi parhaimmillaan monipuolistaa tilojen kasvivalikoimaa ja edistää viljelykiertoa.

Peltojen talviaikaisen kasvipeitteisyyden toimenpiteessä on ohjelmakauden aikana ollut jossain määrin havaittavissa siirtymistä kohti korkeampia peitteisyysprosenttiluokkia. Peitteisyydessä on jonkin verran vuosien välistä vaihtelua, johon vaikuttaa mm. syksyn sääolosuhteet ja syyskylvön onnistuminen. Pinta-alan kasvua on tapahtunut myös puutarhakasvien orgaanisen katteen käytön ja vaihtoehtoisen kasvinsuojelun toimenpiteissä sekä lietelannan sijoittamisen toimenpiteessä. Lietelannan sijoittamisen toimenpide keskittyy entistä harvemmille tiloille.

Suojavyöhykenurmien pinta-ala vähenee, kun uusia aloja ei ole voinut ilmoittaa ja aiemmin ilmoitettuja jää pois mm. valvonnan havaintojen myötä. Pinta-alan vähenemistä on tapahtunut myös monivuotisissa ympäristönhoitonurmista, viherlannoitusnurmista luonnonhoitopeltonurmista ja kerääjäkasveissa.

Vuoden 2016 lohkokohtaisten toimien pinta-aloissa voitiin havaita, että ohjelmamuutoksella vuodelle 2016 määritellyt tilakohtaiset enimmäispinta-alarajaukset vähentäisivät näiden toimien pinta-aloja. Vuoteen 2017 ei kohdistunut uusia hallinnollisia rajoituksia toimenpiteiden toteuttamiselle. Vuonna 2018 saneerauskasvien ala putosi noin puoleen johtuen tiukennetuista soveltamisvaatimuksista. Vuonna 2019 ei tehty uusia rajoituksia toimenpiteisiin. Vuonna 2019 erilaisia pinta-alaperusteisia ympäristösopimuksia oli kaikkiaan 2 721 tilalla yhteensä 3 676 sopimusta ja pinta-alaa näissä yhteensä noin 35 200 hehtaaria. Vuoden 2019 pinta-alaperusteisiin ympäristösopimuksiin myönnettiin yhteensä noin 17,70 miljoonaa euroa.

Ympäristösopimus maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoidosta oli vuonna 2019 kaikkiaan 2 413 tilalla yhteensä 3 263 sopimusta ja pinta-alaa näissä 33 120 hehtaaria (tavoiteala 42 000 ha). Sopimusmäärä väheni vuodesta 2018 yhdellätoista sopimuksella, mutta ala kasvoi 340 hehtaarilla. Uusia sopimuksia tehtiin vain ei-tuotannollisen investoinnilla kunnostetuille kohteille. Sopimusalasta noin 35 % on arvokkaaksi perinnebiotoopiksi luokiteltua, 46 % muita perinnebiotooppeja ja 19 % muita kuten luonnonlaitumia, metsäsaarekkeitä ja reunavyöhykkeitä. Ohjelmakauden loppuun saavutettavaksi suunnitellusta tavoitealasta on toteutunut noin 79 %.

Kosteikon hoidon sopimusmäärä kasvoi 33 sopimuksella, 230 hehtaarilla vuodesta 2018. Kosteikkosopimuksia oli vuonna 2019 voimassa 361 kappaletta ja ne koskivat yhteensä 1 249 hehtaaria (tavoiteala 1 100 ha). Tavoiteala on ylittynyt 149 hehtaarilla. Uusia sopimuksia tehtiin vuonna 2019 vain ei-tuotannollisella investoinnilla perustetuille kohteille.

Kurki-, hanhi, ja joutsenpeltojen sopimus ei ole ollut haettavana vuoden 2015 jälkeen sillä jo vuoden 2015 haku ylitti asetetun tavoitealan. Vuonna 2015 haettujen sopimusten sopimuskausi eli toimenpiteen toteutus tiloilla alkoi kuitenkin tässä sopimustyyppissä vasta vuonna 2016. Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto sopimuksia oli voimassa vuonna 2019 yhteensä 51 kappaletta kokonaisalaltaan 845 hehtaaria (tavoiteala 800 ha).

Vuonna 2019 ei voinut tehdä kokonaan uusia alkuperäisrotujen kasvattamisen sopimuksia. Vuonna 2019 sopimuksia oli 665 tilalla, yhteensä 835 sopimusta. Usealla tilalla oli siten enemmän kuin yksi sopimus. Alkuperäisrotujen kasvattamisen ympäristösopimuksista myönnettiin vuonna 2019 yhteensä noin 3,03 miljoonaa euroa. Tiloilla on eniten sopimuksia suomenlampaista, itäsuomen-, länsisuomen- ja pohjoissuomenkarjan naudoista.

Ohjelmakauden vaihteessa jäi voimaan noin 1 750 erityistukisopimusta, joiden päättäminen hallinnon toimesta ja hakeminen uuden kauden sopimukseksi ei ollut mahdollista. Sopimukset olivat pääasiassa 10- tai 20-vuotisia sopimuksia suojavyöhykkeistä sekä kosteikkojen tai luonnon monimuotoisuuden hoidosta. Sopimukset koskivat noin 7 745 hehtaaria ja niistä maksettiin vuonna 2015 yhteensä 2,25 miljoonaa euroa.

Vuonna 2019 oli aiemmilta ohjelmakausilta voimassa erityistukisopimuksia jäljellä vielä yhteensä 146 sopimusta. Sopimukset olivat pääasiassa 10- tai 20-vuotisia sopimuksia suojavyöhykkeistä sekä kosteikkojen tai luonnon monimuotoisuuden hoidosta. Sopimukset koskivat noin 769 hehtaaria ja niistä maksettiin vuonna 2019 yhteensä noin 240 000 euroa. Ohjelmakauden 2000-2006 erityistukisopimuksia ei ollut enää voimassa.

Alatoimenpide 10.2 käsittää kolme geenipankkisäilytys sopimusta

- alkuperäiskasvien ylläpito
- alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat
- alkuperäisrotujen perimän säilytys

Alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia oli vuonna 2019 voimassa 11 sopimusta, jotka ovat alkaneet vuosina 2015- 2018. Uusia viisivuotisia alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia ei ollut mahdollista tehdä vuonna 2019. Ruokavirastovirasto maksoi alkuperäiskasvien ylläpito -sopimukselle vuoden 2019 korvauksen 4 400 euroa yhdessä erässä marraskuun puolivälissä 2019.

Alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat ja alkuperäisrotujen perimän säilytys -toimenpiteissä on molemmissa voimassa yksi kansallista geenivaraohjelmaa toteuttava sopimus. Sopimuksista voidaan viisivuotisen sopimuskauden aikana toteutuman mukaan maksaa enintään 30 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäiskasvien varmuuskokoelmat -toimenpiteessä ja 60 000 euroa sopimusvuotta kohti alkuperäisrotujen perimän säilytys -toimenpiteessä. Vuonna 2019 alkuperäisrotujen perimän säilytys-sopimuksesta maksettiin 51 571 euroa.

Luonnonmukaisen tuotannon (M11) toteutusalan tavoitteeksi on asetettu 355 000 hehtaaria. Toimenpiteen suunniteltu kokonaisrahoitus on 326 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 260,4 milj. euroa ja sidottu oli 339,6 milj. euroa. Vuonna 2019 luonnonmukaisen

tuotannon sitoumusala oli 278 489 hehtaaria. Noin kolmasosa luonnonmukaisen tuotannon sitoumusalasta oli luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen piirissä.

Maaseutuohjelman mukaiset luonnonmukaisen tuotannon sitoumukset edellyttävät kuulumista luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään. Sitoumus voi koskea luonnonmukaista kasvintuotantoa tai lisäksi luonnonmukaista kotieläintuotantoa. Sitoumus voi koskea myös pelkkää avomaavihannesten viljelyä. Sitoumukset koskevat pääsääntöisesti koko tilaa, mutta vain osaa tilan alaa koskeva sitoumus on mahdollinen, jos kyseessä on avomaavihannesten viljely. Luonnonmukaisen tuotannon vaatimaan viljelykiertoon soveltumaton ala jää sitoumuksen ulkopuolelle. Sitoumukset koskevat sekä siirtymävaiheessa että luonnonmukaisessa tuotannossa olevaa alaa. Sitoumukset ovat viisivuotisia.

Luonnonmukaisen tuotannon vuosittainen korvaus on ohjelmakauden ajan ollut 160 €/ha. Tämän lisäksi maksettava luonnonmukaisen kotieläintuotannon vuosittainen korvaus on ollut 134 €/ha. Avomaavihanneksien viljelyssä olevan luonnonmukaisen tuotannon vuosittainen korvaus on ollut 600 €/ha.

Korvausta maksettiin vuonna 2019 noin 271 000 hehtaarille ja noin 4 600 tuensaajalle. Tähän sisältyy noin 1 400 hehtaaria avomaavihannesten viljelyalaa, josta maksettiin avomaavihannesten viljelyä koskeva korkeampi korvaus yli 200 tuensaajalle. Avomaavihannesten maksettu ala lähes kaksinkertaistui edellisestä vuodesta. Avomaavihanneksista maksettu viljelyala oli tätä tuotantoa harjoittavilla tiloilla keskimäärin 6,6 hehtaaria. Luonnonmukaisen tuotannon maksettu pinta-ala kasvoi noin 1 200 hehtaarilla, mutta hakijoita oli noin 30 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Luonnonmukaisen kotieläintuotannon sitoumuksen tehneitä tuensajia oli 983. Verrattuna edellisen vuoteen luonnonmukaiseen kotieläintuotantoon sitoutuneiden määrä lisääntyi noin kolmellakymmenellä.

Vuonna 2019 uudet sitoumukset tai lisäalat vanhoihin sitoumuksiin eivät olleet haettavissa. Hakumahdollisuuden puuttuminen hidastaa luomun kasvua vain väliaikaisesti, sillä vuonna 2020 uudet sitoumukset ovat jälleen haettavana hallituksen osoitettua lisärahoitusta maaseutuohjelmaan. Keskimääräinen kasvu ohjelmakaudella on ollut vajaa 11 % vuodessa vuosina 2015-2018, jolloin uusia sitoumuksia ja lisäalaa on ollut haettavana. Luomusitoumusten sitoumusalan osuus peltoalasta oli vuonna 2019 noin 12,3 prosenttia.

Luonnonmukaista kotieläintuotantoa koskevia sitoumuksia tehneet tilat ovat keskipinta-alaltaan noin 98 hehtaaria. Kaikkien luomusitoumusten keskipinta-ala oli noin 60 hehtaaria. Luonnonmukaisesti tuotettujen tilojen keskipinta-ala on siten suurempi kuin kaikkien tuotantosuuntien tilojen keskipinta-ala, joka oli 49 hehtaaria vuonna 2019.

Vuonna 2015 alkaneet viisivuotiset sitoumukset päättyvät vuoden 2019 jälkeen. Sitoumusta on mahdollista tuensaajan niin halutessa jatkaa vuodelle 2020. Ne luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen tehneet kotieläintilat, jotka eivät ole siirtäneen kotieläimiä luomuun, voivat jatkaa sitoumusta vain, jos eläimet siirretään luomuun tai tila alkaa tuottaa luonnonmukaisen tuotannon sitoumuksen edellyttämiä myyntikasveja.

Luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden markkinat ovat jatkaneet kasvuaan. Tämän yhdessä tavanomaisen tuotannon heikon kannattavuuden kanssa odotetaan edistävän luonnonmukaisesti tuotetun pinta-alan kasvua edelleen. Luonnonmukaisen tuotannon koulutuksen ja neuvonnan rooli on merkittävä uusien tuottajien luonnonmukaiseen tuotantoon sitoutumiselle. Päätös luomutuottajaksi siirtymiseen kypsytyksellä vähitellen ja käydyn luomukoulutuksen ja luomutuottajaksi siirtymisen välillä vierähtää

usein useampi vuosi.

Vuonna 2020 luomusitoumukset ja lisäalat voimassa oleviin sitoumuksiin ovat jälleen haettavissa. Arvioidaan, että hakumahdollisuuden avautuminen vuoden tauon jälkeen tulee kiihdyttämään luomualan kasvua ja luomuun siirtyviä tiloja on odotettavissa runsaasti. Haasteena on luomutuotteiden määrän lisääminen pinta-alan kasvua vastaavasti.

Luonnonhaittakorvauksien (M13) suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 3 652,8 milj. euroa, josta 1 785 milj. euroa on EU-osarahoitteista osuutta ja 1 867,8 on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa osuutta. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina yhteensä 3 3093,9 milj. euroa, josta EU-osarahoitteinen osuus oli 1 553,8 milj. euroa ja kokonaan kansallinen osuus oli 1 540,1 milj. euroa. Toteutusalan tavoitteeksi on asetettu 2,1 milj. ha.

Luonnonhaittakorvauksen toteutusala vuoden 2019 lopussa oli 2,17 milj. ha ja korvauksia sai 46 496 tilaa. Luonnonhaittakorvausta saaneiden tilojen lukumäärä on vähentynyt koko rahoituskauden ajan. Vuonna 2019 korvausta saaneita tiloja oli 4 955 vähemmän kuin rahoituskauden alussa. C-alueella (M13.1) korvausta maksettiin 1 148 144 hehtaarille ja AB-alueella (M13.2) 1 021 692 hehtaarille.

Luonnonhaittakorvauksessa on käytössä asteittainen alenema (degressio), kun tilakoko ylittää tietyn raja-arvon. Vuonna 2019 C-alueella 929 tilaa täytti ensimmäisen degressioportaan (tilakoko 150-300 ha) ja vastaava luku AB-alueella oli 1 211 tilaa. Seuraavan degressioportaan (tilakoko yli 300 ha) täytti C-alueella 89 tilaa ja AB-alueella 161 tilaa. Tilakoko kasvaa vuosittain niin, että degressiorajat purevat useampaan tuensajaan kuin aiempina vuosina. Sama kehitys on jatkunut koko rahoituskauden ajan.

Vuonna 2016 otettiin käyttöön rajoitus, jolla rajoitettiin luonnonhaittakorvauksiin hyväksyttävää tukikelpoista alaa siten, että vain 25 % tilan kokonaispeltoalan suojavyöhykkeistä hyväksytään luonnonhaittakorvauskelpoisiksi.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä prioriteetille 4 vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5.(Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus prioriteetille 4 on 15 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli prioriteetilta 4 toteutunut maksuina 4,8 milj. euroa ja sidottu oli 9,5 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 33 kpl, joista 3 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia (1 milj. euroa), 18 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia (4,3 milj. euroa) ja 12 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia (3,8 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Prioriteettiin 4 vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), luonnonmukainen tuotanto (M11), eläinten hyvinvointi (M14), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 1,1 mrd. euroa). Investoinnit jaloittelutarhoihin ja lannan säilytykseen, käsittelyyn ja käyttöön sekä salaojitukseen ja sääätösalojitukseen vähentävät maataloudesta

aiheutuvaa vesistökuormitusta ja parantavan maan kasvukuntoa. Luonnonmukainen tuotanto vähentää vesistökuormitusta synteettisten kemiallisten lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttökiellon vuoksi ja parantaa maan kasvukuntoa orgaanisten lannoitusaineiden käytön vaikutuksesta. Eläinten hyvinvointia lisäävällä laidunnuksella saadaan aikaan myönteisiä vaikutuksia maisemaan ja luonnon monimuotoisuuteen. Yhteistyötoimenpiteen avulla on mahdollista toteuttaa pilottihankkeita. Yhteisöllisesti, paikallisesti toteuttavat ympäristön tilaa parantavat toimet vaikuttavat positiivisesti luonnon monimuotoisuuteen, vesien tilaan ja maaperän kasvukuntoon.

Kohdeala 5A: Maatalouden vedenkäytön tehostaminen

Kohdealalle 5A ei ole maaseutuohjelmassa otettu käyttöön ensisijaisesti vaikuttavia toimenpiteitä.

Kohdealaan 5A vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 112,3 milj. euroa).

Kohdeala 5B: Maatalouden ja elintarvikejalostuksen energiatehokkuuden lisääminen

Energiatehokkuuden lisäämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla koulutusta ja neuvontaa, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Yhteistyön kautta voidaan kehittää uusia energiatehokkaampia menetelmiä ja tekniikoita maataloudessa.

Kohdealan 5B suunniteltu kokonaisrahoitus on 9 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealta 5B oli toteutunut maksuja yhteensä 2,2 milj. euroa (24,6 %) ja sidottu oli 2,9 milj. euroa (32,5 %).

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 1 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5B mukaisissa hankkeissa koulutetaan 400 hlö.

Toimenpiteestä oli kohdealta 5B toteutunut maksuina 300 996 euroa ja sidottu oli 348 366 euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 1 kpl (tiedonvälityshanke).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5B on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvontaan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 1 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 374 556 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5B vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)) ja 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5B on 7 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 1,5 milj. euroa. Sidottu oli 2,2 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 5 kpl, joista 1 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia (50 485 euroa) ja 4 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia (2,2 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen

(M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5B vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 523 milj. euroa). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla investointeja, joissa pyritään energian säästöön ja energiatehokkuuden parantamiseen. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 5C: Uusiutuvien energialähteiden sekä biotalouteen tarkoitettujen sivutuotteiden, jätteiden, jäännösten ja muiden kuin elintarvikkeiksi tarkoitettujen raaka-aineiden tarjonnan ja käytön helpottaminen

Uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä sekä materiaalitehokkuutta edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Vaikutuksia voidaan saada aikaan tukemalla maatilojen investointeja, joissa pyritään uusiutuvien luonnonvarojen ja kierrätettävien materiaalien tarkoituksenmukaiseen käyttöön, raaka-aineiden tehokkaaseen hyödyntämiseen sekä läpi tuotantoprosessin ulottuvaan resurssien kestävään ja samalla taloudellisesti kannattavaan käyttöön. Yhteistyön kautta voidaan kehittää hajautetun energian tuotantoa, resurssitehokkuutta ja kehittää uusia toimintamalleja. Näillä toimenpiteillä on mahdollista edistää uusiutuvan energian ja energian tuotantoon suunnattujen raaka-aineiden tuotantoa ja käyttöä sekä jätteiden ja tuotannon sivuvirtojen käyttöön perustuvia uusia elinkeinomahdollisuuksia maaseudulla.

Kohdealan 5C suunniteltu kokonaisrahoitus on 68,8 milj. euroa, josta kokonaan kansallista rahoitusta on 23,9 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 5C oli toteutunut maksuina yhteensä 15,5 milj. euroa, josta 80 472 euroa oli kokonaan kansallista osuutta. Sidottu oli 42 milj. euroa, josta kokonaan kansallinen osuus oli 106 146 euroa.

Kohdealan 5C tavoitteeksi on asetettu, että maatilainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen lukumäärä on ohjelmakauden lopussa 455 kpl. Toimenpiteessä M04.1 oli vuoden 2019 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 564 hanketta 532 tilalla (117 % tavoitteesta).

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 4 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5C mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö.

Toimenpiteestä oli kohdealalta 5C toteutunut maksuina 2,5 milj. euroa ja sidottu oli 3,2 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 13 kpl. Näistä 2 on koulutushankkeita (386 000 euroa) ja 11 tiedonvälityshankkeita (2,8 milj. euroa). Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5C on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Julkista rahoitusta kohdealalle 5C on toimenpiteeseen M02 kohdistettu 1 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 608 859 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on yhteensä 56,8 milj. euroa, josta kokonaan kansallisen rahoituksen osuus on 23,9 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5C 17,6 milj. euroa (32 %) ja sidottu oli 31,7 milj. euroa (56 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 17,5 milj. euroa ja

sidottu oli 31,6 milj. euroa ja vastaavasti kokonaan kansallisesta osuudesta 80 472 euroa ja 106 146 euroa. Toimenpiteessä M04.1 oli vuoden 2019 loppuun mennessä hyväksytty yhteensä 564 hanketta 532 tilalla (117 % tavoitteesta).

Rahoitus on suunnattu maatilojen uusiutuvaa energiaa hyödyntäviin energiainvestointeihin. Rahoituksen avulla tilat ovat voineet siirtyä fossiilisten polttoaineiden käytöstä uusiutuvaan energiaan, joista suosituimmat ovat olleen hakkeen käyttö ja aurinkoenergia. Hankkeen tuotoksiin liittyvät tavoitteet ohjelmakauden saavutetaan, mutta toteutuvat hankkeet ovat kustannuksiltaan jonkin verran arvioitua pienempiä. Monet ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5C, joten ohjelmakauden edetessä on tarkoituksenmukaista kohdentaa näitä varoja sitä kautta käytettäväksi.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5B vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5C on 7 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 3,1 milj. euroa ja sidottu oli 6,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 36 kpl, joista 2 oli toimenpiteen M16.1 mukaisia (582 000 euroa), 15 oli toimenpiteen M16.2 mukaisia (2,1 milj. euroa) ja 19 oli toimenpiteen M16.5 mukaisia (3,7 milj. euroa). Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5 C vaikuttavat toissijaisesti tila- ja yritystoiminnan kehittäminen (M06), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 420 milj. euroa). Toimenpiteillä voidaan edistää yrittäjyyttä, kehittämistoimia, innovaatioita sekä yritysten investointeja. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa paikallisella tasolla.

Kohdeala 5D: Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentäminen

Maatalouden kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02), investoinneilla fyysiseen omaisuuteen (M04) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan vaikuttaa toimijoiden valintoihin siten, että kasvihuonekaasupäästöjä voidaan saada vähennettyä. Rakennus- ja laiteinvestointien avulla voidaan vähentää maataloudesta aiheutuvia kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.

Kohdealan 5D suunniteltu kokonaisrahoitus on yhteensä 62,9 milj. euroa, josta kokonaan kansallinen osuus on 23,9 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 5D oli toteutunut maksuina yhteensä 5,9 milj. euroa ja sidottu oli 9,5 milj. euroa, joista kokonaan kansalliset osuudet olivat 123 013 euroa ja 346 209 euroa.

Kohdealan 5D tavoitteeksi on asetettu, että kasvihuonekaasujen ja ammoniakkipäästöjen vähentämiseen tähtääviin maatalainvestointeihin (M04.1) tukea saaneiden tilojen eläinyksiköiden osuus kaikista

eläinyksiköistä on ohjelmakauden lopussa 10,77 %. Investointien määrä tavoitteeksi on asetettu 455 kpl. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 316 kpl 328 tilalla (69,5 %). Ohjelmakaudelle asetetut tavoitteet hankemäärien osalta tullaan saavuttamaan, mutta toteutuvat hankkeet ovat kustannuksiltaan selkeästi arvioitua pienempiä. Kohdealan 5D mukaisten investointien eläinyksiköiden määrä oli 15 806.

Rahoitus on suunnattu investointeihin, joiden avulla vähennetään kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Riittävän lantalakapasiteetin varmistaminen, lantaloiden kattaminen, lannan käsittely esimerkiksi separoimalla tai lietteen sijoittaminen peltoon ovat olleet suosituimpia investointikohteita. Hankkeen tuotoksiin liittyvät tavoitteet ohjelmakauden aikana tullaan saavuttamaan, mutta toteutuvat hankkeet ovat kustannuksiltaan selkeästi arvioitua pienempiä. Lisäksi ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5D, joten on tarkoituksenmukaista, että kohdealan 5 D varoja tullaan siirtämään saman toimenpiteen ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealan 2A tavoitteiden toteuttamiseen.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1,6 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5D mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö.

Toimenpiteestä oli kohdealalta 5D toteutunut maksuina 563 283 euroa ja sidottu oli 1,2 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 2 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5D on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 1 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 38 270 euroa. Neuvonnan (M02) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Maatalousinvestointeihin (M04.1) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on yhteensä 56,8 milj. euroa, josta 23,9 on kokonaan kansallista rahoitusta. Vuoden 2019 loppuun mennessä maatalousinvestoinneista oli toteutunut maksuina kohdealalta 5D 4,3 milj. euroa (7,6 %) ja sidottu oli 8,4 milj. euroa (14,7 %). EU-osarahoitteisesta osuudesta oli toteutunut maksuina 5,2 milj. euroa ja sidottu oli 8,1 milj. euroa ja vastaavasti kokonaan kansallisesta osuudesta 123 013 euroa ja 346 209 euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 316 kpl 328 tilalla (69,5 %).

Rahoitus on suunnattu investointeihin, joiden avulla vähennetään kasvihuonekaasu- ja ammoniakkipäästöjä. Riittävän lantalakapasiteetin varmistaminen, lantaloiden kattaminen, lannan käsittely esimerkiksi separoimalla tai lietteen sijoittaminen peltoon ovat olleet suosituimpia investointikohteita. Hankkeen tuotoksiin liittyvät tavoitteet ohjelmakauden aikana tullaan saavuttamaan, mutta toteutuvat hankkeet ovat kustannuksiltaan selkeästi arvioitua pienempiä. Lisäksi ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealaan 2A kohdentuvat investoinnit toteuttavat toissijaisina vaikutuksina myös kohdealaa 5D, joten on tarkoituksenmukaista, että kohdealan 5 D varoja tullaan siirtämään saman toimenpiteen ensisijaisilta vaikutuksiltaan kohdealan 2A tavoitteiden toteuttamiseen.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5D vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä

koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Toimenpiteeseen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5D on 3,5 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 78 647 euroa. Sidottu oli 570 604 euroa. Vuoden 2019 lopussa oli tuettu 1 toimenpiteen M16.2 mukainen hanke (100 300 euroa) ja 2 M16.5 mukaista hanketta (462 000 euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5D vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen tuotanto (M11) ja yhteistyö (M16) (maksettu yhteensä 1 817 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla on merkittävä toissijainen vaikutus kohdealueeseen. Vaikka esim. kasvipeitteisyyden keskeisimmät vaikutukset kohdistuvat valumavesien hallintaan, voidaan sillä ehkäistä myös ilmastonmuutosta vähentämällä hiilidioksidipäästöjä ja esim. lietelannan sijoittamisen toimenpiteellä vähennetään maatalouden ammoniakkipäästöjä. Luonnonmukaisella tuotannolla voidaan ehkäistä ilmastonmuutosta ja vaikuttaa siihen sopeutumiseen.

Kohdeala 5E: Hiilen sitomisen ja talteenoton edistäminen maa- ja metsätaloudessa

Maaperän hiilen säilyttämiseen ja sitomiseen vaikutetaan ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), neuvonnalla (M02) ja yhteistyöllä (M16). Koulutuksen ja neuvonnan avulla voidaan lisätä toimijoiden tietoisuutta. Yhteistyön kautta voidaan saada aikaan uusia menetelmiä ja teknologioita.

Kohdealan 5E suunniteltu kokonaisrahoitus on 5,5 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 5E oli toteutunut maksuina yhteensä 511 039 euroa (9,3 %) ja sidottu oli 3,9 milj. euroa (70,6 %).

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 1 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 5E mukaisissa hankkeissa koulutetaan 300 hlö.

Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 132 435 euroa. Sidottu oli 1,2 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 6 kpl, joista koulutushankkeita oli 4 kpl (909 000 euroa) ja 2 oli tiedonvälityshankkeita (386 000 euroa). Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Neuvonnan (M02) tavoite kohdealalla 5E on 2 000 neuvontaa saaneita tuensaajia. Neuvonnan suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 1 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 289 352 euroa. Neuvonnan toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 5E vaikuttavat ensisijaisesti 16.1. (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2. (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) 16.5. (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä

koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 5E on 3,5 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 89 253 euroa. Sidottu oli 2,4 milj. euroa. Vuoden 2019 lopussa oli tukea myönnetty 11 hankkeelle, joista 5 on toimenpiteen M16.2 mukaisia (1 milj. euroa) ja 5 toimenpiteen M16.5 mukaisia hankkeita (1,4 milj. euroa).

Kohdealalla 5E rahoitettiin kaksi valtakunnallista hanketta toimenpiteestä M16: Pelloheidot ja suonpohjat metsittämällä hiilinieluiksi sekä Turvetta korvaavat uusiutuvat kuivikemateriaalit.

Pelloheidot ja suonpohjat metsittämällä hiilinieluiksi - hankkeen päätavoitteena on edistää turvesuonpohjien ja maatalouskäytön ulkopuolella olevien pelloheittojen metsitystä ja vähentää siten Suomen kasvihuonekaasupäästöjä ja lisätä hiilinieluja. Hanke tuottaa ratkaisuja sopivien metsityskohteiden löytämiseen ja tietoa hyvään lopputulokseen vaadittavista metsitysmenetelmistä sekä levittää tietoa hyvistä käytännöistä valtakunnallisesti sekä maanomistajille että metsä- ja maatalousalan toimijoille. Yhteistyöhankkeen toteuttavat yhteistyössä Suomen metsäkeskus ja Luonnonvarakeskus (Luke).

Turvetta korvaavat uusiutuvat kuivikemateriaalit -yhteistyöhankkeessa selvitetään teollisuustuotannon sivujakeiden ja muiden uusien kuitumateriaalien soveltuvuutta kuivikekäyttöön testaamalla niiden ominaisuuksia pienimittakaavaisilla kokeilla, että käytännön mittakaavassa. Lisäksi selvitetään korvaavien kuivikkeiden mahdolliset vaikutukset lannan kierrätykseen ja jatkojalostukseen. Elinkaariarvioinnilla todennetaan uusien kuivikevaihtoehtojen ja niiden käyttöketjujen ympäristövaikutukset turpeen käyttöön verrattuna. Lisäksi arvioidaan korvaavien kuivikkeiden kustannusvaikutuksia. Hanketta toteuttavat Luonnonvarakeskus, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen Siipikarjaliitto ry, Suomen Broileryhdistys ry, Hippolis Hevosalan osaamiskeskus ry ja Pihvikarjaliitto ry.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 5E vaikuttavat toissijaisesti ympäristökorvaukset (M10), luonnonmukainen maatalous (M11), yhteistyö (M16) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 1 981 milj. euroa). Ympäristökorvaukseen sisältyvillä toimilla sekä luonnonmukaisella tuotannolla voidaan maan orgaanisen aineksen määrän lisäämisellä edistää hiilinieluvaikutuksen säilymistä. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6A: Pienyritysten monipuolistamisen, perustamisen ja kehittämisen sekä työpaikkojen luomisen helpottaminen

Monipuolistamista, pienten yritysten perustamista ja kehittämistä sekä työpaikkojen perustamista edistetään ensisijaisesti koulutuksella ja tiedonvälityksellä (M01), tila- ja yritystoiminnan kehittämisellä (M06) ja yhteistyöllä (M16). Tukemalla maatalouden ulkopuolisen yritystoiminnan perustamista ja maatalouden ulkopuoliseen toimintaan kohdistuvia investointeja voidaan maaseutualueille saada aikaan lisää työtä ja toimeentuloa. Koulutuksen avulla voidaan parantaa yritysten johtamista ja kehittämistä sekä markkinointia. Tietopohjan vahvistumisella voidaan luoda edellytyksiä uusien liiketoiminta-alueiden ja innovatiivisen yritystoiminnan kehittymiselle. Yhteistyön kautta voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia

toimia maaseudulla.

Kohdealan 6A suunniteltu kokonaisrahoitus on 323 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 6A oli toteutunut maksuina yhteensä 153,4 milj. euroa (47,5 %) ja sidottu oli 250,7 milj. euroa (77,6 %).

Kohdealan 6A tavoitteeksi on asetettu 4 000 toimenpiteiden M06.2 ja M06.4 mukaisten hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikka. Maaseutuohjelman tavoitteeksi on asetettu, että ohjelmakaudella luodaan yhteensä 5 700 uutta työpaikkaa, joista 1 700 syntyy Leader-ryhmien kautta tuettujen hankkeiden vaikutuksesta. Leader-ryhmien tavoite ei sisälly kohdealan 6A tavoitteeseen. Vuoden 2019 lopussa ELY-keskusten hyväksymien hankkeiden vaikutuksesta arvioidaan syntyvän 6 261 uutta työpaikkaa (156 % tavoitteesta). Päättyneissä hankkeissa oli vuoden 2019 lopussa syntynyt 2 022 työpaikkaa. Lisäksi Leader-ryhmien kautta haettujen hankkeiden vaikutuksesta arvioidaan syntyvän syntynyt 2 463 uutta työpaikka (145 %). Päättyneissä Leader-hankkeissa oli vuoden 2019 loppuun mennessä syntynyt 1 138 uutta työpaikkaa.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 18,2 milj. euroa ja tavoitteeksi on asetettu, että kohdealan 6A mukaisissa hankkeissa koulutetaan 12 000 hlö.

Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina vuoden 2019 loppuun mennessä 11,2 milj. euroa ja sidottu oli 17,3 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 82 kpl, joista 28 oli koulutushankkeita (4 milj. euroa) ja 54 tiedonvälityshankkeita (12,9 milj. euroa).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Tila- ja yritystoiminnan kehittämisen (M06) tavoitteeksi on asetettu 5 500 tukea saavaa yritystä. Toimenpiteessä on 2 alatoimenpidettä: yrityksen perustamistuki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla (M06.2) ja tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi (M06.4). Toimenpiteen M06 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 233 milj. euroa.

Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 103,0 milj. euroa ja sidottu oli 163,1 milj. euroa. Alatoimenpiteestä M06.2 oli toteutunut maksuina 7,3 milj. euroa ja sidottu oli 11,5 milj. euroa. Alatoimenpiteestä M06.4 oli toteutunut maksuina 95,7 milj. euroa ja sidottu oli 151,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 1 872 kpl (M06.2 399 kpl ja M06.4 1 473 kpl), 1 622yritykselle (25,1 % tavoitteesta).

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6A vaikuttavat ensisijaisesti 16.1 (Tuki toimijaryhmien perustamiseen ja toimimiseen (EIP)), 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen) ja 16.5.(Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6A on 72 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6A toteutunut maksuina 36,6 milj. euroa ja sidottu oli 70,3 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 411 kpl, joista 67 oli toimenpiteen M16.2

mukaisia (12 milj. euroa), 131 toimenpiteen M16.3 mukaisia (15,2 milj. euroa), yksi toimenpiteen M16.4 mukainen (0,3 milj. euroa), 4 toimenpiteen M16.5 mukaisia (607 300 euroa), 25 toimenpiteen M16.6 mukaisia (5 milj. euroa), 6 toimenpiteen M16.9 mukaisia (0,9 milj. euroa) ja 177 oli toimenpiteen M16.10 mukaisia (35 milj. euroa).

Kohdealalle 6A rahoitettiin vuonna 2019 kaksi valtakunnallista hanketta toimenpiteiden 16.10 ja 16.6 mukaisesti: Kestävää kehitystä maatalouteen uusilla teknologioilla ja Vastuullista liiketoimintaa tuhkasta. Kestävää kehitystä maatalouteen uusilla teknologioilla. Kestävää kehitystä maatalouteen uusilla teknologioilla –yhteistyöhankkeessa tavoitteena on, että tietoa välittämällä ja osaamista yhdistämällä maatalousyrittäjät löytävät uusia vaihtoehtoja kestävyuden edistämiseen, ympäristön kuormituksen vähentämiseen ja työmenetelmien kehittämiseen. Hankkeessa tuotetaan puolueetonta tietoa robotiikan, automatiikan ja älyteknologian hyötykäytöstä sekä rakennetaan verkosto tutkimuksen, koulutuksen, neuvonnan ja käytännön välille. Toteuttajana on Työtehoseura ry yhteistyössä kolmen tutkimus-, koulutus- ja neuvontasektoria edustavan kumppanin kanssa. Näiden lisäksi eri näkökulmia yhdistävään verkostoon kutsutaan avoimesti mukaan aiheen parissa työskentelevät ja kiinnostuneet asiantuntijat sekä maatalousyrittäjät.

Vastuullista liiketoimintaa tuhkasta –yhteistyöhankkeen (M16.6) tavoitteena on saada lämpö- ja voimalaitosten eri tuhkajakeet hyötykäyttöön kustannustehokkaasti ja niin, että tuhkasta saadaan paras mahdollinen lisäarvo. Hankkeessa laaditaan toimintamalli, jonka avulla tuhkan tuottaja osaa pitää eri tuhkajakeet erillään ja löytää tuhkan eri jakeille parhaat mahdolliset hyötykäyttäjät niin, että tuhkasta saadaan eniten lisäarvoa ja kaatopaikalle menevä tuhkan määrä minimoituu. Toimintamallissa kehitetään paikkatietoratkaisu tuhkan tuottajien, terminaalien ja hyötykäytön sijainnin kuvaamiseen. Tätä voi hyödyntää kannattavuustarkasteluissa sekä tuhkan käytön jäljitettävyydessä, liiketoiminnan suunnittelussa ja seurannassa.

Esitetyt tavoitteet ja toteuma kuvaavat ELY-keskusten hyväksymiä hankkeita. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019 lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla. Yhteistyötoimenpiteen (M16) toimeenpanon etenemistä kuvataan tarkemmin luvussa 3.a.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6A vaikuttavat toissijaisesti investoinnit fyysiseen omaisuuteen (M04), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Leader (M19) (maksettu yhteensä 514 milj. euroa). Investoinneilla maataloustuotteiden kauppaan ja jalostukseen voidaan nostaa maataloustuotteiden jalostusarvoa. Maaseudun palveluja kehittämällä voidaan lisätä yrittäjien mahdollisuuksia toimia maaseudulla. Leader-toimenpiteillä voidaan kehittää toimintaa monipuolisesti paikallisella tasolla.

Kohdeala 6B: Maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistäminen

Maaseutualueiden paikallista kehittämistä edistävät ensisijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01), maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) yhteistyö (M16) ja Leader (M19). Maaseudun palveluita parantamalla ja kyliä kehittämällä sekä tiedottamalla voidaan vaikuttaa siihen, että maaseudulla pystyy asumaan ja yrittämään. Maaseudun elinvoimaisuuden kasvu houkuttelee myös uusia asukkaita ja yrittäjiä. Leader-toiminnalla voidaan vahvistaa ja kehittää paikallisia yhteisöjä, yrityksiä ja alueen elinvoimaa. Toiminnalla voidaan turvata paikallisten yhteisöjen, maaseudun asukkaiden ja yrittäjien palveluita, niiden uudistamista, uusien teknologioiden käyttöön ottoa, kulttuuria ja asumisen turvallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä. Yhteistyön kautta voidaan luoda uusia toimintamalleja esim. palveluiden tuottamiseen.

Kohdealan 6B suunniteltu kokonaisrahoitus on 361 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 6B oli toteutunut maksuina yhteensä 203,4 milj. euroa (56,4 %) ja sidottu oli 320,4 milj. euroa (88,8 %).

Kohdealan 6B tavoitteeksi on asetettu 1 700 Leader-hankkeiden vaikutuksesta syntyvää työpaikka. Maaseutuohjelman tavoitteeseen huomioitavien Leader-ryhmien kautta hyväksytyjen hankkeiden vaikutuksesta vuoden 2019 loppuun mennessä arvioidaan syntyvät 2 463 uutta työpaikkaa (145 %). Päättäneiden hankkeiden osalta uusia työpaikkoja oli syntynyt 1 138 uutta työpaikkaavuoden 2019 loppuun mennessä.

Kohdealan 6B tavoitteina on myös, että 47,1 % maaseutuväestöstä kuuluu paikallisen kehittämisstrategian piiriin ja hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista. Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. N. 2,7 milj. maaseutualueilla asuvan henkilön arvioidaan hyötyvän parantuneista palveluista.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 8 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 4,8 milj. euroa ja sidottu oli 7,6 milj. euroa. Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 36 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat 7.1 (Tuki maaseutualueiden kuntien ja kylien ja niiden peruspalvelujen kehittämissuunnitelmien sekä Natura 2000 -alueita ja muita luonnonarvoltaan merkittäviä alueita koskevien suojelu- ja hoitosuunnitelmien laatimiseen ja päivittämiseen), 7.2 (Tuki investointeihin kaikenlaisten pieninfrastruktuurien luomiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi, uusiutuvia energialähteitä ja energiansäästöä koskevat investoinnit mukaan luettuina), 7.4 (Tuki investointeihin maaseutuväestölle suunnattujen paikallisten peruspalveluiden, vapaa-aika ja kulttuuri mukaan luettuina, ja niihin liittyvän infrastruktuurin perustamiseksi, parantamiseksi tai laajentamiseksi), 7.5 (Tuki investointeihin vapaa-ajan infrastruktuurin julkista käyttöä, matkailuneuvontaa ja pienimuotoista matkailuinfrastruktuuria varten) ja 7.6 (Tuki kylien, maaseutumaiseman ja luonnonarvoltaan merkittävien alueiden kulttuuri- ja luonnonperinnön säilyttämiseen, ennallistamiseen ja kohentamiseen liittyviin tutkimuksiin ja investointeihin, niihin liittyvät sosioekonomiset näkökohdat mukaan luettuina, sekä ympäristöalan tiedotustoimiin).

Toimenpiteen M07 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 50 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli kohdealalta 6B toteutunut maksuina 34,2 milj. euroa ja sidottu oli 65,4 milj. euroa. Toimenpiteen M07 tavoitteeksi on asetettu 500 tuettua hanketta.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 285 kpl (57 %), joista 19 on toimenpiteen M7.1 mukaisia (2,5 milj. euroa), 23 toimenpiteen M7.2 mukaisia (3,2 milj. euroa), 139 toimenpiteen M7.4 mukaisia (31 milj. euroa), 80 toimenpiteen 7.5 mukaisia (14 milj. euroa) ja 24 toimenpiteen 7.6 mukaisia (5,6 milj. euroa).

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen toimenpiteestä on vuoden 2019 loppuun mennessä rahoitettu lähes 3 600 hanketta. Näistä valtaosa on saanut rahoituksen Leader-ryhmästä. Mukana on vesistön hoitoon ja turvallisuuteen liittyviä selvityksiä ja kokeiluhankkeita sekä monipalvelukeskusten suunnittelua. Hankkeissa on parannettu yhteisten tilojen käyttöastetta ja rakennettu mm. liikuntareittejä. Myös yhteisessä käytössä olevien rakennusten energiatehokkuutta ja siirtymistä uusiutuviin energialähteisiin on parannettu lukuisien hankkeiden voimin. On toteutettu runsaasti palvelukokeiluja ja infrastruktuuri-investointihankkeita ja rakennettu mm. skeittipuistoja ja tekonurmikenttiä. Hankkeissa on mukana myös puupuistoja ja vesistökuunnostuksia. Leader-ryhmien hankkeiden toteuma vuoden 2019

lopussa kuvataan kohdealan 6B kohdalla.

Yhteistyötoimenpiteen (M16) alatoimenpiteistä kohdealalle 6B vaikuttavat ensisijaisesti 16.2 (Tuki pilottihankkeisiin sekä uusien tuotteiden, käytäntöjen, menetelmien ja tekniikoiden kehittämiseen), 16.3 (Tuki (muuhun) yhteistyöhön pienten toimijoiden välillä yhteisten työprosessien järjestämiseksi sekä tilojen ja resurssien jakamiseksi sekä matkailun kehittämiseksi/markkinoimiseksi), 16.4 (Tuki horisontaaliseen ja vertikaaliseen yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden perustamiseksi ja kehittämiseksi sekä tuki paikallisiin menekinedistämistöimiin lyhyiden toimitusketjujen ja paikallisten markkinoiden kehittämiseksi), 16.5 (Tuki yhteisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi sekä tuki ympäristöhankkeita ja nykyisiä ympäristökäytäntöjä koskeviin yhteisiin lähestymistapoihin), 16.6 (Tuki yhteistyöhön toimitusketjun toimijoiden välillä elintarvikkeissa, energiantuotannossa ja teollisissa prosesseissa käytettävän biomassan tarjoamiseksi kestäväällä tavalla), 16.9 (Tuki maataloustoiminnan monipuolistamiseksi terveydenhuollon, sosiaalisen integroitumisen, yhteisön tukeman maatalouden sekä ympäristöä ja elintarvikkeita koskevan koulutuksen aloilla toteutettaviin toimintoihin) ja 16.10 (Muut).

Toimenpiteen M16 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6B on 3 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 133 430 euroa ja sidottu oli 994 977 euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä yhteistyötoimenpiteessä (M16) oli hyväksytty 7 kohdealan 6B mukaista hanketta, joista 6 oli toimenpiteen 16.2. mukaisia (930 000 euroa) ja yksi toimenpiteen 16.5. mukainen (60 000 euroa).

Vuonna 2019 kohdealan 6B mukaisissa yhteistyöhankkeissa edistettiin mm. maatalojen liiketoimintaedellytyksiä rakentamalla ja pilotoimalla digitaalisia ratkaisuja yhdessä viljelijöiden kanssa. Muutenkin laitettiin vauhtia digitalisaatioon. 16.2. mukaisessa Alustataloudesta kasvun mahdollisuuksia maaseudun mikroyrittäjille -hankkeessa panostetaan aktiiviseen yhteistyöhön maaseutualueiden mikro- ja pk-yritysten ja mm. digitaaliseen liiketoimintaan, data-analytiikkaan ja visualisointiin, informaatioteknologiaan liittyen.

Leader-toimintaan (M19) suunniteltu kokonaisrahoitus on 300 milj. euroa, josta EU:n rahoitusosuus 42 %, valtion 38 % ja kuntien 20 %. Vuoden 2019 loppuun mennessä toimenpiteestä oli toteutunut maksuina 164,5 milj. euroa ja sidottu oli 246,4 milj. euroa (82,1 %).

Leader-toimintaan suunnitellusta kokonaisrahoituksesta kohdistettiin ryhmille ohjelmakauden alussa 273 milj. euroa. 27 milj. euroa (9 %) jätettiin jaettavaksi kehystarkistuksissa vuosina 2018 ja 2020. Kehystarkistusten tavoitteena on lisätä Leader-toiminnan vaikuttavuutta. Ministeriö valmisti kehystarkistuksen kriteerit yhdessä Leader-ryhmien, Maaseutuviraston ja ELY-keskusten kanssa.

Ministeriö teki ensimmäisen kehystarkistuspäätöksen marraskuussa 2017. Lisäkehystä myönnettiin hakemusten perusteella niille ryhmille, jotka ovat edistyneet parhaiten paikallisen kehittämisstrategian toteuttamisessa. Kehystarkistuspäätöksestä valitettiin hallinto-oikeuteen. Ensimmäisen lisäkehysten mukaiset myöntövaltuudet voitiin jakaa vasta valituksen rauettua syksyllä 2019.

Vuonna 2019 ministeriö ohjeisti ja Leader-ryhmät hakivat toista lisäkehystä. Toisen kehystarkistuksen mukaiset valtuudet jaettiin Leader-ryhmille vuonna 2020. Kehystarkistuksilla edistettiin paikallisen kehittämisen strategisuutta ja kannustettiin Leader-ryhmiä tuloksekkaaseen ja vaikuttavaan kehittämistyöhön.

Vuoden 2019 loppuun mennessä rahoitusta on myönnetty 5 492 hankkeelle. Vuoden 2019 loppuun mennessä hyväksytyistä hankkeista 3 456 oli kehittämishankkeita (141,9 milj. euroa) ja 2 036 yritystukia

(38,0 milj. euroa). Maaseutuohjelmassa on asetettu Leader-toiminnalle tavoitteeksi, että sitä kautta toteutetaan 50 kpl toimenpiteen Maataloustuotteiden jalostus, kaupan pitäminen ja/tai kehittäminen (M04.2) mukaista yritystukihanketta, 500 toimenpiteen Tila ja yritystoiminnan kehittäminen (M06) mukaista yritystukihanketta ja 3 000 toimenpiteiden Maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen (M07) ja Yhteistyö (M16) mukaista kehittämishanketta. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli rahoitettu 114 toimenpiteen M04.2 mukaista yritystukihanketta (228 % tavoitteesta), 1 922 toimenpiteen M06 mukaista yritystukihanketta (384 % tavoitteesta) ja 3 368 toimenpiteiden M07 ja M16 mukaista kehittämishanketta (112 % tavoitteesta).

Paikallisen toimintaryhmän yhteistyön valmistelu ja täytäntöönpano (M19.3), eli Leader-ryhmien rahoittamiin alueiden välisiin ja kansainvälisiin hankkeisiin sekä niiden esiselvityshankkeisiin, oli sidottu vuoden 2019 loppuun mennessä julkista rahoitusta 18,7 milj. euroa (239 kpl). Vuoden 2019 loppuun mennessä hyväksytyistä hankkeista alatoimenpiteessä 19.3 oli 130 alueiden välisiä, 78 kansainvälisiä ja 31 esiselvityshankkeita.

Tuki toimintakustannuksiin ja toiminnan edistämiseen (M19.4, toimintarahahankkeet) oli sidottu vuoden 2019 loppuun mennessä julkista rahoitusta 44,0 milj. euroa (111 kpl), josta vuoden 2019 aikana 10,4 milj. euroa (28 kpl). Tila ja yritystoiminnan kehittämistä koskeva toimenpide (M06) koostuu perustamistuen alatoimenpiteestä (M06.2) ja investointituen alatoimenpiteestä (M06.4). Tavoitteeksi on asetettu, että rahoituskauden loppuun mennessä näiden toimenpiteiden mukaisia hankkeita on rahoitettu Leader-ryhmien kautta 500 yritykselle. Investointien avulla tavoitellaan syntyvän 1 700 työpaikkaa. Vuoden 2019 loppuun mennessä tukia oli maksettu 2 450 yritykselle. Työpaikkoja oli syntynyt 2 463.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6B vaikuttavat toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja yhteistyö (maksettu yhteensä 48 milj. euroa). Ammatillisen koulutuksen avulla voidaan lisätä maaseudun yrittäjien ja asukkaiden tietoisuutta ja osaamista mm. paikallisvaikuttamisen mahdollisuuksiin.

Kohdeala 6C: Tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden, käytön ja laadun parantaminen maaseudulla

Maaseutualueiden tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua voidaan ensisijaisesti edistää maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07). Laajakaistainfrastruktuuriin kohdistettavilla investoinneilla voidaan luoda edellytyksiä maaseudun asukkaiden palveluiden ja elinkeinojen kehittämiselle ja parantaa näin maaseudun elinvoimaisuutta. Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) avulla voidaan tehostaa tietoisuutta uusista palvelumuodoista.

Kohdealan 6C suunniteltu kokonaisrahoitus on 33 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 22,5 milj. euroa (68,2 %) ja sidottu oli 35,8 milj. euroa (108,6 %).

Kohdealan 6C tavoitteena on, että 49,7 % maaseutuväestöstä hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuurista. Toteumaa seurataan Tilastokeskuksen maaseutuindikaattoripalvelusta saatavien tietojen avulla. Tiedot päivittyvät viiveellä. N. 2,7 milj. maaseutualueilla asuvan henkilön arvioidaan hyötyvän parantuneista palveluista.

Koulutuksen ja tiedonvälityksen (M01) suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 3 milj. euroa. Toimenpiteestä M01 oli kohdealalta 6C toteutunut maksuina 1,4 milj. euroa ja sidottu oli 1,7 milj. euroa.

Tuettuja hankkeita oli vuoden 2019 lopussa yhteensä 6 kpl (tiedonvälityshankkeita).

Maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisen (M07) alatoimenpiteistä kohdealalle 6C vaikuttavaa 7.3 (Tuki laajakaistainfrastruktuuria varten mukaan lukien sen luominen, parantaminen ja laajentaminen, passiivinen laajakaistainfrastruktuuri sekä laajakaistan ja julkisten sähköisen hallinnon ratkaisujen saatavuus). Toimenpiteen M07 tavoitteeksi on asetettu 100 tuettua laajakaistahanketta. Alatoimenpiteen M07.3 suunniteltu kokonaisrahoitus kohdealalle 6C on 30 milj. euroa.

Vuoden 2019 loppuun mennessä kohdealalta 6C oli toteutunut maksuina yhteensä 21,1 milj. euroa ja sidottu oli 34,1 milj. euroa. Vuoden 2019 loppuun mennessä oli hyväksytty 63 laajakaistahanketta.

Maaseudun kehittämissuunnitelman laajakaistarakentamisen eli ns. kyläverkkohankkeet ovat olleet suosittuja ja niiden merkitys nousee koko ajan tärkeämmäksi digitalisaation edistyessä. Maaseutualueilla nopeaa laajakaistayhteyttä ei rakenneta markkinaehtoisesti ja on vaarana, että maaseutualueilla jäädytään tulevaisuudessa ilman palveluja yhteyksien puuttuessa. Vuoden 2019 loppuun mennessä rahoituspäätöksen oli saanut 103 hanketta. Osa hankkeista on laajakaistainvestointeja ja osa liittyy digitalisaation edistämiseen. Valmiiksi oli saatu ja loppumaksu maksettu 43 hankkeelle. Eniten kyläverkkohankkeita on toteutettu Pirkanmaalla, Lapissa ja Pohjois-Pohjanmaalla. Myös Etelä-Savo on kirjautunut ahkerimpien laajakaistarakentajien joukkoon. Kyläverkkohankkeiden rahoitus on koettu hyvin toimivaksi ja kustannustehokkaaksi ja hankkeet ovatkin suoraan käyttöön tulevia täsmäratkaisuja.

Kansallinen rahoitus maaseudun laajakaistahankkeille loppui vuoden 2018 lopussa. Rahoitustarve on edelleen suuri, koska markkinaehtoiset toimijat eivät halua rakentaa yhteyksiä maaseutualueilla.

Nopea laajakaistayhteys (väh. 100 Mbit/s) on rakennettu vähintään 2 km päähän 58 % kotitalouksista, mutta FTTH eli kuitu kotiin asti ulottuu vain keskimäärin 25 % kotitalouksista.

ENRD:n Smart Villages –työryhmän esimerkeiksi sopivia hankkeita on rahoitettu useita. Maaseudun digitalisaatiota edistäviä hankkeita on koko ohjelmakaudella alatoimenpiteistä 7.3 ja 7.4.

Toissijaiset vaikutukset

Kohdealaan 6C vaikuttaa toissijaisesti koulutus ja tiedonvälitys (M01) ja maaseudun palvelujen ja kylien kehittämisellä (M07) (103 milj. euroa). Ammatillisella koulutuksella voidaan lisätä asukkaiden ja yrittäjien tietoisuutta tieto- ja viestintäteknologian käytöstä. Investoinnit maaseudun pieninfrastruktuuriin voivat tehostaa tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuutta, käyttöä ja laatua.

Ympäristösitoumuksen toimet	Tukivuosi 2015			Tukivuosi 2016			Tukivuosi 2017		
	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	45 376	2 082 395	234 568 781	43 954	2 080 893	215 502 880	43 321	2 073 196	221 669 826
Tilakohtainen toimi yht.	1 809 968	101 852 090		1 810 981	102 668 691		1 824 596	104 013 196	
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	44 189	1 778 547	95 613 235	43 107	1 775 415	95 582 241	42 428	1 783 497	95 990 348
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 062	31 421	6 238 855	4 239	35 566	7 086 450	4 521	41 099	8 022 847
Lohko-kohtaiset toimet									
Lietelannan sijoittaminen peltoon	5 330	217 108	8 676 845	5 144	186 004	7 437 716	5 031	188 468	7 548 324
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	1 028	15 270	610 325	941	13 370	534 669	828	11 863	491 402
Valumavesien hallinta yht.	2 397	48 437	4 996 896	2 338	49 105	5 126 736	2 462	52 948	6 617 871
Säätösalaajitus	1 970	39 502	2 763 461	1 911	39 715	2 779 583	1 979	41 857	3 280 025
Säätökastelu	408	8 689	2 171 997	410	9 171	2 292 353	463	10 753	3 242 878
Kuivatusvesien kierrätys	19	246	61 438	17	219	54 800	20	338	94 967
Ympäristönhoitourmet yht.	33 944	138 260	35 869 862	32 872	134 758	35 230 877	30 995	126 657	34 390 615
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	4 069	24 253	12 084 996	4 047	24 182	12 070 535	4 013	24 015	12 044 574
Suojavyöhykenurmet, muu alue	6 100	32 902	14 761 761	5 984	31 987	14 371 864	5 942	31 665	14 293 207
Monivuotiset ympäristönurmet	473	2 630	129 691	448	2 837	141 686	392	2 703	137 439
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	11 278	56 093	6 670 207	10 945	54 477	6 523 245	10 157	48 629	5 925 710
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	12 024	22 382	2 223 207	11 448	21 274	2 123 548	10 491	19 645	1 989 685
Orgaanisen kатteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	1 003	3 987	1 926 137	966	4 078	1 981 443	981	4 289	2 091 406
Yksivuotiset puutarhakasvit	106	292	87 245	96	267	79 863	104	284	84 810
Monivuotiset puutarhakasvit	897	3 695	1 838 892	870	3 812	1 901 580	877	4 006	2 006 596
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	24 514	301 615	34 300 378	21 107	168 222	21 323 618	20 197	163 357	22 343 338
Viherlannoitusurmet	4 135	23 932	1 290 684	3 709	21 906	1 181 229	3 135	19 380	1 066 407
Kerääjäkasvit	10 866	251 178	25 089 441	8 039	118 588	11 849 680	7 173	109 797	11 311 111
Saneerauskasvit	577	4 474	1 340 402	706	6 208	1 860 262	964	10 239	2 888 568
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 542	8 595	2 567 294	3 375	8 132	2 429 285	3 444	8 780	2 608 660
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 394	13 436	4 012 556	5 278	13 388	4 003 162	5 481	15 161	4 468 592
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	263	1 863	693 571	254	2 071	770 073	253	2 364	874 963
Menetelmäryhmä 1	123	303	151 420	112	307	152 899	122	400	195 173
Menetelmäryhmä 2	140	1 560	542 151	142	1 764	617 175	131	1 964	679 789
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	37 301	1 442 480	45 642 677	36 032	1 430 936	40 429 056	35 242	1 441 175	43 298 710
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 212	122 498	489 524	4 814	172 031	687 269	4 107	158 981	644 301
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	4 172	186 041	3 343 383	4 945	218 095	3 922 266	4 195	191 064	3 528 872
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	5 734	282 108	10 141 221	7 135	340 829	12 256 583	6 712	322 269	11 917 135
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	13 421	525 606	28 335 485	8 793	379 055	20 444 246	10 142	446 809	23 901 813
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	568	19 037	76 064	1 111	35 823	143 044	875	27 799	117 515
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 367	57 967	521 122	2 053	77 804	699 320	1 761	70 350	650 502
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	8 827	249 223	2 735 879	7 181	207 301	2 276 327	7 450	223 903	2 538 572

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

Toimenpiteen M10 taulukot_1

Ympäristösitoumuksen toimet	Tukivuosi 2018			Tukivuosi 2019		
	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *	Tilat, kpl	Ha	Myönnettyt eurot *
Sitoumukset ja sitoumusala yhteensä	42 248	2 050 712	218 840 766	41 566	2 050 934	217 635 661
Tilakohtainen toimi yht.		1 822 463	104 502 430		1 837 631	104 956 885
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, peltoviljelykasvit	41 715	1 778 065	95 718 115	41 114	1 796 426	96 774 413
Ravinteiden tasapainoinen käyttö, puutarhakasvit	4 453	44 399	8 784 315	4 296	41 205	8 182 472
Lohkokohtaiset toimet						
Lietelannan sijoittaminen peltoon	5 016	196 704	7 865 242	4 862	199 027	7 957 591
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrätminen	827	13 582	542 928	717	11 896	475 757
Valumavesien hallinta yht.	2 443	52 867	5 661 779	2 418	52 451	5 641 799
Säättösalajitus	1 966	41 676	2 915 102	1 944	41 307	2 886 987
Säättökastelu	457	10 848	2 665 782	455	10 805	2 670 212
Kuivatusvesien kierrätys	20	343	80 895	19	340	84 600
Ympäristönhoitonumet yht.	29 839	122 015	33 341 621	28 618	116 540	32 454 373
Suojavyöhykenurmet, kohdentamisalue	3 993	23 698	11 839 920	3 953	23 447	11 712 077
Suojavyöhykenurmet, muu alue	5 880	31 179	14 011 623	5 799	30 663	13 781 966
Monivuotiset ympäristönurmet	372	2 554	127 661	364	2 522	125 965
Luonnonhoitopeltonurmi, kohdentamisalue	9 717	46 052	5 512 460	9 248	42 705	5 116 891
Luonnonhoitopeltonurmi, muu alue	9 877	18 532	1 849 957	9 254	17 203	1 717 475
Orgaanisen katteen käyttö puutarhakasveilla ja siemenperunalla yht.	958	4 383	2 110 518	953	4 628	2 248 613
Yksivuotiset puutarhakasvit	86	248	73 674	81	250	73 860
Monivuotiset puutarhakasvit	872	4 135	2 036 844	872	4 379	2 174 753
Peltoluonnon monimuotoisuus yht.	18 742	151 648	20 449 530	17 310	142 450	18 572 869
Viherlannoitusnurmet	2 584	15 747	848 494	2 091	12 294	662 141
Kerääjäkasvit	6 604	105 684	10 560 093	6 519	105 562	10 549 457
Saneerauskasvit	813	5 185	1 549 287	581	3 098	926 127
Monimuotoisuuspellot, kohdentamisalue	3 396	9 758	2 921 146	3 195	8 165	2 445 705
Monimuotoisuuspellot, muu alue	5 345	15 274	4 570 510	4 924	13 332	3 989 439
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu yhteensä	251	2 498	916 258	239	2 562	944 854
Menetelmäryhmä 1	119	426	207 163	117	397	198 127
Menetelmäryhmä 2	132	2 072	709 095	122	2 165	746 727
Peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys yht.	34 551	1 418 027	43 450 460	33 951	1 424 061	44 382 921
20 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	3 998	147 367	588 643	3 868	149 890	599 173
40 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	4 137	178 096	3 202 805	3 872	173 195	3 115 171
60 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	6 582	328 042	11 794 621	6 254	310 709	11 173 900
80 % kohdentamisalueen sitoumusalasta	9 947	460 614	24 850 000	10 293	490 980	26 491 450
20 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	888	27 112	108 115	770	23 299	93 048
40 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	1 727	67 118	602 673	1 517	60 547	543 907
60 % kohdentamisalueen ulkop. sitoumusalasta	7 272	209 678	2 303 603	7 377	215 439	2 366 274

Toimenpiteen M10 taulukot_2

Ympäristösopimus	2015			2016			2017		
	Sopimuksia kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Sopimuksia kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Sopimuksia kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä**	2 114		13 692 306	2 476		15 689 906	2 511	33 180	16 544 777
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	2 485	26 217	13 353 642	2 845	29 199	14 792 527	3 050	31 423	15 582 531
Luonnonlaidun ym.	820	3 669	1 649 803	1 007	4 596	2 065 413	1 121	5 426	2 446 010
Perinnebiotooppi	1 236	12 116	5 445 110	1 379	13 534	6 089 323	1 454	14 521	6 328 024
Arvokas perinnebiotooppi	429	10 432	6 238 729	459	11 069	6 637 791	475	11 477	6 808 497
Kosteikon hoito	208	754	338 664	246	842	378 716	274	903	416 343
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***				51	864	518 664	51	854	545 902

Ympäristösopimus	2018			2019		
	Sopimuksia kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*	Sopimuksia kpl	Myönnetty ala, ha	Myönnettyt eurot*
Yhteensä**	2 707	34 664	17 438 537	2 721	35 214	17 696 964
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito, yht.	3 274	32 793	16 468 621	3 264	33 120	16 632 285
Luonnonlaidun ym.	1 242	6 165	2 768 858	1 234	6 177	2 773 411
Perinnebiotooppi	1 531	15 031	6 752 644	1 532	15 258	6 854 829
Arvokas perinnebiotooppi	501	11 597	6 947 119	498	11 684	7 004 045
Kosteikon hoito	328	1 019	458 482	361	1 249	561 466
Kurki-, hanhi- ja joutsenpelto***	51	852	511 434	51	845	503 213

* Myönnetyn määrärahan maksaminen tuensaajille jakautuu tukivuodelle ja sitä seuraavalle vuodelle.

** Sopimuksia omaavien tilojen lukumäärä.

*** Kurki- hanhi- ja joutsenpelto-sopimusta haettiin vuonna 2015, mutta sopimukset alkoivat vasta vuonna 2016.

Tukivuosi	2015			2016			2017		
	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey
Suomenlammas	189	14 272	2 854	216	16 128	3 226	213	16 069	3 214
Ahvenanmaanlammas	13	427	85	15	472	94	15	475	95
Kainuunharmaalammas	37	1 456	291	44	1 621	324	43	1 599	320
Itäsuomenkarja	150	1 539	1 539	170	1 699	1 699	167	1 730	1 730
Pohjoissuomenkarja	105	644	644	116	675	675	115	673	673
Länsisuomenkarja	138	1 042	1 042	147	1 084	1 084	146	1 081	1 081
Suomenhevonen	88	374	374	100	406	406	100	406	406
Suomenvuohi	11	1 570	314	12	1 807	361	12	1 807	361
Maatiaiskana	20	725		25	869		25	869	
Yhteensä	751	22 049		845	24 761		836	24 709	
Yhteensä tiloja/vuosi	576			648			644		

Tukivuosi	2018			2019		
	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey	Sopimuksia	Eläimiä, kpl	Eläimiä, ey
Suomenlammas	211	15 890	3 178	214	16 131	3 226
Ahvenanmaanlammas	15	475	95	14	472	94
Kainuunharmaalammas	44	1 621	324	43	1 581	316
Itäsuomenkarja	170	1 733	1 733	169	1 732	1 732
Pohjoissuomenkarja	114	672	672	117	676	676
Länsisuomenkarja	144	1 045	1 045	146	1 081	1 081
Suomenhevonen	100	406	406	97	396	396
Suomenvuohi	12	1 807	361	11	1 707	341
Maatiaiskana	24	845		24	849	
Yhteensä	834	24 494		835	24 625	
Yhteensä tiloja/vuosi	639			645		

1.d) Taulukkoon F perustuvassa tuloskehyksessä asetettujen välitavoitteiden saavuttamista koskevat keskeisimmät tiedot

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2017, 2018

1.e) Muu maaseudun kehittämisohjelmaan liittyvä tekijä [valinnainen]

1.f) Tarvittaessa toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin

Tällä ohjelmalla edistetään makroalue- ja/tai merialuestrategioita asetuksen (EU) N:o 1303/2013, 27 artiklan "Ohjelmien sisältö" 3 kohdan ja 96 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitteen mukaisten toimenpideohjelmien sisältö, hyväksyminen ja muuttaminen" 3 kohdan e alakohdan, 111 artiklan "Investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitetta koskevat täytäntöönpanokertomukset" 3 kohdan, 111 artiklan 4 kohdan d alakohdan ja liitteessä 1 olevan 7.3 jakson "Pääohjelmien makroalue- ja merialuestrategioita edistävä vaikutus" mukaisesti:

- Itämeri-strategia (EUSBSR)
- Tonavan aluetta koskeva EU:n strategia (EUSDR)
- Adrian- ja Joonianmeren aluetta koskeva EU:n strategia (EUSAIR)
- Alppien aluetta koskeva EU:n strategia (EUSALP)
- Atlantin merialuestrategia (ATLSBS)

1.g) Vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa käytetty muuntokurssi (muut kuin euromaat)

--

2. ARVIOINTISUUNNITELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON EDISTYMINEN.

2.a) Kuvaus mahdollisista muutoksista, joita on tehty maaseudun kehittämissuunnitelman arviointisuunnitelmaan vuoden aikana, ja perustelut

Ohjelman arviointisuunnitelmaa ja sen toteutusta määrittelevää suunnitelmaa ei muutettu vuoden 2019 aikana.

2.b) Kuvaus vuoden aikana toteutetuista arviointitoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 3 jakso)

Vuoden 2019 aikana saatettiin loppuun kaikki ohjelman arvioinnit, jotka olivat käynnistyneet 2017-2019. Uusia arviointeja ei aloitettu. Katsaus kaikista käynnistyneistä arvioinneista on raportoitu 2017 ja 2018 vuosiraporteissa.

Ajantasainen katsaus arvioinneista löytyy täältä:

<https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/vaikutukset/arviointi>

2.c) Kuvaus toimista, joita on toteutettu tietojen toimittamisen ja tiedonhallinnan osalta (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 4 jakso)

Yhteisen maatalouspolitiikan ja maaseutuohjelman kansallisia vaikuttavuusindikaattoreita raportoidaan Agrikaattori-palvelussa, jota ylläpitää Luonnonvarakeskus. Palvelun tietosisältöä on päivitetty vuoden aikana.

Tutkimustiedon ylläpitämiseksi maa- ja metsätalousministeriö koordinoi ja rahoittaa laajaa tutkimusohjelmaa ”Maatalouden ympäristövaikutusten tutkimusohjelma, MATO”, joka tuottaa tutkimustietoa ohjelman ympäristöarviointien tueksi. Tutkimusohjelma koostui 25 itsenäisestä tutkimushankkeesta, joista laaditaan synteesiraportti vielä vuoden 2020 aikana. Tutkimusohjelman aineistot osoittautuivat erittäin tärkeiksi ympäristövaikutusten arvioinnissa. Lisätietoa tutkimusohjelmasta: <http://mmm.fi/mato/rahoitetut-hankkeet>

Tehdyt arvioinnit osoittivat, että Hyrrä-tietojärjestelmään ei oltu tallennettu kaikkien hankkeiden osalta toissijaisia vaikutuksia, minkä vuoksi hanke- ja yritystukien vaikuttavuuden arviointi toissijaisten vaikutusten osalta oli puutteellista. Tämä on otettava huomioon tulevan rahoituskauden tietojärjestelmiä valmisteltaessa, jotta kaikki vaikutukset saadaan raportoitua.

2.d) Luettelo toteutetuista arvioinneista, myös tieto siitä, millä verkkosivustolla ne on julkaistu

Julkaisija/kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:15
Kirjoittaja(t)	Lea Gynther, Elina Leskinen
Nimike	Maaseutuohjelma 2014-2020: Arviointi energiavaikutuksista
Tiivistelmä	Arvioinnissa tarkasteltiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014–2020 (maaseutuohjelma) tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta uusiutuvan energian tuotantoon ja energiatehokkuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa. Tarkastelun aikajänne oli 2015-2018.
URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-004-5

Julkaisija/kustantaja	Luonnonvarakeskus 2019
Kirjoittaja(t)	Anja Yli-Viikari
Nimike	Maaseutuohjelman (2014-2020) ympäristöarviointi (Luke)
Tiivistelmä	Raportissa arvioidaan, miten maaseutuohjelman kautta on pystytty saavuttamaan sille määritellyjä ympäristötavoitteita. Selvitys jakaantui kolmeen osuuteen; tapaustutkimuksiin, ympäristötoimien toteutuksen tarkasteluun ja niiden vaikuttavuuden arviointiin.
URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-822-7

Julkaisija/kustantaja	Luonnonvarakeskus 2019
Kirjoittaja(t)	Hilkka Vihinen, Olli Voutilainen, Toivo Muilu
Nimike	Maaseutuohjelma 2014-2020: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi (Luke ja Levon instituutti)
Tiivistelmä	Arviointi koski yritystoiminnan monipuolistumista, työllisyyden, palvelujen ja vaikutusmahdollisuuksien paranemista, sisältäen tieto- ja viestintäteknologian saavutettavuuden, käytön ja laadun parantamisen maaseutualueilla. Arvioinnissa käytetyt ohjelmaa koskevat tiedot ovat vuosilta 2014-2018.

URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-816-6
------------	---

Julkaisija/kustantaja	Kaskas Media
Kirjoittaja(t)	Ala-Kurikka Iina, Pasi Nokelainen, Karoliina Kinnunen Mohr
Nimike	Maaseutuohjelma 2014-2020: Viestinnän arviointi (Kaskas Media)
Tiivistelmä	Arvioinnissa tarkasteltiin, kuinka kohderyhmät on tavoitettu ja miten valtakunnallinen rakenne toimii eri kohderyhmien tavoittamisessa.
URL	https://www.maaseutu.fi/uploads/maaseutuohjelman-viestinnan-arvioinnin-loppuraportti_ver3-1.pdf

Julkaisija/kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2020:1
Kirjoittaja(t)	Sari Rannanpää, Sinikukka Pyykkönen, Benjamin Heikkinen, Alekski Koivisto, Tommi Ranta, Päivi Pylkkänen, Torsti Hyyryläinen.
Nimike	Maaseutuohjelma 2014-2020: Leader-toimintatavan arviointi (MDI ja Ruralia-instituutti)
Tiivistelmä	Arvioinnissa tarkasteltiin Leader-periaatteiden ja hallintomallin toteutumista Manner-Suomessa. Arvioinnin tärkeimpiä havaintoja ja päätelmiä olivat; 1) Leader-toiminta on vakiintunut maaseudun kehittämisen toimintatapana Suomessa, 2) Leaderin hallintomalli toimii suhteellisen hyvin, mutta rohkeutta uudistua tarvitaan, 3) Leader-periaatteet ovat laajasti hyväksytyjä, mutta toteuttaminen vaihtelee, 4) hallintomalli tukee periaatteiden toteutumista, mutta välillä on jännitteitä, 5) Leaderin suurin lisäarvo on sosiaalisessa pääomassa ja paikallistuntemuksessa sekä 6) tulevaisuudessa Leader-toimintatapaa tulee vahvistaa.
URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-020-5

Julkaisija/kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:21
Kirjoittaja(t)	Janne Heliölä, Marja Aaltonen, Maarit Heinonen, Terho Hyvönen, Mikko Kuussaari, Ulla Ovaska
Nimike	Arviointi Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014-2020 merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle. (Syke ja Luke)

Tiivistelmä	Arviointi käsittelee Manner-Suomen maaseutuohjelman 2014–2020 merkitystä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle. Arvioinnissa tarkasteltiin sekä maaseutuohjelman toteutusta, tuloksellisuutta että ympäristöllistä vaikuttavuutta. Keskeisin tavoite oli vastata kolmeen EU:n jäsenmaille yhteiseen arviointikysymykseen. Lisäksi kansallisesti haluttiin selvittää eri ohjelmatoimenpiteiden vahvuuksia ja heikkouksia, sekä saada kehittämissuhteita seuraavan rahoituskauden valmistelua varten.
URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-011-3

Julkaisija/kustantaja	Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2019:20
Kirjoittaja(t)	Timo Hirvonen, Kahila Petri, Koivisto Aleks, Pyykkönen Sinikukka, Rannanpää Sari, Sillanpää Keimo, Ålander Tommi
Nimike	Maaseutuohjelma 2014-2020: Arviointi innovointi-, koulutus- ja yhteistyövaikutuksista. (SPATIA, MDI ja TK-Eval)
Tiivistelmä	<p>Arvioinnissa tarkastellaan Maaseutuohjelman koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksia ja vaikutuksia sekä esitetään arvio innovaatioiden edistymisestä maaseutuohjelmassa. Tapaustarkasteluissa käsitellään Suomen metsäkeskuksen hanketoimintaa ja maaseudun EIP-ryhmiä.</p> <p>Maaseutuohjelmassa innovaatiot ymmärretään teknologisina, sosiaalisina ja institutionaalisina uudistuksina, jotka tuottavat ratkaisuja maaseutualueiden kehittämiskysymyksiin. Kehittämistavoite on moniulotteinen. Maaseutuohjelman koulutus- ja tiedonvälitystoimenpide ja yhteistyötoimenpide ovat innovaatiostrategian toimeenpanon keskeiset työkalut. Koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden toteutus oli pääpiirteittäin edennyt suunnitellusti ja asetettujen indikaattoreiden mukaisesti. Osaamisen lisääminen on ollut tärkeää kaikilla toimialoilla. Yhteistyöhankkeita on suunnattu pienyritysten toiminnan kehittämiseen, maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistämiseen ja alkutuottajien parempaan kytkentään ruokaketjuun.</p>
URL	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-010-6

2.e) Luettelo toteutetuista arvioinneista keskittyen arviointihavaintoihin

Maaseutuohjelman innovointi-, koulutus- ja yhteistyövaikutuksia koskevan arvioinnin mukaan koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden toteutus oli pääpiirteittäin edennyt suunnitellusti ja asetettujen indikaattoreiden mukaisesti. Osaamisen lisääminen on ollut tärkeää kaikilla toimialoilla. Yhteistyöhankkeita on suunnattu runsaasti pienyritysten toiminnan kehittämiseen, maaseutualueiden paikallisen kehittämisen edistämiseen ja alkutuottajien parempaan kytkentään ruokaketjuun.

Maaseutuohjelman maatalousluonnon monimuotoisuutta ja maisemaa edistävien toimenpiteiden arvioinnin mukaan seuraavalla rahoituskaudella luonnon monimuotoisuuden kannalta keskeisintä on turvata ja mieluiten kasvattaa ympäristökorvauksen tärkeimpien toimenpiteiden sekä ei-tuotannollisten investointien rahoitusta. Vaikuttavuudeltaan keskeisin osa ympäristökorvausta ovat ympäristösopimukset. Niiden ohella on tärkeää turvata riittävä rahoitus erilaisia ei-tuotannollisia nurmia ylläpitäville lohkokohtaisille toimenpiteille.

Maaseutuohjelman ympäristöarvioinnissa todettiin, että useat maaseutuohjelman toimenpiteet ovat tukeneet tuottajien riskienhallinta- ja joustokykyä erilaisissa globaalimuutoksissa. Ympäristökorvausjärjestelmä kannustaa käyttämään ravinteita hallitusti, kierrättämään orgaanisia aineita ja ravinteita, monipuolistamaan tuotantoa ja omaksumaan uusia tuotantoteknologioita esim. talviaikainen kasvipeitteisyys, kerääjäkasvien käyttö). Nämä toimet auttavat vähentämään tuotannon ympäristövaikutuksia sekä alentamaan tuotannon kustannuksia ja riskejä. Monipuolinen tuotanto, yritystalouden vakaus ja pellon kasvukunnon sekä vesitalouden hallinta ovat avainasemassa ilmastonmuutokseen sopeuduttaessa.

Ympäristöarvioinnin mukaan kerääjäkasvien viljelyn onnistumiseen vaikuttaneita tekijöitä olivat kylvösiementen määrä, kylvötekniikka ja –ajankohta sekä kasvuolot. Suurin osa kerääjäkasvustosta oli luokassa hyvä tai kohtalainen. Peltomaahan laskettiin jääneen vuosittain 240 000 tonnia kerääjäkasvien kuiva-ainetta, josta yli puolet oli juuristoissa. Typen huuhtoutuminen väheni kerääjäkasvien ansiosta ainakin 300 tonnia vuodessa.

Ympäristöarvioinnin kolmantena teemana olivat vesiensuojeluhankkeet. Hankkeet kohdistuivat maatalouteen, ravinteiden kierrätykseen, vesienkunnostukseen sekä metsätalouteen. Biokaasu on selkeästi ollut yksi kuluvan ohjelmakauden kärjistä, missä on akuutisti tatvittu tukea menetelmäosaamisen kehittämiseen. Viljelijälähtöistä ja käytännön kokeilutoimintaa sisältävää hanketoimintaa kannattaa edelleen jatkaa. Hankerahoitukseen liittyvänä haasteena nähtiin lähinnä tätä kautta muodostuvan ympäristötiedon pirstaleisuus.

Ympäristöarvioinnissa maaseutuohjelman yritysrahoitukseen todettiin liittyvän selkeitä ympäristöhyötyjä, mutta myös biotalouden kasvuun liittyviä riskitekijöitä. Elintarvikeyrittäjyys, puun monipuolinen käyttö, uusiutuvan energian tuotanto, materiaalien kierrätys sekä luontoon liittyvät palvelualat nousivat voimakkaimmin esille tuettujen hankkeiden joukossa. Investointitukien kautta on tarjoutunut mahdollisuuksia uuden teknologian käyttöönottoon, mikä on usein ollut myös ympäristövaikutusten kannalta parempaa. Uusiutuvien luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyy kuitenkin aina myös riskejä kasvavasta ympäristökuormituksesta, minkä vuoksi ympäristönäkökulmat kannattaa jatkossakin pitää keskeisesti mukana toimialan kehittämislinjauksissa.

Energiavaikutusten arvioinnin mukaan maatilojen kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon olivat tarkastelujaksolla 22,5 milj. euroa, josta maaseutuohjelman osuus oli puolet. Myös maaseudun yritykset ovat investoineet uusiutuvan energian tuotantoon, mutta huomattavasti pienemmässä mittakaavassa. Lisäksi polttoaineiden tuotantoketjuihin tehdyt investoinnit olivat 13,1 milj. euroa, josta

maaseutuohjelman tuen osuus oli 1,6 milj. euroa.

Uusiutuvan energian tuotanto kasvoi maaseutuohjelman piirissä tehtyjen investointien seurauksena tasolle 342 GWh/v vuoden 2018 loppuun mennessä. Yritysten osuus tästä tuotannon kasvusta oli 32 GWh/v. Suuruusluokaltaan uusiutuvan energiatuotannon kasvu vastaa noin 17 000 tyypillisen omakotitalon vuotuista energiakulutusta. Erityisesti hakelämpökattiloihin on investoitu, mutta myös aurinkoenergian käytön lisäys sähkötuotannossa on ollut nopeaa ja vuosittain on tehty investointeja myös biokaasun tuotantoon.

Uusiutuvan energian hyödyntämistä on edistetty monipuolisesti. Tuettujen energiahankkeiden lisäksi maaseutuohjelmasta on tuettu polttoainetuotantoa, jossa erityisesti hankkeen tuotantomäärän kasvu on merkittävä valtakunnallisesti tarkasteltuna. Lisäksi erilaisissa kehittämishankkeissa on pureuduttu koko tuotantoketjun eri vaiheisiin mm. raaka-ainetuotantoon, logistiikkaan, tuotantoteknologiaan ja liiketoimintamalleihin.

Selvitys maaseutuohjelman työllisyys- ja aluetalousvaikutuksista toi esille, että maaseutuohjelman vuoteen 2018 mennessä päättyneissä hankkeissa syntyneiden uusien työpaikkojen määrä on jäljessä tavoitteesta, mutta jos otetaan huomioon käynnissä olevien hankkeiden tulokset, ollaan lähellä tavoitetta. Manner-Suomen maaseutuohjelma-alueen kaikkien maaseutuyritysten lukumäärä on laskenut aavistuksen verran ohjelmakauden alkuun verrattuna. Työpaikkojen ja uusien yritysten syntymistä tulisi siis vauhdittaa. Sikäli kun ongelmana on vähäinen kiinnostus yritysten perustamiseen, sitä voidaan pyrkiä vahvistamaan panostamalla kehittämistoimenpiteisiin esimerkiksi paikallisen omaehtoisen kehittämisen ns. Leader-toiminnalla. Ohjelmakauden alkupuolella työpaikkoja on syntynyt erityisesti teollisuuden aloilla, joten lisäpanostus olisi paikallaan erityisesti palvelualan yrityksiin ja työpaikkoihin, sillä se tukisi elinkeinojen monipuolistamistavoitetta. Koulutustoimenpiteeseen panostaminen ja yhteistyön lisääminen maaseudun yritysten ja yleisemmän tutkimus- ja kehittämistoiminnan kanssa voisi edesauttaa kasvuyritysten lisääntymistä.

Maaseutuohjelman viestinnän arviointi korosti, että viestinnällä on suuri rooli maaseutuohjelman toimeenpanossa. Onnistunut viestintä houkuttelee maaseudun kehittäjiä, yrittäjiä ja asukkaita hakemaan rahoitusta ja kertomaan sen avulla saaduista tuloksista. Viestintä pitää maaseudun tärkeyttä esillä julkisessa keskustelussa ja vaikuttaa yleiseen mielipiteeseen sekä maaseudusta että EU:n jakamasta rahoituksesta. Hyvällä sisäisellä viestinnällä varmistetaan, että maaseutuohjelman eri toteuttajat jakavat tietoa ja tekevät yhteistyötä keskenään.

Leader-periaatteiden ja hallintomallien arviointi toi tärkeimpinä havaintoina ja päätelminä seuraavat nostot: 1) Leader-toiminta on vakiintunut maaseudun kehittämisen toimintatapana Suomessa, 2) Leaderin hallintomalli toimii suhteellisen hyvin, mutta rohkeutta uudistua tarvitaan, 3) Leader-periaatteet ovat laajasti hyväksytyjä, mutta toteuttaminen vaihtelee, 4) Hallintomalli tukee periaatteiden toteutumista, mutta välillä on jännitteitä, 5) Leaderin suurin lisäarvo on sosiaalisessa pääomassa ja paikallistuntemuksessa ja 6) Tulevaisuudessa Leader-toimintatapaa tulee vahvistaa.

Arvioinnin suositusten ytimessä on Leader-periaatteiden vahvistaminen ja hallintomallin uudistaminen. Leader-työn lisäarvoa kasvatetaan periaatteiden avulla. Leader-ryhmien innovatiivisuuden lisääminen vaatii sekä verkottumista että verkottamista. Leader-ryhmien yhdistyksenä toimimista tulee vahvistaa. Leader-ryhmien valinnassa tulee miettiä, kuinka paljon painotetaan hallinnollisia vaatimuksia ja kuinka paljon Leader-ryhmien roolia paikallisen kehityksen moottorina. Maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston, ELY-keskusten ja Leader-ryhmien rooleja ja vastuita tulee selkeyttää.

2.f) Kuvaus viestintätoimista, jotka on toteutettu arviointihavaintojen julkaisemiseksi (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

On viitattava arviointisuunnitelmaan, kuvattava toteutuksessa mahdollisesti havaittuja vaikeuksia ja ilmoitettava, mihin ratkaisuihin on päädytty tai mitä ratkaisuja on ehdotettu

Päivämäärä/ajanjakso	09/10/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Ympäristökorvaus on luonnon kannalta keskeisin osa maaseutuohjelmaa”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaattit	Tiedote, MMM-verkkosivut Sosiaalinen media, Twitter
Kohdeyleisön tyyppi	Viranomaiset, sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	252
URL	https://mmm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/ymparistokorvaus-on-luonnon-kannalta-keskeisin-osa-maaseutuohjelmaa

Päivämäärä/ajanjakso	29/08/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	Puolikas työpaikka syntyy jokaista yritysrahoituksella tuettua työpaikkaa kohden Tutkimus: Maaseutuohjelman rahoitus luo työpaikkoja maaseudulle
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaattit	Tiedote, MMM:n verkkosivut Maaseutu.fi –verkkosivut Some, Twitter Vieraskynä-kirjoitus Kauppalehdessä joulukuussa 2019, maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö Jaana Husu-Kallio
Kohdeyleisön tyyppi	Sidosryhmät, viljelijät, kansalaiset

Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	540
URL	https://www.kauppalehti.fi/uutiset/maaseudulle-ohjatulla-rahoituksella-on-merkittavat-vaikutukset/34097b79-9a13-4590-b8b0-d9399140d12f

Päivämäärä/ajanjakso	01/09/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Arviointi: Maaseutuohjelman koulutus- ja yhteistyötoimet parantuneet – lisääntyneet verkostot lisäävät liiketoiminnan mahdollisuuksia”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaattit	Maaseutu.fi-verkkosivut
Kohdeyleisön tyyppi	Sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	76
URL	https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2019/arviointi-maaseutuohjelman-koulutus-ja-yhteistyotoimet-parantuneet-lisaantyneet-verkostot-lisaavat-liiketoiminnan-mahdollisuuksia

Päivämäärä/ajanjakso	04/07/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Maaseutu muovautuu – uusiutuvan energian käytössä ja maatalousalan kilpailukyvyssä kehitystä”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-	Tiedote, MMM-verkkosivut

formaatit	
Kohdeyleisön tyyppi	Viranomaiset, sidosryhmät, kansalaiset
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	60
URL	https://mmm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/maaseutu-muovautuu-uusiutuvan-energian-kaytossa-ja-maatalousalan-kilpailukyvyssa-kehitysta

Päivämäärä/ajanjakso	01/10/2019
Viestintätoimen/- tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Maaseutu muovautuu –maaseutuohjelma vaikuttaa koko Suomen hyvinvointiin”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/- formaatit	Kokoava uutinen, Maaseutu-fi-verkkosivut
Kohdeyleisön tyyppi	Maaseutuverkosto, Sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	79
URL	https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2019/maaseutu-muovautuu-maaseutuohjelma-vaikuttaa-koko-suomen-hyvinvointiin

Päivämäärä/ajanjakso	08/10/2019
Viestintätoimen/- tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Maaseutuohjelman ympäristövaikutusten arviointi: Ravinteiden käyttö tehostunut ja peltomaiden eroosio vähentynyt maaseudun avulla”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö

Käytetyt tiedostuskanavat/-formaatit	Tiedote, MMM-verkkosivut Sosiaalinen media, Twitter
Kohdeyleisön tyyppi	Viranomaiset, sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	324
URL	https://mmm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/arviointi-ravinteiden-kaytto-tehostunut-ja-peltomaiden-eroosio-vahentynyt-maaseutuohjelman-avulla

Päivämäärä/ajanjakso	17/04/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Neuvo2020 hyödyttää viljelijöitä”
Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaatit	Maaseutu.fi -verkkosivut
Kohdeyleisön tyyppi	Sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	82
URL	https://www.maaseutu.fi/maaseutuverkosto/uutiset/uutiset-2019/neuvo2020-hyodyttaa-viljelijoita

Päivämäärä/ajanjakso	09/10/2019
Viestintätoimen/-tapahtuman nimi ja käsiteltyjen/jaettujen arviointihavaintojen aihe	”Maaseutuohjelman ympäristötoimenpiteiden arviointi: Ravinteiden käytön vähentäminen maaseutuohjelman tehokkain ilmastotoimi”

Toimen/tapahtuman yleinen järjestäjä	Maa- ja metsätalousministeriö
Käytetyt tiedostuskanavat/-formaatit	Tiedote, MMM-verkkosivut Sosiaalinen media, Twitter
Kohdeyleisön tyyppi	Viranomaiset, sidosryhmät, viljelijät
Tavoitettujen sidosryhmien lukumäärä suunnilleen	140
URL	https://mmm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/arviointi-ravinteiden-kayton-vahentaminen-maaseutuohjelman-tehokkain-ilmastotoimi

2.g) Kuvaus arviointitulosten vuoksi toteutetuista jatkotoimista (pitäen mielessä arviointisuunnitelman 6 jakso)

On viitattava arviointisuunnitelmaan, kuvattava toteutuksessa mahdollisesti havaittuja vaikeuksia ja ilmoitettava, mihin ratkaisuihin on päädytty tai mitä ratkaisuja on ehdotettu

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Tiedotuksessa kannattaa edelleen lisätä monikanavaisuutta ja käyttää maaseutuverkoston viestintäkanavia. Käyttöönottoa voidaan edistää neuvontajärjestelmän kautta, esim. neuvojien täydennyskoulutuksen tai webinaarien kautta. Loppukäyttäjille hankkeiden tuloksia voidaan esitellä vaikka maatalousmessuilla tapahtuvilla EIP-ryhmien yhteismarkkinoinnilla. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa)
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot aiheuttavat toimenpiteitä sekä nykyisellä rahoituskaudella että tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Suosituksia toimia otetaan käyttöön.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutuohjelmassa on perusteltua lisätä toimenpiteitä, joilla edistetään laajakaistan käyttöä saatavuuden edellyttämälle tasolle. Maaseutuohjelman toimenpiteillä kannattaa kehittää sähköisiä palveluja, joiden tuottamat hyödyt ylittävät laajakaistaliittymien suhteellisen korkeiden liityntä- ja kuukausimaksujen aiheuttamat kustannukset. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksen toimia otetaan käyttöön sekä nykyisellä että tulevalla rahoituskaudella. Digitalisaation edistämisen hankkeita on käynnissä ja uusia pyritään käynnistämään.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseudun yrittäjät tarvitsevat tukea erityisesti johtamiseen, taloudellisen tilanteen seuraamiseen, neuvottelutaitojen kehittämiseen sekä liiketoimintaosaamiseen. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa. Neuvotapalveluissa esille tulleita asioita edistetään jo nyt ja toiminta jatkuu myös tulevalla kaudella.

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Omarahoitusosuuden vaatimus koulutushankkeissa rajoittaa hankkeiden syntyä. Tulisikin käynnistää laajempia yhteistyöhankkeita, jossa myös oppilaitokset lähemmin mukana. Oppilaitosten osallistuminen tärkeää huomioitaessa alueellisia erityispiirteitä ja paikallisen maatilakannan monimuotoisuutta. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat rahoituskautta 2021-2027. Suositukset otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa. Jatkotoimia seurataan / harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	HNV-maatalousmaan määrää voidaan ylläpitää maaseutuohjelmalla ensisijaisesti turvaamalla M10 Ympäristökorvauksen toimenpiteille riittävä rahoitus ja edistämällä niiden käyttöönottoa. Tuetaan laiduntavien eläinten käyttöön perustuvaa laaja-alaista kotieläintuotantoa esim. M14-toimenpiteellä. Kohdennetaan neuvontaa ja tiedottamista (M07.1, M07.6, M19). (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden toteutus edennyt suunnitellusti, mutta koulutuspäivien lkm on jäljessä suunnitellusta. Täsmäkoulutusten osuutta koulutustarjonnasta tulisi lisätä. Tarkkarajaisilla kehittämistoimilla ja niihin perustuvalla markkinoinnilla voidaan tavoittaa myös tahoja, jotka muuten vaikeammin houkuteltavissa mukaan toimintaan. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat rahoituskautta 2021-2027. Suositukset otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa. Jatkotoimia seurataan / harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutuohjelmassa ei ole riittävästi kiinnitetty huomiota neuvonnan ja tutkimuksen vuorovaikutukseen. Ohjelmataason neuvonnan, tiedonvälityksen ja tutkimuksen välisellä yhteydellä tulisi olla suurempi painoarvo innovaatioiden mahdollistajana ja uuden tiedon välittäjinä. Neuvojen tulisi teknisen tiedonvälittäjän sijaan olla osa innovaatiotekniikkaa. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Tutkimukset ovat olleet neuvojen täydennyskoulutuksen materiaalia jo kaudella tällä ohjelmakaudella. Esimerkkeinä mm. ilmastoasioita koskeneet tutkimukset, joista saatiin konkreettisia esityksiä käytäntöön vietäviksi. Tutkimushankkeissa on velvoite tiedottaa tuloksista. Tutkimusten jalkautus jatkuu myös tulevilla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomais	Hallintoviranomais

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	EIP-toimenpiteen interventiologiikkaa tulisi tarkastella kriittisesti. Ohjelmatasolla tulisi olla selkeää, mihin EIP-hankkeita käytetään, mitä odotetaan ja miten ne toimivat yhdessä muiden maaseutuohjelman toimien kanssa. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan EIP-toiminnalla on nykyiselläänkin selkeä, muista toimenpiteistä poikkeava, tavoite ja kohderyhmä. Tulevan kauden valmistelun yhteydessä pohditaan tarkemmin tavoitteita ja kohderyhmiä, esim. niiden monipuolistamista.
Seurannasta vastaava viranomais	Hallintoviranomais

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Seuraavalla kaudella olisi hyvä toteuttaa suuria ja pieniä EIP-hankkeita. Esim. kolmasosa EIP-budjetista voitaisiin varata pienille viljelijälähtöisille hankkeille. Tämä edellyttäisi kansallisen lainsäädännön muuttamista niin, että myös viljelijä voi olla tuensaaja. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Jatkotoimenpiteitä seurataan / harkitaan. Tämä olisi mahdollista jo nykyiselläänkin kaudella. Kovin pieniä hankkeita ei kuitenkaan voi olla, koska edellytyksenä on alkutuottajien ja asiantuntijoiden yhteistyössä kehittämät uudet tuotantomenetelmät tms. Muissakaan jäsenmaissa ei ole kovin pieniä EIP-hankkeita. Jos pienille toimille on tarvetta, niitä voidaan ottaa CAP-

	suunnitelmaan, mutta ne eivät ole välttämättä EIP-hankkeita.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	EIP-hankkeiden tiedotukseen varattuihin resursseihin tulee kiinnittää huomiota jo hakuvaiheessa. EIP-hankkeiden viestintäkoulutusta syytä jatkaa myös tulevalla kaudella. Ohjelmatasolla tulisi olla selkeä EIP-viestintästrategia. Tarvitaan mekanismi, jonka avulla hankkeiden tuotokset ja tulokset saadaan leviämään käytäntöön. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien aiheuttavat toimenpiteitä sekä nykyiselle että tulevalle rahoituskaudelle. Viestintään kiinnitetään enemmän huomiota mahdollisimman monin tavoin.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Hyrrä-järjestelmän rakennetta tulisi kehittää siten, että se tukee EIP-hankkeiden hakua ja valintaa. Käytännössä tarkoittaisi sitä, että Hyrrässä täytettävät osiot tai kentät vastaisivat EIP-hankkeiden valintakriteerien aiheita. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus aiheuttaa toimenpiteitä rahoituskaudelle 2021-2027. Tarve on ollut tiedossa mutta resurssien puutteen vuoksi sitä ei ole voitu Ruokavirastossa tällä kaudella toteuttaa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Alkuperäisrotujen säilyttämisen tukemiseksi ympäristösopimusten käyttöönottoa tulisi kasvattaa esim. neuvonnan ja tiedottamisen avulla. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Suositukset koskevat seuraavien toimenpiteiden edistämistä: Alkuperäisrotujen säilyttämistä tuetaan parhaiten M10 Ympäristökorvaukseen

	sisältyvillä alkuperäisrotujen kasvattamisen ympäristösopimuksilla. Etenkin suomenhevosen ja maatiaiskanojen kohdalla ympäristösopimusten käyttöä kuitenkin rajoittaa se, että enemmistö eläimistä on muiden kuin viljelijöiden omistuksessa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Monimuotoisuuspeltojen, hoidettujen perinnebiotooppien ja luonnonlaitumien pinta-alaa tulisi kasvattaa, jotta saavutetaan niille asetetut pinta-alatavoitteet. LHK:n kautta tuettujen pellon ulkopuolisille laitumille pitäisi olla hoitovaatimus. Edellyttää riittävää rahoitusta toimenpiteille M04.4 sekä M10. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa. Vuodelle 2020 ollaan saamassa lisärahoitusta, eikä suunniteltuja leikkauksia mm. monimuotoisuuspeltoihin ole tarvetta tehdä. Ympäristöministeriön käynnistämä perinnebiotooppi-inventointi parantaa hoitoa vaativien kohteiden tunnistamista tulevalla kaudella. Monimuotoisuustoimet tulevat huomioitavaksi CAP-suunnitelman vihreässä arkkitehtuurissa. LHK:n sadonkorjuuvelvoitetta tarkastellaan osana uuden toimenpiteen valmistelua.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Peltolinnuston tilaa voidaan edistää turvaamalla tietyille, etupäässä M10 – toimenpiteille riittävä rahoitus ja edistämällä niiden käyttöönottoa. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Suositukset koskevat seuraavien toimenpiteiden edistämistä: Peltoviljelyn monipuolisen viljelykierron ylläpitäminen, avointen piennaralueiden väheneminen korvaaminen lisäämällä peltojen reunoille ja keskelle jätettävien monimuotoisuus- ja suojakaistojen sekä suojavyöhykkeiden määriä, peltoalueiden metsäsaarekkeiden, puurivistöjen ja pensasryhmien säilyttäminen. Ylläpidetään ja lisätään laaja-alaisten rantakosteikkojen laidunnusta ympäristösitoumusten sekä M04.4 ei-tuotannollisten investointien avulla. Lisätään kosteikkojen perustamista ja hoitoa ympäristösopimusten sekä M04.04 ei-tuotannollisten investointien avulla. Ylläpidetään ja lisätään peltojen kasvipeitteisyyttä. Lisätään linnustonsuojelua edistävien suunnittelu- ja kunnostushankkeiden määrää (M07.1, M07.6, M19 Leader).

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	HNV-maatalousmaan määrää voidaan ylläpitää maaseutuohjelmalla turvaamalla tietyille M10 ympäristökorvauksen toimenpiteille riittävä rahoitus ja edistämällä niiden käyttöönottoa. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Suositukset koskevat seuraavien toimenpiteiden edistämistä: Ylläpidetään ja lisätään avointen ja puustoisten perinnebiotooppien sekä muiden luonnonlaitumien hoitoa M10 Ympäristökorvaukseen sisältyvien ympäristösopimusten rahoituksella. Kunnostetaan uusia perinnebiotooppikohteita M04.4 ei-tuotannollisten investointien tuella. Lisätään etenkin erilaisten monivuotisten nurmien ja kesantomaisen kasvipeitteen määriä M10 Ympäristökorvaukseen sisältyvien toimenpiteiden avulla. Tuetaan laiduntavien eläinten käyttöön perustuvaa laaja-alaista kotieläintuotantoa esim. M14 Eläinten hyvinvointikorvauksen avulla. Kohdennetaan neuvonnan ja tiedottamisen avulla erilaisia suunnittelu- ja kunnostushankkeita tähänastista vahvemmin perinnebiotooppien ja muiden luontokohteiden perustamiseen ja ylläpitoon (M07.1, M07.6, M19 Leader)
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Nykyinen maaseutuohjelma edistää alkuperäislajikkeiden säilyttämistä vain vähäisessä määrin. Alkuperäiskasvien ylläpitosopimuksia tehty vain muutamia, mikä selittyy tukikorvauksen pienellä koolla. Tukikorvaustasoa tulisi merkittävästi korottaa tulevalla kaudella, jotta toimenpidettä otettaisiin laajemmin käyttöön. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Tukimäärä ei välttämättä ratkaise säilyttämisen ongelmaa. Muunlainen aktivointi ja huomio kasvattajille on myös tarpeen.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen	M10 ja sitä tukeva M04.4 ovat luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalveluiden kannalta vaikuttavuudeltaan merkittävimmät
---	---

arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	toimenpiteet. Kokonaisrahoitus tulisi säilyttää vähintään nykyisellä tasolla. Toimenpiteitä tulee edelleen kehittää, ettei monivuotisuushyötyjä menetetä tarpeettomien uudistamistoimien seurauksena. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien koskevat rahoituskautta 2021-2027. Suositukset otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa. Jatkotoimia seurataan / harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M11-toimenpiteen tuotanto edistää laajan toteutusalueensa vuoksi merkittävästi viljeltyjen peltoalueiden eliölajiston tilaa. Toimenpiteen suosio kasvussa, joten riittävä rahoitus turvattava myös jatkossa. Vaikuttavuuden lisäämiseksi M11-tuotannon laa tulisi kohdentaa intensiiviseen viljaviljelyyn painottuneille peltovaltaisille alueille. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien huomioidaan määrärahojen puitteissa sekä nykyisellä kaudella että tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Vuodelle 2020 tiukennetaan vaatimusta myyntikasveista, jotta luomutuotteita tulisi markkinoille.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M16-toimenpiteen osalta kohderyhmän tarpeet tulee tunnistaa jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Mitä paremmin hanke vastaa kohderyhmän tarpeisiin, sitä helpompi siitä on viestiä ja saada oikeat osallistujat mukaan. Aktivointi- ja tiedotustoimia tarvittaisiin uusien yhteistyöhankkeiden, myös pienten, hakijoiden saamiseksi. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Kohderyhmä on jo painotettuna 2014-2020. Suositus huomioidaan tulevan kauden valmistelussa. Jatkotoimia seurataan / harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Muu

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M01-toimenpiteeseen liittyen yritysryhmähankkeisiin osallistuvien yritysten verkottumista tulee tukea ja siitä saatavia hyötyjä korostaa hankkeiden aikana. Yritysten kanssa kannattaa pohtia keinoja verkoston ylläpitämiseen myös hankkeen päätyttyä. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä)
--	---

sulkeissa)	maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat sekä nykyistä että tulevaa rahoituskautta. Jatkotoimenpiteitä harkitaan. Verkostoitumiseen ja yhteistyöhön myös hankkeen jälkeen on hyvä miettiä keinoja.
Seurannasta vastaava viranomainen	Muu

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M16-toimenpiteen keskeisimmiksi vaikutuksiksi koettiin yritysten liiketoiminnan kehittyminen, verkostoituminen ja osaamisen kasvattaminen. Hankkeiden tuloksia kannattaa levittää myös muille alueille. Aktiivista viestintää tuloksista ja onnistumisista tarvitaan sekä hanke- että ohjelmatasolla. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat aiheuttavat toimenpiteitä sekä nykyiselle kaudelle että tulevan kauden valmisteluun. Hyvien käytäntöjen ja tulosten jalkauttaminen on osa maaseutuverkoston työtä. Tulosten jakaminen korostuu loppuohjelmakaudella ja rakentaa siltaa tulevaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M16- toimenpiteen yhteistyöhankkeiden lisäarvo on verkostoissa. Yritysryhmähankkeiden valmisteluun tulee kiinnittää huomiota. Tällä kaudella alueet, joilla yrityksiä aktivoitu 100 prosentin yhteistyöhankkeilla, ovat onnistuneet myös yritysryhmähankkeiden kokoamisessa. Voisiko tukea myöntää myös yritysryhmä- ja yhteistyöhankkeiden kokoamiseen? (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Asiaa pohditaan tulevan kauden valmistelussa. Mallia voidaan ottaa Ruotsin EIP-hankkeiden ”suunnittelutonnista”.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde)	M10: Ravinteiden ja orgaanisen aineksen kierrätystoimenpide on jäänyt pinta-alatavoitteestaan mm. siihen liittyvien rajoitteiden vuoksi. Riittävä varastokapasiteetti on edellytys lannan tarkoituksenmukaiselle käytölle, ja investointitukea pitää jatkossakin olla saatavilla ko. kohteisiin. Ravinteiden tehokas kierto keskeinen edellytys vesiensuojelun tavoitteiden
--	---

sulkeissa)	saavuttamiseksi.(Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Lanta-asiat ja kierrätyslannoitteet ovat vahvasti esillä Suomen hallitusohjelmassa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M13-toimenpiteen säilyttäminen on perusteltua maataloustuotannon, maisemansuojelun ja ekosysteemipalvelujen turvaamisen kannalta. Kotieläintilojen osalta vastaavaa merkitystä toimenpiteellä M14, jonka säilyttäminen on siksi perusteltua. LHK:n vaikuttavuutta voitaisiin lisätä määrittelemällä pysyville laitumille jonkinlainen hoitovaatimus. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot aiheuttavat toimenpiteitä. LHK ja EHK jatkunevat seuraavallakin kaudella. LHK:n sadonkorjuuvelvoitetta tarkastellaan CAP-valmistelun aikana ja arvioidaan sen aiheuttamaa hallinnollista taakkaa suhteessa saavutettavissa olevaan hyötyyn. EHK:n ei ole tavoitteena kotieläintuotannon ylläpitäminen, vaikka toki kaikki tuet vaikuttavat myös siihen (korvauksot perustuvat aiheutuneisiin kustannuksiin ja tulonmenetyksiin).
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Erilaisilla hanketoimenpiteillä ollut vain vähän merkitystä luonnon monimuotoisuuden edistämisessä. Parhaiten tätä voitaisiin edistää kasvattamalla alatoimenpiteiden M07.1 ja M07.6 kautta rahoitettuja hankkeita ja niistä tiedottamista. Myös M19 Leader –toimenpide sopisi monenlaisten luonnonhoitohankkeiden toteutukseen. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Jatkotoimia seurataan / harkitaan. Nykyinen seurantajärjestelmä pitää kehittää sellaiseksi, että erilaiset hankkeet saataisiin selville Ruokaviraston rekisteristä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja	M10: puutarhikasvien vaihtoehtoinen kasvinsuojelu –toimenpidettä syytä laajentaa ja tarkentaa. Tarvetta myös pölyttäjiä ja luontaisia vihollisia ym. luonnon monimuotoisuutta suosiville toimille. Etenkin kasvinvuorotus ja monipuolinen viljelykierto ja maan kasvukunnon parantamiseksi tehtävät
--	---

mainittava sulkeissa)	lähde	toimenpiteet suositeltavia. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet		Suosituksien huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Viljelykierto on CAP-asetusluonnoksen mukaan tulossa toimenpiteeksi ehdollisuuteen. Kasvukunnon ylläpitäminen on mitä ilmeisemmin keskeisellä sijalla tulevassa CAP:ssa. Täsmätietoa siitä, mitkä toimet edistävät luontaisia vihollisia, on niukasti saatavilla. Peltokasvien vaihtoehtoisista menetelmistä tarvittaisiin myös enemmän tietoa.
Seurannasta vastaava viranomais		Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava sulkeissa)	lähde	M10: Maatilojen kattavasta osallistumisesta ympäristökorvaukseen tulee pitää kiinni. Toimenpiteen tehoa voitaisiin parantaa poistamalla typpi- ja fosforilannoituksen max.määrissä sallitut poikkeukset tietyissä tapauksissa. Suojavyöhykkeiden sijoittelua parannettava. Syyssänkimuokkaus voitaisiin poistaa toimenpidevalikoimasta, koska se on tehottomin alatoimenpide. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi)
Toteutetut jatkotoimet		Suosituksien huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. On myös huomioitava tarve yksinkertaistamiselle.
Seurannasta vastaava viranomais		Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava sulkeissa)	lähde	Energiatehokkuushankkeiden seuranta helpottaisi ja sääntöjen kokonaiskuva paranisi, jos kaikki energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa edistävät hankkeet kirjattaisiin sellaisiksi, hankekuvauksia täsmennettäisiin ja lisättäisiin kriittistä tarkastelua, edistääkö ko. hanke oikeasti energiatehokkuutta tai uusiutuvaa energiaa ja tunnistettaisiin niiden ero. Tämä koskee investointeja sekä kehittämishankkeita. (Lähde: Arviointi Maaseutuohjelman 2014-2020 energiavaikutuksista).
Toteutetut jatkotoimet		Suosituksien aiheuttavat toimenpiteitä uuden CAP-suunnitelman valmistelussa. Seuranta ja hankkeiden / yritystukien luokittelua muutetaan ja kehitetään seuraavalle kaudelle Ruokaviraston järjestelmissä. Lisäksi on tarpeen lisätä tukihakemusten käsittelijöiden tietämystä ja osaamista siitä, miten energiatehokkuushankkeita voidaan tunnistaa. Maaseudun yritysrahoituksessa ei varsinaisesti tueta yrityksiä sen perusteella, että kyseessä olisi energiatehokkuuden parantaminen, vaan tavoitteena on uudet työpaikat, biotalouden edistäminen ja maaseudun elinvoimaisuus. Energiatehokkuus voi olla tuettavan investoinnin yksi tunnistettavissa oleva ja seurattava ominaisuus.
Seurannasta vastaava		Maksajavirasto

viranomainen	
Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutuohjelman seurauksena tuotettuun energiaan liittyvä toiminta on ollut aktiivista, mutta nykyisellä investointivauhdilla vuodelle 2023 asetettua tavoitetta kokonaisinvestoinneille (117,9 milj. euroa) ei voida saavuttaa, vaan vuotuisten investointien määrän tulisi kasvaa huomattavasti. (Lähde: Arviointi Maaseutuohjelman 2014-2020 energiavaikutuksista).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta, eivätkä ne aiheuta toimenpiteitä. Arvioinnissa viitataan maatalouden investointituelle asetettuun tavoitteeseen. Maatalousinvestoinnit uusiutuvan energian tuottamiseen ovat olleet euromääräisesti pienempiä kuin ohjelmaa suunniteltaessa arvioitiin, mutta investointeja on lukumäärällisesti tehty riittävästi. Suosituksen perusteella ei ole tarpeen tehdä jatkotoimenpiteitä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Suomen 20 % päästövähennystavoitteen verrattuna uusiutuvan energian 4 vuoden aikaisten toimenpiteiden yhteenlaskettu päästövähennys 0,09 Mt näyttyy pienenä. Huomattava, että maatalous on energiankäyttöltään pienin loppukulutussektori, joten kovin suuri osa energiaan liittyvistä päästövähennyksistä ei voikaan tapahtua tällä sektorilla. (Lähde: Arviointi Maaseutuohjelman 2014-2020 energiavaikutuksista).
Toteutetut jatkotoimet	Jatketaan uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian tuottamisen tukemista ottaen samalla huomioon, että CAP ei ole Suomessa ainoa tukiväline, vaan uusiutuvan energian tuotantoa tuetaan myös muulla rahoituksella. Yritystoiminnan perusedellytyksenä ovat kannattavuus ja markkinat, jotka ohjaavat yritysten toimintaa vaikuttaen siihen, missä määrin tuella on kysyntää kulloisessakin tilanteessa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Suojavyöhykkeiden myöntöperusteissa tapahtui edelliseen kauteen verrattuna merkittävä muutos. Nykyisellä kaudella suojavyöhykkeiden määrä on saatu lähes 7-kertaistumaan, mutta vesiensuojelullinen toteutus jäänyt puutteelliseksi. Suojavyöhykkeiden paremmalla sijoittumisella niistä saatavaa hyötyä eroosion torjunnassa voitaisiin selvästi lisätä. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
--	---

Toteutetut jatkotoimet	Suosituksset huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Valtaojien varret voisi jättää tuen ulkopuolelle. Suojavyöhykkeen rajaaminen koko lohkon sijaan tietylle metrileveydelle on valvonnalle vaikea todentaa.
Seurannasta vastaava viranomais	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Alkuperäislajikkeiden ylläpitoa tarpeen jatkossakin tukea. Korvaussummaa tarkistettava. Alkuperäiskasvien varmuuskokeelmat –sopimusta jatkettava uudella kaudella. APR kasvattaminen –ympäristösitoumuksen osalta voisi pohtia eläinlaji- ja rotukohtaisten kiintiöiden asettamista ja tuen porrastamista. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksset huomioidaan määrärahojen puitteissa. Geenivaratoimenpiteet sisällytetään CAP-suunnitelmaan ja pyritään muokkaamaan suositusten mukaan toimivammaksi. Suosituksen osalta, joka koskee eläinlaji- ja rotukohtaisten kiintiöiden asettamista ja tuen mahdollista porrastamista eniten monimuotoisuuden säilymistä edistävälle eläimille, kiintiöitä on kansallisessa valmistelussa pidetty hyvänä ideana, mutta niiden aiheuttamaa hallinnollista taakkaa suhteessa saavutettuun hyötyyn on tarpeen vielä arvioida valmistelun aikana.
Seurannasta vastaava viranomais	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M10: Maaseutuohjelman tehokkain keino vesiensuojelussa on ravinteiden tasapainoinen käyttö. Toimenpiteen kohdentamisalueet onnistuneita, joskin aluerajauksiin ehdotetaan pieniä muutoksia. Happamien sulfaattimaiden maantieteellistä rajausta tulisi laajentaa. Suomalaisten maatilojen laajasta osallistumisesta tilakohtaiseen ympäristökorvaukseen perusteltua pitää kiinni. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksset huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Happamien sulfaattimaiden laajuudesta saadaan tietoa koko ajan enemmän.
Seurannasta vastaava viranomais	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen	Kerääjäkasvit olivat merkittävin maaperän hiileen vaikuttava toimenpide suuren pinta-alansa vuoksi. Toimenpiteen nykyiset ehdot ovat melko toimivat.
---	--

arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kylvömahdollisuus myös viljan korjuun jälkeen voisi lisätä hyvien kerääjäkasvustojen osuutta. Erittäin pienten siemenmäärien estäminen olisi tarpeellista. Pintaan kylvöä ilman multaamista tulisi välttää. Kohdentaminen kriittisimmille valunta- ja pohjavesialueille voisi olla perusteltua. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Tulevassa CAP-suunnitelmassa ilmasto ja maan kasvukunto on tärkeitä ottaa huomioon esim. kerääjäkasvien avulla.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Hiilensidontaan liittyen on kirjattu valtava määrä neuvontatapahtumia, mikä kertoo tiedon tarpeesta. Tiedonvälitystä hiilen sitomiskeinoista kannattaisi lisätä, koska tällä voitaisiin todennäköisesti saada aikaan lisää toimien jalkauttamiseen vaikuttavia hankkeita ja pinta-alaa toimien piiriin. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Mediaviestinnän suunnitteluun liittyen juttukärkien ja toimittajakontaktien kokoamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Alueilla on valtava kirjo tarinoita, joista ammentaa. Pohdittava yhdessä, millaisilla kärjillä mediaa lähestytään ja mitä kontakteja kannattaa hyödyntää. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus ei aiheuta jatkotoimenpiteitä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde)	Maatilat eivät voi saada energiatukea, joten maaseutuohjelma on ainoa käytettävissä oleva investointitukien lähde niiden energiatehokkuustoimenpiteille. Tähän nähden investointihankkeiden määrä jäänyt pienehköksi. Yksi keino tilojen aktiivisuuden lisäämiseen on energianeuvonta. Neuvonnan markkinointiponnisteluja kannattaisi kasvattaa.
--	--

sulkeissa)	(Lähde: Arviointi Maaseutuohjelman 2014-2020 energiavaikutuksista).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus ei aiheuta jatkotoimenpiteitä / muutoksia nykyisellä kaudella. Maatalousinvestoinnit uusiutuvan energian tuottamiseen ovat olleet euromääräisesti pienempiä kuin ohjelmaa suunniteltaessa arvioitiin, mutta investointeja on lukumäärällisesti tehty riittävästi.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Yritystuet: Maaseutuohjelman tarkkaa vaikutusta yritystoiminnan monipuolistumiseen ja työllisyyden paranemiseen on haastava tunnistaa. Arvioinnin perusteella Maaseutuohjelman yritystuilla on kuitenkin myönteistä vaikutusta maaseutualueiden kehitykseen ja yritystukien käyttöä voi jatkossakin suositella käytettäväksi keskeisenä Maaseutuohjelman toimenpiteenä. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Maatilojen määrän vähentyessä rakennekehityksen myötä maaseudulla olevien maatalouden ulkopuolista yritystoimintaa harjoittavien yritysten merkitys korostuu jatkossa yhä voimakkaammin uuden ja korvaavan toimeentulon ja työpaikkojen luomisen kautta esim. biotaloudessa ja muilla maaseudun merkittävimmillä toimialoilla. Tarkoituksena on sisällyttää maaseudun yritysrahoitus myös tulevaan CAP-suunnitelmaan ottaen huomioon, miten strategiset painotukset valitaan ja suunnitelma tehdään.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Mediaviestinnän suunnittelun liittyen suositellaan, että vuosittain tai puolivuositteittäin kokoonnutaan yhteen pohtimaan, mistä maaseutuaiheista seuraavaksi mediassa keskustellaan. Pyrittävä ennakoimaan, millaiset aiheet nousevat keskusteluun politiikasta ja mitä tieteessä tapahtuu. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia koskevat sekä nykyistä että tulevaa rahoituskautta. Jatkotoimia seurataan / harkitaan. On haastavaa, koska yhteiskunnallista keskustelua on vaikea ennustaa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta	Vaikuttavuuden ja mediaviestinnän kehittämiseen liittyen on luotava pohja
------------------------------	---

merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	tulosten ja vaikuttavuuden seurantaan. Hallintoviranomaisten Ruokavirastosta ja ministeriöstä tulee rakentaa yhteiset raamit hankkeiden tulosten ja vaikuttavuuden seurantaan. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus aiheuttaa toimenpiteitä sekä nykyiselle kaudelle että tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Pohditaan, onko suosituksia syytä lisätä tulevan kauden viestintäsuunnitelmaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Vaikuttavuuden ja mediaviestinnän kehittämiseen liittyen suositellaan vaikuttavuuden ja sen mittaamisen määrittelemistä jo viestinnän tavoitteissa. Tavoitteiden on oltava riittävän konkreettisia, jotta niille voi asettaa mittarit. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus aiheuttaa toimenpiteitä sekä nykyiselle ohjelmakaudelle että tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Pohditaan, onko suosituksia syytä lisätä tulevan kauden viestintäsuunnitelmaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Huhtikuun 2020 alkuun mennessä maa- ja metsätalousministeriössä ei ole vielä ehditty käydä läpi Leader periaatteiden ja hallintomallien arvioinnin suosituksia ja pohtia siitä seuraavia toimenpiteitä.
Toteutetut jatkotoimet	Sisältö raportoidaan seuraavassa vuosikertomuksessa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	3A: Tuottajien taloudellisen asema lyhyissä jakeluketjuissa ei ole parantanut niin, että se näkyisi maatalouden kilpailukyvyn vahvistumisena kokonaistasolla. Ohjelman kokonaistason tavoitteiden ja keinojen vaikuttavuuden välillä on ristiriitä. Arviointiin liittyvien tilastojen ajantasaisuutta ja kattavuutta tulee parantaa. Tuottaja- ja toimialaorganisaatioiden potentiaaliset
--	---

sulkeissa)	markkinavaikutukset tulee selvittää ja ottaa ohjelmaan mukaan. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksset eivät aiheuta toimenpiteitä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	6A: Maatalouden kilpailukyvyn tavoitteen toimenpiteitä tulisi terävöittää, jotta niiden avulla voidaan parantaa, ei pelkästään ylläpitää, kilpailukykyä. Investointituet tulisi kohdentaa vahvemmin tukemaan kilpailukykyä. Pienyritysten toiminnan monipuolistamisen toimenpiteitä tulisi arvioida kilpailukyvyn parantamisen näkökulmasta. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Suositukset 1 ja 2, jotka tähtäävät maatalouden kilpailukyvyn parantamiseen, valmistellaan seuraavan rahoituskauden valmistelun yhteydessä. Pienyritysten toiminnan monipuolistamista koskevaa suositusta on arvioitu toisessa arvioinnissa kilpailukyvyn parantamisen näkökulmasta.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Säätösalaajituksella saataisiin aikaan päästöjen vähenemää, jos vedenpinnan nostoa vaadittaisiin tukiehdossa. Tuen edellytyksenä voisi olla esim. veden pinnan nosto talvikaudelle, mutta tämä saattaisi vähentää toimen suosiota. Toimen tehokkuus voisi parantua vapaaehtoisen toiminnan kautta, jos viljelijälle tuetettaisiin tietopaketti vedenpinnan noston ilmastovaikutuksista. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Kehittämiskohde on sinänsä hyvä, mutta vaikeasti valvottava tukiehtona.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Ohjelmasta on tuettu salaojiin, säätösalaajiin, kuivatusvesien kierrätykseen ja säätökasteluun kohdistuvia investointeja. Valumavesien hallinnassa kuivatuskorkeuden säätäminen selvästi normaalia kuivatuskorkeutta ylemmäksi on edellytys toimenpiteen potentiaalisen tehon saavuttamiseksi. Kuivatuskorkeuden säätämiseen tulisi kannustaa entistä enemmän. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
--	--

Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Kehittämiskohde on sinänsä hyvä, mutta vaikeasti valvottava tukiehtona.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutuohjelman toimilla usein ensisijaisesti muita kuin ilmastotavoitteita. Myös toimien kohdentamisessa parantamisen mahdollisuutta. Tehokkain tapa vähentää maatalouden päästöjä olisi kohdentaa esim. rajua pohjaveden pinnan nostoa vaativia toimia pienelle turvepeltojen alalle. Koska peltopinta-alalla, varsinkin turvepeltojen alalla, on suuri merkitys kokonaispäästöille, tulisi raivioiden korvauskelpoisuutta ympäristötuen alla rajoittaa. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan kauden CAP-suunnitelman valmistelussa. Turvepeltojen päästöihin on puututtava tavalla tai toisella tulevalla CAP-kaudella. Tuettavat toimet ovat sidoksissa siihen, mitä tulee ehdollisuuteen pakolliseksi. Salaojituksen tuki on mahdollista poistaa raivioilta.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kerääjäkasvien suosimisella ja turvemaiden monivuotisilla nurmilla on myönteiset vaikutukset peltomaiden hiilivarastoihin ja ravinnehuuhtoumiin, siksi toimet kannattaa pitää mukana myös tulevalla kaudella. Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen edistää kiertotaloutta ja on siksi suositeltavaa. Katteiden poisjättäminen tukien joukosta saattaisi olla perusteltua, jos sitä perustellaan hiilensidonnana toimenä. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen on Suomen hallituksen agendalla. Tarkastellaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa, mitä toimia toteutus vaatii. Toteutuuko kattaminen ilman tukea jossain muodossa? Lisääntykö muovin käyttö?
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos	Arviointijärjestelmä: Kansallisten maaseutuohjelmien arviointia varten EU-tasolla on pyritty kehittämään yhtenäistä arviointijärjestelmää, joka huomioi jäsenmaiden erilaiset tarpeet toimenpiteiden suuntaamiselle. Tämä on luonut
--	---

(kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	arviointiin monimutkaisuutta ja jäykkyyttä. Kansallisen tason painoarvon vahvistaminen mahdollistaisi ohjelma-arviointien selkeyden ja yksinkertaisuuden lisäämisen. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Arvioinnin kehittäminen niin, että se vastaisi nykyistä enemmän kansallisia tarpeita ja EU-tietotarpeet saataisiin katettua kansallisista arvioinneista, vaatisi nykyistä enemmän resursseja tai sitten EU-lainsäädännön arviointivelvoite tulisi olla kevyempi. Arviointityön resurssointi ministeriössä liittyy kiinteästi seuraavan kauden rahoihin. Vaikutetaan seuraavan kauden EU-perusasetuksiin niin, että arvioinnista säädettäisiin nykyistä vähemmän, ja asetus pohjan selvittyä sovitaan kansallisesti, mikä on riittävä resurssointi arviointeihin.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintä: Maatalouden ja ruuantuotannon ympäristöteemat ovat julkisuudessa monesti kriittisen huomion kohteena. Maatalouden ympäristötietoa on runsaasti saatavilla, mutta tietoaineistot eivät aina vastaa viljelijöiden tarpeita. Tämän vuoksi tulisi jatkaa viljelijälähtöistä tukevaa hanketoimintaa sekä kehittää ruokakasvatusta ja -viestintää. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Vaikutus KHK-päästövähennyksiin ja uusiutuvaan energiaan: tuen tehoa parantaisi, jos sen ehtona olisi yksivuotisen kasvin korvaaminen nurmella. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Tulevassa CAP-suunnitelmassa tulee määrittää ilmastotoimia.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen	Arvioinnissa tarkasteltiin BKT-kehityksen sijaan arvonlisäystä asukasta kohden. Ajanjaksolla 2014-2016 luvuissa ei juuri muutoksia. Taloudellista aktiviteettia
---	---

arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	on enemmän kaupunkialueilla, eikä ero maaseutualueisiin ole pienentynyt. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Kehityksen suunta on pysynyt samana jo pitkään. Maaseutuohjelmalla on voitu hidastaa epätasapainoista aluekehitystä ja työ tämän eteen jatkuu edelleen.
Seurannasta vastaava viranomaisen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Alueilla on suuri tarve Leader-tyyppiseen kehittämisvälineeseen. Pienten yritysten ja aloittelevien yrittäjien toimintakynnystä on saatu alennettua. Palveluiden ja kylien kehittäminen on tavoittanut hyvin laajan toimijajoukon. Panostuksia paikkaperustaiseen omaehtoiseen kehittämiseen syytä jatkaa, ja jos mahdollista, lisätä näitä resursseja. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Tavoitteena jatkossakin kattaa Leader-toiminnalla kaikki maaseutualueet. Leaderin kehittämisvälineet säilytetään laajoina, sisältäen yritys- ja kehittämishankerahoituksen. Tavoitteena on varmistaa mahdollisimman hyvät ja ketterät kehittämisvälineet Leader-ryhmille. Leaderiin kohdistettavien resurssien määrä on poliittinen päätös, johon vaikuttavat EU-rahoituskehys ja CAP-suunnitelman rahoitus kokonaisuudessaan. Mikäli Leader-rahoitus vähenee tulevalla kaudella nykyisestä, tulee pohdittavaksi, onko koko maan kattaminen mahdollista tai järkevää. Leader-ryhmien toiminnan kannalta tärkeää, että rahoituskehys ryhmää kohden on riittävän suuri.
Seurannasta vastaava viranomaisen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutuohjelman tavoitteena on tasapainoinen aluekehitys. Ohjelman toimet ovat ilmeisen oikeansuuntaisia, mutta ero kaupunkialueiden elinkeinoelämän ja aluetalouden kehityksen välillä ei juurikaan ole kaventunut. Aluetalouden kehitystä tukevia toimia on syytä jatkaa vähintään nykyisellä volyyymilla. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomaisen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Tasapainoinen aluekehitys: maaseudun työllisyyden valossa kehitys ollut varovaisen myönteistä. Suurimmat haasteet harvaan asutulla maaseudulla ja ydinmaaseudulla, joten painotuksen kohdentamista näille alueille kannattaa jatkaa. Koulutustoimenpiteeseen panostaminen ja yhteistyön kasvattaminen yritysten ja t&k-toiminnan välillä voi edesauttaa kasvuyritysten lisääntymistä. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan kauden CAP-suunnitelman valmistelussa. Ilman nykyisen kauden toimenpiteitä kehityserot alueiden välillä olisivat nykyistä suuremmat. CAP-toimet maaseutualueilla ovat olleet merkittäviä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Köyhyysrajan alapuolella elävien määrän vähentäminen: ohjelman toimet oikeansuuntaisia, mutta enemmän huomiota voisi kohdistaa passiivisempien maaseudun asukkaiden saamiseen ohjelman piiriin esim. Leader-hankkeilla tai verkostotoiminnan räätälöimisellä passiivisemmille alueille. (Lähde: Aluetalouteen ja työllisyyteen liittyvien toimenpiteiden arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Maaseudun asukkaiden aktivointi on Leader-ryhmän perustyötä. Passiivisempien asukkaiden aktiivisuuden tärkeyttä voidaan pitää esillä kansallisesti. Tässä voidaan tehdä yhteistyötä myös rakennerahasto-ohjelman toimijoiden kanssa ja Leader-ryhmät voivat hakea (jotkut ovat jo hakeneetkin) myös ESR-rahoitusta. Myös tämän suosituksen perusteella on tarpeen kehittää mahdollisimman kevyitä rahoitusmuotoja erityisesti pienille asukaslähtöisille hankkeille. Kehitetään teemahanketta edelleen –sen avulla ryhmät ovat saaneet paljon uusia toimijoita mukaan kehittämistoimintaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Strategisen ristiriidan ratkaisemiseksi strategisten linjausten jämäköittäminen tarpeen. Seuraavaa kautta ajatellen ydinryhmän ja viestintäverkoston tulee palata keskusteluissa perusasioihin ja pohtia niihin vastauksia. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia aiheuttavat toimenpiteitä tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Yhtenäistetään käytänteitä, miten rahoituksesta puhutaan.

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Strategisen ristiriidan ratkaisemiseksi viestinnän tavoitteita tulee tarkentaa ja tarkastella uudelleen. Tavoitteiden tulee olla mahdollisimman tarkkoja ja niiden toteuttamiselle pitää määritellä seurattavat mittarit. Eri kohderyhmien tavoittamiselle hyvä määritellä erilaiset tavoitteet. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot aiheuttavat toimenpiteitä tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Kenen pitää tuntea maaseutuohjelma kokonaisuutena ja kenelle riittää ymmärrys pienemmästä osa-alueesta? Eri kohderyhmien tavoittamiselle on hyvä määritellä erilaiset tavoitteet ja sanavalinnat määritellä kohderyhmän mukaan. Ydinryhmän ja viestintäverkoston on määriteltävä yhteiset termit, joilla viitataan ohjelmaan ja rahoitukseen, kun viestitään eri kohderyhmille.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Uudella kaudella neuvonnan ja tutkimuksen tulisi olla tiiviissä yhteydessä keskenään. Neuvonta tulisi kytkeä tiukemmin innovaatiotoimintaan aktiivisen tiedonvälityksen ja –suodatuksen kautta. Uudelle kaudelle neuvonnan, koulutuksen ja yhteistoimenpiteiden roolit innovaatioiden välittäjänä ja tutkijana tulisi selventää. Tätä varten tulisi laatia ohjelmatasolla innovaatioon liittyvät tavoitteet. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kosteikot voivat parhaimmillaan vähentää merkittävästi typen kuormitusta ja pidättää kiintoaineista. Ympäristökorvauksessa toimenpiteen kokonaistehoa heikentää kosteikolle annettu vähimmäispinta-alavaatimus suhteessa valuma-alueen kokoon. Kosteikkojen tehon parantamiseksi valuma-alueeseensa suhteutettuna suurempien kosteikkojen rakentamista tulisi kannustaa. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 ympäristöarviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus huomioidaan määrärahojen puitteissa tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. BD-arvioinnissa on korostettu pientenkin kosteikkojen merkitystä luonnon monimuotoisuudelle.

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Neuvonta: Hyrrä-järjestelmän ennakkovarausosion parannuksista tulisi tiedottaa paremmin neuvoja. Hyrrän käyttäjäliittymää tulisi kehittää siten, että tärkeimmät asiat ovat etusivulla. Neuvojen tulisi olla mukana Hyrrän palvelumuotoiluprosessissa. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien aiheuttavat toimenpiteitä nykyisen ohjelmakauden aikana. Neuvontarahan reaaliaikainen seuranta toiminta tulossa Vipu-palveluun. Uusista toiminnoista on tiedotettu neuvonantajien kirjjeillä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Neuvonta: Hyrrä-järjestelmän toimintoja tulisi kehittää siten, että turha hallinnollinen taakka, kuten manuaalinen seuranta, vähentyisi. Yhden palveluntuottajan maksatushakemuksia voisi harkita niputettavaksi, jotta maksatushakemuksiin käytettävä hallinnollinen työ väheneisi. Ryhmäneuvonnan hallinnollista taakkaa tulisi keventää; se kiinnostaa sekä neuvoja että viljelijöitä, mutta suhteellinen osuus jää pieneksi suuren hallinnollisen työn vuoksi. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Maksatushakemuksien niputtaminen on ollut tällä kaudella mahdollista, koska eri maksuihin liittyvät kohdealat on pitänyt pystyä raportoimaan. Muilta osin suosituksien otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Avoimesta neuvonantajista tulisi tiedottaa erityisesti niillä alueilla ja osa-aloilla, joilla on vähemmän neuvoja. Neuvojen tulisi saada pitkästä matka-ajasta korvausta, jotta neuvonnan suosio kasvaisi myös pitkien välimatkojen maakunnissa. Neuvonnan korvausrakennetta tulisi muuttaa todennukaisemmaksi. Neuvonnan sisältöjä tulisi tarkastella, jotta sopivat sekä pienille että suurille tiloille. Hallittu rakennemuutos voisi olla osa talousneuvontaa. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Neuvonantajista on tiedotettu Ruokaviraston mediajakelulla ja ruokavirasto-fi-sivustolla sekä eläinlääkäreille kohdennetusti eläinlääkäriliiton ja ETT ry:n kautta. ELY-keskukset ovat tiedottaneet neuvonnan avautumisesta omilla

	alueillaan. Tiedotus on tavoittanut neuvojat melko hyvin, koska hakemuksia on saapunut laajasti eri puolilta Suomea.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Vähemmän kiinnostusta herättäneisiin kohdealoihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota ja niiden neuvontaa tulisi markkinoida enemmän. Passiivisia neuvoja tulisi aktivoida, jotta kaikilla neuvonnan osa-alueilla olisi tarpeeksi neuvoja ympäri Suomea. Neuvonnan markkinointiin ja viestintään tulisi kiinnittää enemmän huomiota. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Energianeuvonnan mainontaan ja viestintään on panostettu aiemmin, koska sitä on neuvottu suhteellisen vähän. Ohjelmakauden loppua kohden viestintään ei enää panosteta samalla tavalla kuin ohjelmakauden ensimmäisinä vuosina. Neuvojahausta on tiedotettu Ruokaviraston mediajakelulla ja ruokavirasto-fi-sivustolla sekä eläinlääkäreille kohdennetusti eläinlääkäriliiton ja ETT ry:n kautta. ELY-keskukset ovat tiedottaneet neuvojahaun avautumisesta omilla alueillaan. Kilpailukykyneuvonnan menekki on kuitenkin varsin voimakasta jo nyt.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Ruokaviraston tulisi laatia aloitteleville neuvojille koulutuspaketti verkkokoulutuksena tai webinaaritallenteina, jotta aloittavilla neuvojilla olisi mahdollisuudet päästä joustavasti alkuun neuvontatyössä. Kaikille neuvojille tulisi tarjota täydennyskoulusta. Ruokaviraston tulisi myös panostaa täydennyskoulutusten viestintään, koska osa neuvojista ei ole tietoisia täydennyskoulutusmahdollisuuksista. (Lähde: Neuvontatoimenpiteen arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Aloitteleva neuvoja hyöttyy olemassa olevista kirjallisista ohjeista ja saa henkilökohtaista opastusta sekä Ruokavirastosta että ELY-keskuksista. Täydennyskoulutukset ovat olleet avoimia kaikille neuvojille ja niistä on viestitty neuvojautiskirjeellä. Osa neuvojista ei ehkä miellä vuonna 2018 järjestettyä Tieto itää! – verkkoluentosarjaa täydennyskoulutukseksi, mikä voi osaltaan selittää arvioinnin teettämässä kyselyssä esiin nousseita neuvojien vastauksia. Selvitetään mahdollisuutta avoimeen, sähköiseen alustaan, jolla voitaisiin jakaa tietoa koulutuksista.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	3B: Tulisi lisätä tietämyksen siirtoa ja neuvontaa aihealueille, joilla maatalojen riskit ovat suurimpia, esim. eläintaudit ja maatalojen taloudellinen suunnittelu. Käsite ”maatalojen riski” tulisi määritellä seuraavalle kaudelle. Kuluvalla kaudella käytettyjen erillisten kriisipakettien ehkäisemiseksi seuraavalla rahoituskaudella tulee ottaa käyttöön ensisijaisesti toimenpiteitä henkilö-, markkina-, eläintauti- ja sääriskien torjumiseen. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Mediaviestinnän suunnitteluun liittyen huomioitava, millaisia uusia näkökulmia ja aiheita maaseutuohjelmasta rahoitetuilla hankkeilla on tarjota ajankohtaisiin aiheisiin. Selkeä näkökulma täydentää käytävää keskustelua ja tuo siihen uutta. Ajankohtaisesta keskustelusta irrallaan olevien sisältöjen sijaan on pyrittävä tuomaan esiin jo uutiskynnyksen ylittäneisiin aiheisiin näkökulmia. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus koskee sekä nykyistä että tulevaa rahoituskautta. Suositus on jo toimeenpantu. Esimerkiksi Leader-toiminnan vaikuttavuudesta viestittäessä yksittäinen tiedotusasia liitetään aina yleisempään kontekstiin.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Rakennetuet: tukia tulisi suunnata koulutukseen ja kehittämiseen, jotta ohjelman vaikuttavuus parantuisi. Maatalouden rahoituksen tulee jatkossa vastata yhä enemmän muiden pienten ja keskisuurten yritysten rahoitusprosessia. Maatalouden rakennemuutoksen ohjauksen ja tuottavuuden parantamiseen tähtäävien toimenpiteiden roolia maatalouspolitiikan kokonaisuudessa on jatkossa arvioitava aiempaa tarkemmin. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky – arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Myös tulevalla kaudella hankkeet valitaan valintamenettelyn kautta. Valintakriteereissä painotuksina ovat mm. hankkeen taloudelliset vaikutukset sekä vaikutukset ympäristöön. Rahoituspainotukset ratkaistaan rahoituskehyspäätösten yhteydessä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Nuorten viljelijöiden aloitustuen ehtoja tulisi tarkastella uudelleen, mikäli sukupolvenvaihdosten määrä halutaan saavuttaa. Nuorille viljelijöille tulisi olla enemmän koulutuksia ja vertaistukea. Koulutusten toteutuksessa tulisi hyödyntää digitalisaation mahdollisuuksia. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Tavoitteena on tukea tilanpidon aloittamista elinkelpoisilla ja kannattavilla tiloilla. Aloitustuen ehdot valmistellaan tulevan rahoituskauden valmisteluprosessin yhteydessä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Ohjelman rahoituksen painopisteitä tulisi tarkastella uudelleen vaikuttavuuslogiikaltaan säilyttävien ja kehittävien toimenpiteiden välillä. Rahoituksen myöntämiselle tulisi olla tiukemmat kriteerit ja kilpailukykyä parantavia tukia lisää. Tuottavuuskehityksen vahvistaminen vaatii uuden teknologian, menetelmien sekä tuottajien välisen yhteistyön nykyistä parempaa hyödyntämistä. Myös viimeiset ohjelmavuodet tulisi arvioida. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia aiheuttavat toimenpiteitä tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Rahoituksen painopisteet tulevat keskusteluun uuden rahoituskauden strategisissa valinnoissa. Tuottavuuskehityksen tavoite pitäisi kirjoittaa paremmin auki politiikkaan. Tämän jälkeen sille voidaan kehittää mittarit. Nyt kyseessä olevasta arvioinnista ei ollut käytettävissä aineistoa ohjelmavuoden viimeisiltä vuosilta. Pidemmän aikavälin vaikuttavuusarviointit voivat olla tulevaisuutta nykyistä enemmän.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Tutkittaessa, missä määrin eläinten hyvinvointiin ja lähiruokaan panostaminen on lisännyt kuluttajien kotimaisen ruuan kysyntää ja arvostusta, suosituksena oli arvioinnin tekeminen uudelleen, kun viimeistenkin ohjelmavuosien aineisto on saatavilla. Myös eläinten hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita tulisi miettiä uudelleen. Esim. antibioottien käyttö ja siinä tapahtuneet muutokset kuvaisivat muutosta eläinten hyvinvoinnissa. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus on jo toimeenpantu. Otetaan ao. mittarit käyttöön seurannassa. Tulevan kauden mittareissa on R.36 (Limiting antimicrobial use), joka voidaan ottaa käyttöön.

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Valintakriteereihin liittyen suurempi osa tiloista tulisi saada neuvontatoimenpiteen piiriin. Neuvonnan tiukempi kytkeminen tukihakuun tai tarkastusten jälkitoimiin voisi parantaa neuvonnan kohdentamista tukea tarvitseville. Neuvonnan rahoitus tulisi varmistaa myös tulevalle ohjelmakaudelle sekä ohjelmakausien välissä. Neuvonnan sisältöjen ja tuotosten standardisointi- ja minimivaatimustasosta tulisi käydä keskustelua ja tehdä linjauksia. (Lähde: Maatalousalan kilpailukyky –arviointi 2018).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevaan CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. On muistettava, että valintakriteerien soveltaminen pitää mukauttaa kunkin ELY-keskusalueen toimintaympäristöön, joka saattaa vaihdella, vaikka kriteerit olisivatkin samat. Yritysrahoituksen valintakriteereitä on pidetty toimivina ja ne ovat tuoneet ryhtiä päätöksentekoon sekä nopeuttaneet sitä, mistä kertoo ohjelman nopea käyntiin lähteminen heti, kun se oli mahdollista. Valintakriteerit valmisteltiin tiiviissä yhteistyössä ELY-keskusten kanssa. Valintakriteereitä ei voi olla liikaa eikä ole tarkoituksenmukaista lähteä tekemään niitä yritysten koon mukaan. Tulevan CAP:n tarpeet on tärkeä huomioida Hyrrä-järjestelmää kehitettäessä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kohderyhmien tavoittamiseksi tulisi keskittyä analytiikan ja seurannan kehittämiseen. Kampanjointi, sosiaalinen media ja verkkosivut kaipaavat tuekseen järkevästi sekä tehokkaasti järjestettyä analytiikan seurantaa. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus koskee nykyistä ohjelmakautta 2014-2020 ja suositus on jo toimeenpantu. Tilattu analytiikan kouluttaja, minkä jälkeen analytiikkaa pystytty seuraamaan tarkemmin.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Strategisen ristiriidan ratkaisemiseksi maaseutuohjelmasta on kehitettävä viestijöiden tueksi rautalankamalli selkeine infografiikkoineen. Tämä kannattaa julkaista myös Maaseutu.fi-verkkosivuilla ja viestintäverkoston materiaalipankissa. Ydinryhmän ja viestintäverkoston tulee määritellä yhteinen
--	--

mainittava lähde sulkeissa)	terminologia, joita käytetään eri kohderyhmille viestittäessä. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus on jo pantu toimeen nykyisellä ohjelmakaudella. Maaseutu.fi-verkkosivuilla oleva viestintäohje on visualisoitu niin, että vastuualueet on merkattu organisaatioittain.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kohderyhmien tavoittamiseksi syytä tarkentaa kohderyhmien määrittelyä. Valtakunnallisesti määritellyt kohderyhmät liian ylimalkaisia, eikä kohderyhmittäin määritelty viestinnän tavoitteita. Mietittävä, minkälaisilla kärkiviesteillä ryhmiä lähestytään. Ydinryhmän kannattaa tarkentaa näiltä osin seuraavan ohjelmakauden viestintäsuunnitelmaa. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot aiheuttavat toimenpiteitä tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Tarkennetaan seuraavan kauden viestintäsuunnitelmaan kohderyhmittäiset kärkiviestit.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kohderyhmien tavoittamiseksi alueilla työskentelevät asiantuntijat ja neuvojat pidettävä ajan tasalla. Jokaisella asiantuntijalla olisi hyvä olla kokonaiskuva maaseutuohjelmasta ja sen mahdollisuuksista sekä jonkin verran viestintäosaamista. Materiaalipankki ja yhteiset koulutukset voisivat auttaa heidän työtään. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Jatkotoimenpiteitä harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kohderyhmien tavoittamiseksi tulisi lisätä rahaa ja koordinaatiota sosiaalisen median näkyvyyteen. Kohderyhmien tavoittamiseen somessa tulisi käyttää enemmän rahaa, jotta hyvä sisältö saa ansaitsemaansa huomiota. Sivustojen mainostilit olisi hyvä keskittää, jotta toimintaa voidaan ohjata kokonaisuutena sekä hyödyntää kohdentamiseen keskitetysti luotuja mainosprofiileja. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
--	--

Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Suositukset aiheuttavat toimenpiteitä. Laaditaan some-viestinnän budjetti ja sivujen markkinointisuunnitelma.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestinnän tehtäväjakoön liittyen suosituksina paikallistasolla tapahtuva henkilökohtainen tuki- ja rahoitusneuvonta, paikallisten koulutusten ja tilaisuuksien järjestäminen, yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa ja verkostoituminen sekä säännöllisen asiakaspalautteen kerääminen. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Selvitetään uusi tehtäväjako tulevalla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen viestintää täytyy suunnitella yhdessä. Alueatasolta on noussut toive, että valtakunnallisen viestinnän sisältöjä suunniteltaisiin yhteistyössä alueiden kanssa. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Toteutettiin Tee Se Suomessa –kampanja valtakunnallisen ja alueellisen tason yhteistyönä. Harkitaan jatkoa ja selvitetään, millä vastuunjaolla.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen viestijöiden tarpeet näkyviksi, jotta niihin voidaan vastata. Viestintäverkostossa keskusteltava avoimesti, miten ELY-keskusten ja Leader-ryhmien erilaisiin tarpeisiin voidaan vastata valtakunnallisella tasolla. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Jatkotoimenpiteitä seurataan / harkitaan.

Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen
--	----------------------

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen viestinnän materiaalipankki laitettava kuntoon. Viestinnän ydinryhmän on rakennettava selkeät viestintämateriaalit kaikkien viestintäverkoston jäsenten käyttöön. Tarve tietopaketeille koostuu seuraavalla ohjelmakaudella, kun maaseutuohjelma uudistuu. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus koski sekä nykyistä että tulevaa rahoituskautta. Suositus on jo toimeenpantu. Materiaalipankki on jo olemassa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Vaikuttavuuden ja mediaviestinnän kehittämiseen liittyen suositellaan mediaviestintään panostamista. Mediaviestinnälle tulee määritellä tavoitteet sekä valtakunnalliselle että alueelliselle tasolle. Rakennetaan ajankohtaisten aiheiden kalenteri ja valmistellaan mediaviestintään yhteisiä näkökulmia ja juttukärkeä. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus ei aiheuta toimenpiteitä.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M16-toimenpiteen hankkeiden viestintä on onnistunut pääosin hyvin tavoittamaan toimijoita. Hankkeiden viestintäkanavia ja -tapoja tulee edelleen ajanmukaistaa (etäosallistumismahdollisuus, pienryhmätoiminta). Hankkeilla tulee olla selkeä viestintäsuunnitelma jo hakuvaiheessa. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus on jo toimeenpantu. Viestintäsuunnitelma vaaditaan hankkeilta jo nyt ja asiaan panostetaan myös tulevalla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen sisäiseen viestintään tarvitaan uusia kanavia. Viestintäverkoston sisäistä tiedonvaihtoa ja tehtävänjakoa on selkiytettävä ja kehitettävä. Vaihtoehtoina esim. yhteinen uutiskirje, viestintähankkeiden tunnistaminen yhteistyön fasilitaattoreiksi ja alueellisten verkostojen perustaminen. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksat koskevat nykyistä ohjelmakautta 2014-2020. Suositukset on jo toimeenpantu. Uutiskirje on otettu käyttöön ja vuodelle 2020 suunniteltu suuraluekierros.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen suosituksena osoittaa pysyviä viestintäresursseja alueille. Tällä hetkellä suuri vastuu alueellisesta maaseutuohjelman viestinnästä kuuluu määräaikaisille viestintähankkeille. Viestintähankkeiden osaaminen on vakiinnutettava alueilla niin, ettei kerätty tietotaito valu hankemuotoisena hukkaan. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus aiheuttaa toimenpiteitä tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen tulisi alueiden viestinnän suunnitteluun keskittää aikaa. Viestinnän suunnitelmat ja tieto tulevista toimenpiteistä on saatava aiemmin verkoston tietoon. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suositus koskee sekä nykyistä että tulevaa rahoituskautta. Suositukset on jo toimeenpantu.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestintäverkoston kehittämiseen liittyen avoin hanketietokanta palvelee viestijöitä ja tuen hakijoita. Viranomaisen kokoama valtakunnallinen, avoin ja käyttäjäystävällinen hanketietokanta auttaisi pysymään perillä rahoitetuista hankkeista. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
--	--

mainittava lähde sulkeissa)	
Toteutetut jatkotoimet	Aiheuttaa toimenpiteitä nykyiselle rahoituskaudelle 2014-2020. On esitetty hankerekisterin uudistamista.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Maaseutualueiden yrityskanta ja –kulttuuri vaikeuttavat t&k-toimintaan kohdistuvien yritystukien lisäämistä. EAKR-rahoitteisilla maakuntien älykkään erikoistumisen kehittämiskokonaisuuksilla tärkeä rooli tämän kehityksen vauhdittajana. Maaseutuohjelman toimenpiteet tulisivat kytkeä kiinteämmin älykkään erikoistumisen kehittämiskokonaisuuksiin. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan. Yhteistyö alueilla tulisi olla molemminpuolista. Maaseutuohjelman tukivälineistöön ei ole varsinaisesti kuulunut tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukia, vaan näitä asioita on voitu tukea välillisesti. CAP:n tuki on investointipainotteista eli tuki osuu tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan jälkeiseen varsinaiseen konkreettiseen toteutusvaiheeseen myös tulevassa CAP:ssa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Koulutus- ja tiedonvälityshankkeiden tuloksista tiedottaminen tärkeä osa kehittämistoimintaa ja sillä on vaikutusta tulevien hankkeiden suosioon. Tämän vuoksi hyviin tuloksiin keskittyvään tiedottamiseen tulisi panostaa. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksien aiheuttavat toimenpiteitä nykyisellä kaudella ja tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Hankkeilta vaaditaan jo nyt hankesuunnitelmaan sisältyvä tiedotussuunnitelma (hankkeen etenemisestä ja sen tuloksista tiedottaminen ja raportointi), mutta edelleen tulosten jalkauttamiseen täytyy panostaa. Maaseutuverkostossa keskitytään loppukaudella tulosten julkistamiseen.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Yritysryhmähankkeeseen osallistuvien tahojen kehittämisen lähtökohdat tulee varmistaa riittävän samankaltaisiksi jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Hankkeiden rahoituspäätökset saatava ripeästi, ettei hankkeeseen sitoutuneiden yritysten osallistumisvalmiudet ja kehittämistarpeet ehdi muuttua. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan. Suositukset vaikuttavat sekä nykyiseen – että tulevaan rahoituskautteen. On hyvä miettiä keinoja verkostoitumiseen ja yhteistyöhön myös hankkeen jälkeen.
Seurannasta vastaava viranomainen	Maksajavirasto

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Toimenpiteeseen M01-liittyen hankkeilta on perusteltua edellyttää riittävän yksityiskohtaista viestintäsuunnitelmaa jo hakuvaiheessa, mutta yritysryhmähankkeissa ulkoisen viestinnän laajuus ja yksityiskohtaisuus on tarkoituksenmukaista sopia yhdessä osallistujien kanssa. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia otetaan huomioon tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Jatkotoimia seurataan / harkitaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	M16-toimenpiteen rakennetta tulisi yksinkertaistaa vähentämällä alatoimenpiteitä ja tukitasoja. M16-toimenpiteen ja yritystukien toimenpidelogiikkaa tulisi tarkastella yhdessä uutta kautta valmistellessa. Maaseutuohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi tulisi aktivoida lisää yhteistyöhankkeita ympäristöön ja ilmastoon liittyville erityistavoitteille 4-5. (Lähde:Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia aiheuttavat toimenpiteitä. M16-toimenpidettä tullaan yksinkertaistamaan tulevalla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen	Voisi olla hyvä teemoittaa osaa EIP-hauista. Uudelle kaudelle EIP-hankkeiden kokoamiseksi voi harkita erillisrahoitusta, esim. korkeintaan parin tuhannen
---	---

arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	euron lump sum -rahoitusta. EIP-hankkeiden koordinoimiseksi tarvitaan innovaatiotukea. Innovaatiotuelle tulee varata tarpeelliset varat maaseutuohjelmasta. (Lähde: Arviointi koulutus- ja yhteistyötoimenpiteiden tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta sekä innovoinnin edistymisestä maaseutuohjelmassa).
Toteutetut jatkotoimet	Jatkotoimenpiteitä harkitaan. Ainakin osa suosituksista voidaan todennäköisesti ottaa tulevaan CAP-suunnitelmaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Ympäristösitoumukset ovat muodostaneet merkittävän osan in situ – geenipankkitoimintaa harjoittavien julkisyhteisöjen rahoituksesta. Näiden yhteisöjen muu toimintarahoitus tulisi turvata hallinnonalojen välisenä yhteistyönä. (Lähde: Arviointi maaseutuohjelman merkityksestä luonnon monimuotoisuudelle ja maisemalle).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia aiheuttavat toimenpiteitä. Geenivarojen suojeleminen on tärkeä aihe uuden CAP:n valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestinnän tehtäväjakoön liittyen valtakunnallisen tason suosituksena on tehdä yhteiset linjaukset, miten ohjelman mahdollisuuksista ja maaseudun kehittämisestä viestitään. Selvitettävä, miten hankkeita seurataan ja miten vaikuttavuutta arvioidaan. Suositellaan teemoittamista viestintää erityisesti ajankohtaisista aiheista. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Selvitetään uusi tehtäväjako tulevalla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Suurempi osa tiloista tulisi saada neuvontatoimenpiteen piiriin. Neuvonnan tiukempi kytkeminen tukihakuun tai tarkastusten jälkitoimiin voisi parantaa neuvonnan kohdentamista tukea tarvitseville. Rahoitus tulisi varmistaa myös tulevalle ohjelmakaudelle ja ohjelmakausien välissä. Neuvonnan sisältöjen ja tuotosten standardisointi- ja minimivaatimustasosta tulisi käydä keskustelua ja tehdä linjauksia. (Nämä suositukset myös kilpailukykyarvioinnissa) (Lähde:
--	--

sulkeissa)	Neuvontatoimenpiteen arviointi)
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksot otetaan huomioon CAP-suunnitelman valmistelussa.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Kohderyhmien tavoittamiseksi yritysten tavoittamiseen panostettava enemmän. Tarkoittaa tavoitteiden tarkempaa määrittelyä. Yritykset tavoitetaan oikeiden yhteistyökumppaneiden kautta. Viestintäverkosto voisi keskittyä yhden teemapäivän ajan hyvien käytäntöjen jakamiseen aiheesta toisilleen. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevaa CAP-suunnitelmaa valmisteltaessa. Pohditaan, onko suositus tarpeen lisätä tulevan kauden viestintäsuunnitelmaan.
Seurannasta vastaava viranomainen	Hallintoviranomainen

Jatkotoimien kannalta merkityksellinen arviointitulos (kuvailtava havainto ja mainittava lähde sulkeissa)	Viestinnän tehtäväjakoön liittyen maakuntatason suosituksena on, että ELY-keskusten ja Leader-ryhmät suunnittelevat viestintää yhdessä. Tulisi viestiä maakunnallisista hankkeista ja niiden tuloksista sekä luoda yhteyksiä maakunnan medioihin. Rahoituksen ja maakunnan kehittämissuunnitelman tulosten vaikutuksista tulisi kertoa päättäjille ja asukkaille sekä kerätä säännöllisesti asiakaspalautetta. (Lähde: Maaseutuohjelman 2014-2020 viestinnän arviointi).
Toteutetut jatkotoimet	Suosituksia seurataan / harkitaan tulevan CAP-suunnitelman valmistelussa. Selvitetään uusi tehtäväjako tulevalla kaudella.
Seurannasta vastaava viranomainen	Muu

3. SEIKAT, JOTKA VAIKUTTAVAT OHJELMAN JA TOTEUTETTUJEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN

3.a) Kuvaus toimista, joita on toteutettu ohjelman laadukkaan ja tehokkaan toteuttamisen varmistamiseksi

Seurantakomitea

Vuoden 2019 aikana seurantakomitea kokoontui kaksi kertaa: 28.5. ja 27.11.

Seurantakomitean kokoonpano, esityslistat ja kokousmuistiot löytyvät maaseutu.fi-sivuilta.

Ohjelmamuutos

Seurantakomitea puolsi ohjelmamuutosesitystä 27.11.2019 pidetyssä kokouksessa. Komissio hyväksyi ohjelmamuutoksen 18.2.2020.

Ohjelmamuutoksen sisältö:

(1) M10 Ympäristökorvaukset

- peruttiin ympäristökorvauksiin tehdyt sopeutustoimet

(2) M13 Luonnonhaittakorvaukset

- tukitasoja muutettiin (painotusta siirrettiin kokonaan kansalliseen osuuteen)

(3) Rahoitussuunnitelmaan tehdyt muutokset

- tehtiin muutoksia Marinin hallitusohjelman ja toimenpanon perusteella (lisärahoitusta vuodelle 2020 ympäristökorvauksiin ja luonnonhaittakorvauksiin sekä luonnonmukaisen tuotannon uusiin 5-vuotisiin sitoumuksiin)

- koulutus ja tiedonvälitys (M01) –, maaseudun palveluiden ja kylien kehittäminen (M07) – sekä tuki maataloustuotteiden jalostukseen, kaupan pitämiseen ja/tai kehittämiseen (M04.2) –toimenpiteiden rahoitusta lisätään

- yrityksen investointituki muuhun kuin maataloustoimintaan maaseutualueilla (M06.4) - ja yhteistyö ja innovaatiot (M16) –toimenpiteiden rahoitusta vähennetään

Ruokavirasto aloitti toimintansa 1.1.2019

Maaseutuvirasto on nykyään osa Ruokavirastoa, joka aloitti toimintansa 1.1.2019, kun Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto sekä osa Maanmittauslaitoksen tietotekniikan palvelukeskusta yhdistettiin uudeksi virastoksi. Ruokaviraston toiminta kattaa koko maan ja virastossa työskentelee lähes tuhat henkilöä noin 20 paikkakunnalla.

Tietojärjestelmät

Hyrrä-verkkopalvelu

HYRRÄ, maaseudun tukien sähköinen verkkopalvelu. Hyrrän kautta haetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman yritys-, kehittämis- ja investointituet, maatalouden investointituet, nuorten viljelijöiden aloitustuet, neuvontakorvaukset, poro- ja luontaiselinkeinojen rakennetuet sekä kolttalain mukaiset tuet. Hyrrä-verkkopalvelun kautta haetaan lisäksi Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) Suomen toimintaohjelman sekä Ahvenanmaan kehittämisohjelman tukia.

Hyrrä-verkkopalvelu sisältää tukihakujen asiointipalvelun, viranomaistoimintojen palvelun, Sähke2-normin

mukaisen sähköisen arkiston sekä asiointipalveluiden väliset lisätietopyyntötoiminnot. Hyrrä-verkkopalvelu sisältää tukihakemukset ja - päätökset, maksuhakemukset ja - päätökset sekä hanketarkastukseen liittyvät tiedot. Verkkopalvelu sisältää myös kaikkien dokumenttien liitteet.

Tukisovellus

Tukisovelluksella käsitellään suurin osa viljelijöille maksettavista EU-tuista ja kansallisista tuista Suomessa. Järjestelmän kautta kerätään myös suuri osa maatalouden perustilastoista. IACStietojärjestelmä koostuu Tukisovelluksesta, laskentasovelluksesta, raportointijärjestelmästä, maksukeräilyjärjestelmästä ja valvontasovelluksesta, jotka ovat yhteydessä keskitettyyn tietokantaan, IACS-keskusrekisteriin. Tukisovelluksen kehittämisessä on huomioitu ohjelmakauden 2014–2020 seurannan tarpeet vuodesta 2015 alkaen. Tukisovelluksesta on raportoitavissa haettujen sitoumusten ja sopimusten määrät, pinta-alatiedot, valvontatiedot ja maksutiedot.

Tukisovelluksella suoritetaan hakemustietojen tallennus, tietojen validointi ja maksupäätösten tekeminen. Laskentasovelluksen avulla toteutetaan tukien laskenta, jonka sivutuotteena tietokantaan syntyy paljon muun muassa raportoinnissa tarvittavaa informaatiota. Raportointijärjestelmä on Tukisovelluksen yhteyteen rakennettu osio, jonka avulla hoidetaan päivittäinen ns. operatiivinen raportointi. Maksukeräilyjärjestelmän avulla tuotetaan keskitetyn tukimaksujen käsittelyjärjestelmän edellyttämä data tukien maksamiseksi. Valvontasovelluksella on käsitelty täydentävien ehtojen valvontatietoja; muut valvontatiedot on käsitelty Tukisovelluksella. Myös maatilarekisteriä on ylläpidetty Tukisovelluksen avulla. IACS keskusrekisterissä on tehty myös valvontaan liittyvät ristiintarkistukset ja riskianalyysit.

Tarkastus- ja valvontamenettelyt

Yritys-, hanke- ja rakennetukien otantatarkastukset

Maaseutuosaston tarkastusyksikkö tekee komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 809/2014 osaton IV mukaiset paikanpäällä tehtävät otantatarkastukset.

Tarkastusyksikkö teki kertomusvuonna kaikkiaan 147 tarkastusta. Niistä 108 oli Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman hanke- ja yritystukien, rakennetukien, LEADER-toimintarahaa ja teknisen tuen tarkastuksia (ennen viimeistä maksua tehtäviä 5 prosentin tarkastuksia). Manner-Suomen ohjelmien investointien pysyvyyden seurantaan tehtiin 39 tarkastusta.

Tarkastuksissa ei havaittu järjestelmällisiä virheitä. Yksittäisiä havaintoja tehtiin joistakin tukikelvottomista kustannuksista, jotka eivät kuuluneet toimenpiteille. Tarkastustyötä on nopeuttanut sähköinen Hyrrä-asiointi. Olennaiset asiakirjat on voitu tarkastaa suoraan järjestelmästä ja tuensaajan luona käytetty aika on lyhentynyt.

Ei-tuotannolliset investoinnit (M04.4)

Ei-tuotannollisten investointien paikalla tehtävät tarkastukset ajoitetaan pääsääntöisesti ennen hakijalle myönnetyn korvauksen viimeisen erän tai kertakorvauksen maksua. Tarkastukset ulotetaan vähintään viiteen prosenttiin kaikista maaseuturahaston rahoittamista menoista.

Vuonna 2019 tarkastettiin yksi kuittiperusteinen perinnebiotoopin perustamishanke. Tarkastuksessa ei havaittu puutteita eikä laiminlyöntejä.

Ympäristökorvauksen valvonta (M10)

Ympäristökorvauksen valvonnassa oli 2 321 tilaa vuonna 2019. Osa tukiehdoista tarkastettiin paikan päällä tilalla kasvukauden aikana ja osa kasvukauden päätyttyä talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa ja kasvipeitteisyysvalvonnassa. Vuoteen 2019 kohdistuva talviaikainen asiakirjavalvonta ja kasvipeitteisyysvalvonta on tehtävä valmiiksi 15.5.2020 mennessä.

Paikan päällä tapahtuvassa valvonnassa todettiin suhteellisesti eniten tukiehtopuutteita vesistöjen varsilla olevissa suojakaistoissa sekä monimuotoisuuspeltojen kasvustovaatimuksissa. Perustason vaatimuksissa laiminlyöntejä oli eniten valtaojien ja vesistöjen varsilla olevissa pientareissa. Lisäksi viljelytavassa todettiin puutteita.

Ympäristökorvauksen tukiehdoissa vaaditut asiakirjat (esim. viljavuustutkimukset) tarkastetaan lohko kohtaisesti talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa. Asiakirjavalvonta on kesken ja lopulliset tulokset ovat saatavilla vasta toukokuussa 2020. Asiakirjavalvonnassa todetaan eniten puutteita viljavuustutkimuksissa ja lannoitustasoissa.

Luonnonmukaisen tuotannon korvauksen valvonta (M11)

Luonnonmukaisen tuotannon korvauksessa ei ole paikan päällä tilalla tarkastettavia tukiehtoja. Talviaikaisessa asiakirjavalvonnassa tarkastetaan, onko tuotantotarkastuksessa todettu sellaisia puutteita, jotka vaikuttavat tilalle maksettavaan korvaukseen. Tuotantotarkastuksessa todettujen puutteiden takia vajaalta sadalta tilalta on korvausta vähennetty vuosittain.

Eläinten hyvinvointikorvauksen valvonta (M11)

Eläinten hyvinvointikorvaukseen sitoutuneista tiloista tilavalvonta tehtiin 347 tilalle vuonna 2019. Yleisimmät valvonnassa havaitut puutteet liittyivät eläinten korvamerkintään ja eläinrekisterin tietoihin sekä tukiehtojen noudattamisen osalta erilaisiin asiakirjapuutteisiin, kuten ruokintasuunnitelma ja varautumissuunnitelma, sekä riittämättömään laidunnukseen ja kuivitukseen.

Luonnonhaittakorvaukset (M13)

Luonnonhaittakorvauksessa, ympäristökorvauksessa ja luonnonmukaisen tuotannon korvauksessa on samoja tukiehtoja, mm. lohkon hallinta ja aktiiviviljelijän vaatimuksen täytyminen, jotka tarkastettiin paikan päällä tilalla. Luonnonhaittakorvauksessa ei ollut valvottavia tukiehtoja, joten maksettavaan korvaukseen vaikutti lähinnä vain pinta-alaero ilmoitetussa ja todetussa.

Hallinnolliset ohjauskäynnit ELY-keskuksiin

Hallinnon ohjauskäynnit perustuvat maaseudun kehittämissuunnitelmien hallinnoinnista annettuun lakiin (27/2014 ns. hallinnointilaki). Sen mukaan Maaseutuvirasto vastaa ohjelman toimeenpanon suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta sekä varojen maksamisesta ja varojen käytön riittävästä valvonnasta. Maaseutuvirasto ohjaa ja valvoo ELY-keskuksia niiden hoitaessa ohjelman toimeenpanoon liittyviä tehtäviä. Osana tätä tehtävää Maaseutuvirasto tekee hallinnonohjauskäyntejä ELY-keskuksiin.

Maaseutuvirasto aloitti hallinnonohjauskäynnit ELY-keskuksiin vuonna 2018. Hallinnonohjauskäyntejä tehtiin vuoden 2019 aikana kuuteen ELY-keskukseen ja Ruokavirasto jatkaa hallinnonohjauskäyntien tekemistä vuonna 2020. Hyrrä -tietojärjestelmään liittyvä sähköinen asiakirjahallinto on helpottanut kuluvalla ohjelmakaudella toimeenpanon seuranta ja myös ennakkovalmistautumista ELY-keskuskäynteihin.

Hallinnonohjauskäyntien tarkoituksena on varmistaa osaltaan ohjelman yritys- ja hanketukien,

rakennetukien sekä Neuvo 2020:n toimeenpano ELY-keskuksissa. Toimeenpanoon liittyen käynneillä on käyty läpi valintamenettelyjä sekä tarkastuslistojen käyttöä erityisesti avainkontrollien osalta käsittelyprosessin eri vaiheissa. Ohjauskäynneillä on tarkasteltu ELY-keskusten tukikäytännöistä erityisesti yhteistyötoimenpiteen tulkintoja, yksinkertaistettujen kustannusmenettelyjen käytäntöjä, julkisiin hankintoihin liittyviä erityiskysymyksiä ja tuettujen käytettyjen koneiden ja laitteiden perusteluita. Aloitustukien osalta on varmistettu käytäntöjä liiketoimintasuunnitelman toimenpiteiden seurannan osalta.

Leader-ryhmien hallinnolliset ohjauskäynnit

Ruokavirasto toteuttaa Leader-ryhmien hallinnollisia ohjauskäyntejä osana toimeenpanon ohjausta. Käyntien tavoitteena on vähentää mahdollisia riskitekijöitä, jotka liittyvät muun muassa tukihakemusten avoimeen ja syrjimättömään valintamenettelyyn, kustannusten kohtuullisuuteen, Leader-ryhmien tuensaajien aktivointiin ja neuvontaan, tukihakemusten laatutekijöihin sekä hallitustyöskentelyyn. Lisäksi hallinnon ohjauskäynneillä varmistetaan, että Leader-ryhmät omaavat hyvät tietosuojakäytännöt. Ohjauskäynneillä käydään myös avointa keskustelua Leader-ryhmien kanssa tehtävien käytännön toteutuksesta, Leader-ryhmien erityiskysymyksistä sekä tulevaisuuden näkymistä.

Ruokavirasto aloitti Leader-ryhmien hallinnolliset ohjauskäynnit vuoden 2018, jolloin hallinnonohjauskäyntejä tehtiin kevään 2018 aikana 22 Leader-ryhmään. Syksyllä 2018 ajan käynnit olivat tauolla henkilöstön vaihdoksista johtuen. Ruokavirasto jatkoi Leader-ryhmien hallinnollisia ohjauskäyntejä vuonna 2019, jonka aikana näitä toteutettiin 22 Leader-ryhmään. Hallinnon ohjauskäyntejä kehitettiin vuoden 2018 ohjauskäyntien palautteen perusteella. Leader-ryhmien toiminta on hyvin vakiintunutta, mutta erityisesti ohjelmakauden vaihtuminen herätti kysymyksiä. Kaikkien Leader-ryhmien hallinnon ohjauskäyntien on suunniteltu toteutettavan vuoteen 2020 mennessä.

Takaisinperinnät

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman takaisinperintöjen EU-osuus oli ajalla 1.1-31.12.2019 yhteensä noin 0,93 milj. euroa. Takaisinperintöjen määrä muodostuu tuensaajilta perityistä tuista sekä summakarensseihin ja keltaisiin kortteihin liittyvistä tuen vähennyksistä, joita on yhteensä 0,84 milj. euroa (EU-osuus). Tuensaajilta perittyjen takaisinperintöjen lisäksi määrään sisältyvät myös tekniset takaisinperinnät yhteensä 0,09 milj. euroa. Tekniset takaisinperinnät liittyvät tietojärjestelmien sisäisiin korjauksiin eikä niitä peritä tuensaajilta.

Tukea perittiin takaisinperin tuensaajalta mm. seuraavissa toimenpiteissä: ympäristökorvaukset, luonnonmukainen tuotanto, luonnonhaittakorvaukset, eläinten hyvinvointi, tila- ja yritystoiminnan kehittäminen, maaseudun palvelujen ja kylien kehittäminen, leader, investoinnit fyysiseen omaisuuteen sekä neuvonta. Takaisinperinnät ovat johtuneet pääosin pinta-aloihin liittyvistä virheistä sekä tukiehtojen noudattamatta jättämisestä. Teknisiä takaisinperintöjä on tehty viljelijätuissa johtuen mm. palkkiolajien korjauksista.

Alaisen hallinnon, neuvojien ja potentiaalisten tuenhakijoiden koulutus

Erityisesti ohjelmakauden alussa maa- ja metsätalousministeriö koulutti alaista hallintoa, neuvoja ja potentiaalisia tuenhakijoita. Maaseutuvirasto järjesti hallinnolle useita koulutuksia toimeenpanosta. Maaseutuvirasto ja Elintarviketurvallisuusvirasto järjestivät koulutusta myös lakisääteisistä vaatimuksista. Osa koulutuksista videoitiin ja ne ovat saatavissa myös jälkikäteen. Maaseutuvirastolla oli säännöllisesti kokouksia alaisen hallinnon kanssa. Koulutusmateriaalit ovat saatavissa maaseutu.fi -osoitteesta, viraston verkkosivuilta tai Pikantti-ekstranetistä.

Potentiaalisille tuenhakijoille annettiin tietoa tukimahdollisuuksista ja lakisääteisistä vaatimuksista maa- ja

metsätalousministeriön, Maaseutuviraston, ELY-keskusten, kuntien, neuvontajärjestöjen ja Leader-ryhmien järjestämässä koulutustilaisuuksissa ja -seminaareissa sekä hakuoppaissa, tiedotteissa ja ammattilehtien kirjoituksissa. Keskeinen viestinnän väline on internet, josta kaikki kansalaiset ja yrittäjät saavat vapaasti kaiken EU:n ja hallinnon tuottaman tiedon ja ohjeistuksen, joka on tarpeen tuen hakemiseksi. Sivuja ylläpitävät maa- ja metsätalousministeriö, Maaseutuvirasto, maaseutuverkostopalvelut ja Evira.

Leader-ryhmät aktivoivat ja neuvovat potentiaalisia tuenhakijoita ohjelman rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisessä. Ryhmät ovat sopineet yhdessä ELY-keskusten kanssa menettelytavoista, joilla varmistetaan joustava yhteistyö.

Tekninen apu

Rahoituskaudella 2021-2020 teknistä apua on käytettävissä yhteensä 70 milj. euroa. Teknistä apua käyttävät maa- ja metsätalousministeriö, ELY-keskukset, Ruokavirasto ja Ruokavirastossa sijaitseva maaseutuverkostopalvelut. Maaseutuverkoston osuus teknisen avun rahoituksesta on 10 milj. euroa. Teknisen avun varat on jaettu kolmessa erässä, vuosien 2015, 2017 ja 2020 myöntövaltuuksien jaon yhteydessä. Vuoden 2019 lopussa teknisen avun kehyksestä oli sidottu 71 % ja maksettu 36 %. Maksuja on haettu osin viiveellä, joten tosiasiallinen toteuma on tätä suurempi. Teknistä apua koskevia maksajaviraston maksuja voidaan toteuttaa 31.12.2023 saakka.

Suurin osa teknisestä avusta on käytetty ohjelmaa hallinnoivien henkilöiden palkkauksiin ja palkkaukseen liittyviin muihin kuluihin. Teknisellä avulla on lisäksi rahoitettu muita ohjelman hallinnoinnissa välttämättömiä kuluja, kuten viestintää ja koulutusta (erityisesti maaseutuverkosto ja Ruokavirasto), ohjelman arviointeja (MMM), seurantajärjestelmän ja indikaattoreiden kehittämistä (Ruokavirasto ja MMM) sekä seurantakomitean kokouksia (MMM).

Hyrrä-verkkopalvelun käyttöönotto on mahdollistanut teknisen avun tukiprosessin hallinnoinnin 100 %:sti sähköisesti. Vuoden 2019 loppuun mennessä teknisen avun toimijat ovat tallentaneet Hyrrä-verkkopalveluun vahvistettujen käyttösuunnitelmaerien 1-2 tiedot valtuuksineen sekä htv-toteumatietoineen. Vuonna 2020 toimijat tallentavat Hyrrä-verkkopalveluun teknisen avun kolmannen käyttösuunnitelmaeran tiedot. Hyrrä-verkkopalvelussa mahdollistui tallennukset muutoshakemus- ja muutospäätösosion avulla joulukuussa 2018. Teknisen avun muutoshakemuksia ja -päätöksiä on tehty muun muassa Ruokavirastosta osoitettuihin reservin varoihin liittyen.

Neuvo 2020

Maatilojen neuvonnan suosio kasvoi edelleen vuonna 2019. Vuonna 2019 viljelijät käyttivät neuvontaa eniten kilpailukyvyyn parantamiseen, nykyaikaistamis- ja kilpailukyky suunnitelmaan ja tuotantoeläinten terveydenhuoltosuunnitelman laadintaan. Vuosina 2015-2019 ympäristöneuvontaa on ollut eniten, toiseksi eniten kilpailukyvyyn parantamisesta ja kolmanneksi eniten eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää neuvontaa. Vuoden 2019 loppuun mennessä neuvontakäyntejä on tehty yli 60 000 kappaletta ja neuvottuja tiloja on 18 715 kappaletta.

ELY-keskusten vuosikertomuksissa mainittiin mm. neuvonnan osoittaneen tarpeellisuutensa ja käyttö on vain kiihtynyt. Neuvonta on muodostunut tiloille tärkeäksi apuvälineeksi niin tilojen kannattavuuden kuin kehittämisenkin kannalta sekä toiminnan sopeuttamiseen siten, että huomioidaan myös ilmastonmuutos. Neuvonta auttaa selviytymään paremmin muuttuvassa yhteiskunnassa ja samalla varmistetaan, että tukijärjestelmien hyödyntäminen on täysimääräistä. Selvästi on havaittavista, että edelliseen vuoteen verrattuna kiinnostus ilmastonmuutokseen sopeuttamiseen ja hillitsemiseen on lisääntynyt maataloilla. Neuvojan käynnit ovat auttaneet myös viljelijöiden jaksamisessa. Neuvonnan avulla viljelijät kokevat saavansa lisätietoa tilan toimintaa varten, ideoita tuotannon tehostamiseen ja kustannusten alentamiseen,

henkistä tukea ja konkreettista apua. Toimenpide tukee erinomaisesti ohjelmakauden toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumista maataloilla.

Ruokavirasto jatkoi neuvojauutiskirjeiden lähettämistä. Neuvojauutiskirjeillä välitettiin neuvojille tietoa ajankohtaisista asioista kuten tulevan CAP-uudistuksen valmistelusta sekä koulutustarjonnasta neuvonnan aihealueisiin liittyen. Neuvonnan mahdollisuuksista on myös viestitty viljelijöille. Viestiä neuvonnan mahdollisuuksista on pyritty välittämään mm. ELY-keskusten ja kuntien yhteistoiminta-alueiden kautta.

Neuvonnalla on tärkeä rooli myös rahoituskausien vaihteessa.

Ohjelmakauden alussa neuvojat tuli valita EU-asetuksen vaatimusten vuoksi kilpailutussääntöjen mukaisesti. Tämä vaatimus poistettiin vuonna 2018 ja muutos mahdollistaa uusien neuvojien valinnan vielä ohjelmakauden aikana. Ruokavirasto avasi neuvojahaun helmikuussa 2019. Haku on kiinnostanut neuvoja ja neuvontaorganisaatioita runsaasti. Hakemuksen on jättänyt vuoden aikana yli 300 neuvojaa.

Leader-toiminta

Suomalaisen Leader-toiminnan menestysreseptiä esiteltiin EU:n maaseutujohtajien epävirallisessa tapaamisessa syyskuussa 2019. Suomi on yksi Euroopan kärkimaista Leader-toiminnan toteuttamisessa. Menestyksen takaa löytyy kolme tekijää: 1) Leader kattaa koko Suomen maaseutualueet. 2) Leader-ryhmät ja niiden laatimat paikallisen kehittämisen strategiat kattavat kaikki maaseutuelämän puolet: Leader-ryhmät tukevat monipuolisesti kaikkea palveluista ja yhteistyöstä työpaikkojen syntymiseen ja yrittäjyyteen sekä yritysten kasvuun. 3) Verkostoituminen: Leader-toiminta on Suomessa vahvaa, koska sitä tehdään yhdessä. Leader-ryhmät ovat verkostoituneet keskenään sekä viranomaistahojen kanssa. Sen lisäksi suomalaiset Leader-ryhmät tekevät aktiivisesti kansainvälistä yhteistyötä.

Suomen Leader-ryhmät selvittivät Suomen Kylät ry:n koordinoimana vuosina 2007-2013 Leader-yritysrahoitusta ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen saaneiden yritysten tilannetta. Rahoitusta saaneista alkavista yrityksistä toiminnassa oli vuonna 2019 edelleen noin 88 prosenttia. Selvityksessä havaittiin, että jo pienillä investoinneilla syntyy uusia työpaikkoja. Yksi Leader-rahoituksella syntynyt työpaikka maaseudun pienyritykseen maksoi noin 5800 euroa julkisia varoja. Työpaikat syntyivät, kun yrittäjät saivat tukea ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen ja ryhtyivät työnantajiksi. Suomalaisten mediaaniansiolla laskettuna julkinen panos työpaikan syntyyn palautuu verotuloina noin kymmenessä kuukaudessa.

Leader-työn ajankohtaispäivät Leader-ryhmille ja Leader-toiminnassa mukana olevalle hallinnolle pidettiin 26.-28.3. Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoella ja 30.-31.10. pääkaupunkiseudulla Tikkurilassa. Päivien aikana tutustuttiin Etelä-Pohjanmaan Leader-toimintaan ja rahoitusta saaneisiin yrityksiin ja muihin kohteisiin, käytiin läpi ajankohtaisia asioita ja pidettiin työpajoja eri teemoista tulevan rahoituskauden suunnitteluun liittyen. Leader-hallituspäivät pidettiin 17.-18.5. ja Leader-ryhmien hallitusten puheenjohtajien tapaaminen 4.10. Helsingissä. Tapaamisissa Leader-ryhmien hallitusten jäsenillä oli mahdollisuus tutustua toisiinsa ja oppia toinen toisiltaan.

Leader-ryhmien vuotuinen hallituskoulutus pidettiin 23.-24.3. ja Leader-ryhmien puheenjohtajien tapaaminen 12.10. Niissä teemoina olivat muun muassa hallituksen rooli työnantajana, Leader-ketjun toimijoiden eri roolit, Leader-periaatteet ja hankkeiden käsittely hallituksessa. Koulutuksissa pidettiin myös työpajoja maaseudun kehittämisen teemoista, kuten älykkäät kylät, elinkeinojen kehittäminen, monipaikkaisuus ja kaupunki-maaseutu vuorovaikutus.

Leader-periaatteiden ja hallintomallin arviointi valmistui loppuvuodesta 2019. Arvioitsijoiden, maa- ja metsätalousministeriön ja Ruokaviraston tulevan kauden valmistelijoiden sekä Leader-ryhmien ja ELY-keskusten edustajien kanssa pidettiin marraskuussa työpaja, jossa työstettiin paikallisten strategioiden ja

Leader-ryhmien kriteereitä tulevalle kaudelle.

Yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen työryhmä, joka edistää eri rahastojen yhteen sovitusta Leader-toimintatavassa, kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Työryhmä järjesti 24.4.2019 Helsingissä kansainvälisen työkokouksen, jonka tarkoitus oli edistää monirahastaisen paikallisen kehittämisen käyttöön ottamista tulevalla rahoituskaudella. Suomessa työ- ja elinkeinoministeriö teki kesällä 2019 päätöksen, että yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen toimintatapaa ei oteta käyttöön rakennerahasto-ohjelmassa, mutta paikallista kehittämistä voi tehdä normaaleina hankkeina.

3.b) Laadun ja tehokkuuden toteutusmekanismit

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO) ¹, epäsuora indikaattori lasketaan automaattisesti

	Maaseudun kehittämisohjelman määrärahat yhteensä [maaseuturahasto]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämisohjelman määrärahoista [%] ²	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%] ³
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohda	2 359 699 338,00	79,50	66,69

¹ Yksinkertaistetuilla kustannusvaihtoehdoilla tarkoitetaan yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan mukaisia yksikkökustannuksia / kiinteitä määriä / kertakorvauksia, mukaan lukien kyseisen artiklan e alakohdan mukaiset maaseuturahaston erityiset menetelmät kuten yrityksen perustamiseen myönnettävät kertakorvaukset, kiinteämääräiset maksut tuottajaorganisaatioille sekä pinta-aloihin ja eläimiin liittyvät yksikkökustannukset

² Lasketaan automaattisesti ohjelmaversion toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

³ Lasketaan automaattisesti menoilmoitusten toimenpiteistä 06, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18

Yksinkertaistetut kustannusvaihtoehdot (SCO), jäsenvaltioiden yksityiskohtaisten erityistietojen perusteella [valinnainen]

	Maaseudun kehittämisohjelman määrärahat yhteensä [maaseuturahasto]	Suunniteltu yksinkertaistettujen kustannusvaihtoehtojen osuus kaikista maaseudun kehittämisohjelman määrärahoista [%]	Yksinkertaistetuissa kustannusvaihtoehdoissa toteutuneet menot suhteessa maaseudun kehittämisohjelman kaikkiin määrärahoihin (kumulatiivinen) [%]
Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 1 kohdan b, c ja d alakohdan + 67 artiklan 5 kohdan e alakohdan mukaiset yhteensä	2 359 699 338,00		
Erityiset rahastokohtaiset menetelmät, yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 67 artiklan 5 kohdan e alakohda	2 359 699 338,00		

Tuensaajien sähköinen hallinta [valinnainen]

	Maaseuturahaston rahoitus [%]	Asianomaiset toimet [%]

Tukihakemus		
Maksuhakemukset		
Valvonta ja noudattaminen		
Seuranta ja raportointi hallintoviranomaiselle/maksajavirastolle		

Keskimääräiset aikarajat, jonka kuluessa maksut tulevat tuensaajille [valinnainen]

[päivää] Tarvittaessa jäsenvaltion määräaika maksujen suorittamiselle tuensaajille	[päivää] Tuensaajille maksamisen keskimääräinen aika	Huomautukset

4. TEKNISEN AVUN JA OHJELMAN JULKISUUSVAATIMUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANO VARTEN SUORITETUT TOIMET

4.a) Kansallisen maaseutuverkoston perustamiseen ja sen toimintasuunnitelman täytäntöönpanoon suoritettavat toimet ja sitä koskeva tilannekatsaus

4.a1) Toteutettavat toimet ja nykytilanne kansallisen maaseutuverkoston perustamisen suhteen (hallintorakenne ja verkoston tukiyksikkö)

Suomen Maaseutuverkosto on manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämistä edistävä verkosto, joka mahdollistaa laajan tiedon-, kokemuksen- ja menetelmien vaihdon sekä lisää vuoropuhelua paikallisella, alueellisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Maaseutuverkoston tehtävänä on toimintansa kautta edistää maaseutuohjelmien (Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisohjelma) toimia erityisesti lisäämällä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa verkoston toimijoiden kesken. Keskeistä on, että potentiaaliset tuensaajat ja suuri yleisö ovat tietoisia kehittämisohjelmien mahdollisuuksista ja tuloksista. Maaseutuverkostotoiminta edesauttaa myös hyvien käytäntöjen ja toimintatapojen leviämistä toimijoiden keskuudessa. Toiminnan koordinoijana ja mahdollistajana toimii Ruokaviraston verkostopalvelut-yksikkö.

Maaseutuverkostotoiminnan kaksi tärkeää painopistettä ovat viestintä ja maaseutuverkostossa tapahtuvan alueellisen ja temaattisen verkostotoiminnan kehittäminen. Viestinnän rooli edelliseen ohjelmakauteen verrattuna korostuu entisestään. Ohjelman mahdollisuuksien esiin tuominen maaseutualueiden kehittämisessä sekä hyvien käytäntöjen välittäminen konkreettisten esimerkkien kautta on entistä tärkeämpää.

Viestintäverkoston rakenteita kehitetään niin, että verkosto rakentuu alueellisten toimijoiden verkostoista kansalliseksi kokonaisuudeksi. Lisäksi maaseutuverkostopalvelut yhdessä muiden jäsenmaiden maaseutuverkostojen ja näiden verkostoyksikköjen kanssa laajentavat verkoston myös Euroopan laajuiseksi. Tämänkaltaisella verkostolla mahdollistetaan tiedonkulku paikalliselta tasolta kansalliselle ja Euroopan tasolle ja päinvastoin. Myös tiedonkulkua viestintäverkoston sisällä alueelta toiselle kehitetään hyvien esimerkkien ja ajankohtaisten asioiden välittämiseksi. Kansallisen verkoston ylläpidon ja kansainvälisen verkoston kehittämiseen on edelleen vuonna 2020 hyvä suunnata voimavaroja.

Maaseutuverkoston toimintaa kehitetään ja luodaan toimivia rakenteita alueellisella, maakunnallisella, kansallisella sekä kansainvälisellä tasolla. Toiminnan tässä vaiheessa panostetaan jo olemassa olevien alueellisten verkostojen tukemiseen ja uusien perustamiseen sinne, missä niillä on tarvetta ja mahdollisuutta syntyä. Kansallisen maaseutuverkoston rakenteita tuetaan toimintaa palvelevilla työkaluilla ja tapahtumilla. Kansallisen maaseutuverkoston toimintaan haetaan vahvuutta myös temaattisesta ja toiminnallisesta yhteistyöstä kansainvälisellä tasolla naapurimaiden kanssa. Yhteistyötä edistetään muun muassa ohjausryhmän työryhmätyöskentelyn kautta.

Maaseutuverkostotoiminnassa kehitetään aktiivisesti metodeja ja työkaluja myös maaseutuverkostotoiminnan vaikuttavuuden arviointiin ja toiminnan itsearviointiin. Toiminnan itsearviointia toteutetaan vuosille 2020-2021 tehtävän itsearviointisuunnitelman pohjalta.

Maaseutuverkoston tukiyksikkö toimii Ruokavirastoon sijoitettuna. Maaseutuverkostopalvelut –yksikössä työskenteli 7 asiantuntijaa/verkostokoordinaattoria vuonna 2019.

4.a2) Toteutetut toimet ja nykytilanne toimintasuunnitelman toteuttamisen suhteen

Vuonna 2019 maaseutuverkoston toiminnassa nostettiin esiin maaseuturahaston tuloksia ja vaikuttavuutta ja rakennettiin siltaa tulevaan rahoituskauteen. Uuden rahoituskauden valmistelu alkoi maa- ja metsätalousministeriön toimesta. Tämä näkyi myös maaseutuverkoston toiminnassa, sillä maaseutuverkoston tilaisuudet antoivat hyvän keskustelufoorumien uuden rahoituskauden kysymyksiin virallisen työryhmätyön ulkopuolella.

Monien tapahtumien vuosi – tässä niistä suurimmat

Maatalouden uusimman ympäristötiedon vaihtopäivät järjestettiin yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön, ympäristöministeriön ja EU:n Itämeristrategian kanssa helmikuussa 2019 Jyväskylässä. Tapahtuman tavoitteena oli koota laajasti yhteen maatalouden ympäristöasioiden kanssa toimivia henkilöitä, jakaa uutta tutkimustietoa ja käytännön kokemuksia sekä kerätä tietoa tulevan yhteisen maatalouspolitiikan ohjelmakauden suunnitteluun. Tavoitteena oli jakaa tietoa kansallisista ravinteiden kierrätystä edistävästä hankkeista sekä kerätä tietoa Itämeren suojelukomission HELCOMin Itämeren alueen ravinteiden kierrätysstrategian laadintaa varten. Paikan päällä tilaisuutta seurasi n. 150 osallistujaa, sekä Suomesta, että monista muista Itämerenalueen maista. Tilaisuuden avulla onnistuttiin törmäyttämään maatalouden ympäristöratkaisujen tuottajia ja tuloksia hyödyntäviä tahoja, mutta herättämään myös kiinnostusta mediassa, televisioon asti. Näin julkisesti 9 rahoitettujen hankkeiden työtä voitiin saattaa tiedoksi myös muille kuin maatalouden ympäristöteemojen parissa työskenteleville.

Huhtikuussa juhlistettiin 10 vuotta eurooppalaista maaseudun verkostotoimintaa NetworX-tapahtumassa. Suomi ja suomalainen maaseudun kehittäminen oli upeasti esillä niin avajaistapahtumassa, parhaiden hankkeiden kilpailussa kuin ständitorillakin. Suomi näkyi ja kuului avajaistilaisuudessa, sillä Maaseutuverkostopalveluiden Juha-Matti Markkolan tehtävänä oli muistella verkostotoiminnan ensi metrejä Suomessa vuonna 2007, ja Joonas Hellmanin puolestaan tähytä tulevaan ja tuoda nuorten ääni esiin. Tapahtuman yhteydessä järjestetty Rural Inspiration Awards keräsi EU:n parhaita hankkeita ja tässä tarkastelussa Suomi pärjasi loistavasti - viidessä kilpailusarjassa jokaisessa oli suomalainen finalistia ja yhden sarjan voitto tuli Kuitua pohjoiseen -laajakaistahankkeelle Lappiin.

Suomalainen maaseutuverkostotoiminta pääsi konkreettisesti esittelemään aktiivisuuttaan ja osaamistaan Suomen maksajaviraston isännöimässä EU:n maksajavirastojohtajien kokouksessa Finlandia-talolla marraskuussa. Yhdessä eurooppalaisten kollegojen kanssa Maaseutuverkostoyksikkö toteutti yhden neljästä työpajasta. Aiheena oli maaseutuverkostojen ja maksajavirastojen yhteistyön mahdollisuudet Euroopan maatalouspolitiikan ohjelmien onnistuneen toimeenpanon ja ennen kaikkea toimeenpanon laadun ja vaikuttavuuden varmistamisessa. Työpajan tuloksena tunnistettiin tärkeitä kehittämis- ja etenemiskohteita, kuten hyvien käytänteiden ja tiedon jakamisen lisääminen ja uusien digitaalisten työkalujen parempi hyödyntäminen verkostojen ja sidosryhmien välillä.

Työryhmät

Uudet teemaryhmät, Tulevaisuuden tuottajat ja Älykkäät kylät, aloittivat työnsä vuoden 2019 alussa. Maaseutuverkoston Tulevaisuuden tuottajat – ja Älykkäät kylät -työryhmä nostivat esiin keskusteluun omia tulevaisuusteemojaan.

Tulevaisuuden tuottajat –työryhmä jalkautui heinäkuussa OKRA-messuille Oripäähän. Okrassa esiteltiin ensi kertaa videot neljästä eri maaseudun nuoresta yrittäjästä sekä julkaistiin uusi palvelupaketti-konsepti. Messujen aikana satoja ihmisiä kävi ständillä keskustelemassa palvelupaketista sekä katsomassa screenillä pyöriä videoita maaseudun nuorista yrittäjistä. Messuilla tavoitettiin erittäin hyvin kohderyhmiä, varsinkin

palvelupakettien osalta.

Älykkäät kylät -konsepti on keskeinen teema tulevalla rahoituskaudella, joten ohjelmakauden valmisteluun tarvitaan myös kansallisen tason näkemystä esimerkiksi, miten maaseutu on digiyhteiskunnan kyydissä, mitä ”älykkyydellä” tarkoitetaan ja miten se Suomessa ymmärretään. Työryhmän toimintavuoden rungon muodostivat omat tilaisuudet. Näitä olivat teemaseminaarit Kajaanissa (6.6.2019) ja Kolilla (2.10.2019) sekä näiden välissä ollut Lokaalin älykäs kylä -perjantai (23.8.2019).

Tilaisuuksien keskeisin anti on koottu työryhmän sähköiseen kotipesään eli sivuille www.älykäskylä.fi. Sieltä löytyy myös taustoitusta konseptiin sekä avauksia ja nostoja ajankohtaisista aiheista teeman tiimoilta. Facebook-sivukin avattiin nimellä ”Älykäs kylä”. Oman toiminnan ohella työryhmä jäsenineen on ollut aktiivisesti mukana niin CAP –työpajoissa, Suomen älykkäin kylä -kilpailua sparraamassa (alueilla + Kiitorata) kuin viemässä teemaan eteenpäin omiin osaamisalueisiin liittyen.

Kansainvälisyyttä älykkäiden kylien merkeissä

Älykkäät kylät -teema on ollut kansainvälisen yhteistyön asialistalla. Vuoden 2019 alussa Suomen kylät ja maaseutuverkosto isännöivät eurooppalaisen älykkäät kylät -verkoston tapaamista Sastamalassa. Vuoden lopulla delegaatio Etelä-Koreasta kävi tutustumassa älykkäiden kylien kehittämiseen Suomessa.

Smart Villages -työryhmä on ollut kiinnostunut Suomen kylien kehittamisestä ja Suomen älykkäin kylä -kilpailusta. ENRD halusi järjestää yhden kokouksistaan Suomessa. Kokous järjestettiin vuoden lopulla Hämeessä. Kaksi päivää vietettiin Vähikkälän ja Teuro-Kuuslammin kylien vieraina. Kyläläisten aktiivisuus, vieraanvaraisuus ja palo kylänsä kehittämiseen teki kaikkiin suuren vaikutuksen.

Suomen älykkäin kylä –kilpailu

Suomen älykkäin kylä -kisa toi mukaan kylien kehittämisen arjen ääntä ja konkretiaa. Kisa kiinnosti paljon myös muissa jäsenmaissa. Kilpailu jatkuu vuonna 2020 järjestettävään Maaseutuparlamenttiin saakka.

4.b) Toteutetut toimet sen varmistamiseksi, että ohjelma julkistetaan (komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 808/2014 13 artikla)

Viestinnän tavoitteet vuodelle 2019 olivat:

- Tieto maaseutuohjelman mahdollistamista ilmastonmuutoksen hillintä- ja sopeutumistoimista kasvaa.
- Tieto maaseutuohjelman EU-rahoituksen vaikutuksista ja merkityksestä lisääntyy.
- Viestintäverkosto vahvistaa viestiä rahoituksen vaikutuksista.

Vuoden 2019 valtakunnallisen viestinnän kattoteemana olivat ilmastoasiat, jotka näkyivät vuoden kampanjoiden teemoissa. Viestinnässä näkyi myös Suomen EU-puheenjohtajuuskausi; maaseutuohjelman rahoitetuista kohteista viestittiin sosiaalisessa mediassa ja videoiden avulla. Viestintäverkoston vuosi

huipentui joulukuisella Brysselin matkalla.

Viestintäverkosto välitti viestiä alueille sopivalla otteella – hyviä esimerkkejä alueilta

Vuonna 2019 alueilla keskityttiin vaikuttavuudesta viestimiseen. Viestintäverkosto kehitti välineitä vaikuttavuuden osoittamiseen, ja jotkin viestintähankkeet panostivat hankkeiden koulutukseen juuri vaikuttavuuden esiin tuomisessa. Hämeessä on käynnistynyt hanke, jossa keskitytään vaikuttavuuteen, Etelä-Pohjanmaalla päättyi maaseutuohjelman vaikuttavuuden arviointiin ja viestintään keskittynyt palvelumuotoilukokonaisuus, Keski-Suomessa hanketoimijoita koulutettiin vaikuttavuudesta maakunnan neljässä eri tapahtumassa ja Pohjois-Savossa hanketoimijoita koulutettiin niin ikään vaikuttavuudesta. Viestimällä siitä, mitä rahoituksen avulla on saatu aikaan, perustellaan julkisten varojen käyttöä.

Maaseutuohjelman viestintää tehdään monille eri kohderyhmille, joille viestintää on toteutettava eri keinoin ja kanavin. Kohderyhmiin lukeutuvat niin viljelijät, tuensajaat, sidosryhmät, media, hankkeiden toteuttajat sekä suuri yleisö. ELY-keskukset ja Leader-ryhmät järjestivät lukuisia tapahtumia, joita räätälöitiin eri kohderyhmille. Etelä-Pohjanmaalla tukien maksatukseen liittyen julkaistiin esimerkiksi Pöyrööt-sarjakuvaa monikanavaisesti, jonka sanomaa oli työstetty yhdessä maksatusasiantuntijoiden kanssa. Näin sanoma ja viesti tavoittavat halutun kohderyhmän.

Uutiskirjeet, blogit sekä tiedotteet ja uutiset olivat verkoston ahkeraan käyttämiä työkaluja myös vuonna 2019. Myös videot ovat yhä suosiossa. Monilla alueilla ja myös alueiden yhteisinä ponnistuksina tehtiin lehtiä, joita jaeltiin kotitalouksiin, yrityksiin kuin sähköisessä muodossa. Viestintäverkoston viestintä on siis hyvin monikanavaista.

ELY-keskukset ja viestintähankkeet tekevät viestintäyhteistyötä esimerkiksi tapahtumien ja rahoitusta saaneiden esimerkkitarinoiden muodossa. Viestintähankkeet ja ELY-keskukset tekevät jonkin verran viestintäyhteistyötä myös yli maakuntarajojen. Esimerkiksi viisi ELY-keskusta osallistui messuille yhdessä, Keski-Suomen ELY-keskuksen koordinoimana, ja Satakunnan, Pirkanmaan sekä Varsinais-Suomen viestintähankkeet tekevät vuosiraportin mukaan tiivistä yhteistyötä.

Viestintäverkosto elää ja uusiutuu; suunnitteilla on muun muassa webinaareja vuorovaikutuksen lisäämiseksi.

Valtakunnallisen viestinnän vuosi

Vuoden 2019 viestintää tehtiin erilaisten viestintäkampanjoiden, tapahtumien ja ajankohtaisten tempausten siivittämänä.

Tempauksista ensimmäisellä houkuteltiin Madventures-sarjan tekijöitä maaseutuohjelman kohteisiin ympäri Suomen. Maaseutu.fi-sivustolla julkistettiin avoin kirje ja kohdekartta Madventures-sarjan juontajille Riku Rantalalle ja Tunna Milonoffille, johon oli viestintäverkoston avustuksella kerätty maaseutuohjelmasta rahoitettuja kohteita. Yhteydenottoa ei tullut, mutta julkinen yhteydenotto sai aikaan paljon innostusta, huomiota ja johdatteli kohti kesällä alkavaa matkailukampanjaa.

Maaliskuun tukien julkistukseen valmistauduttiin huolellisesti ja hyvissä ajoin. Ohjelman viestintäryhmä teki Ruokaviraston viestinnän sekä Luonnonvarakeskuksen kanssa materiaalia, joka avasi CAP-tukien merkitystä yhteiskunnalle. Sosiaalisessa mediassa jaettiin kuvitettuja faktoja maaseutuohjelman ja maataloustukien merkityksestä yhteiskunnalle, ja sosiaalisen median päivityksillä ohjattiin muun muassa maa- ja metsätalousministeriön osastopäällikkö Minna-Mari Kailan blogiin MMM:fi:ssä. Ruokavirasto palveli lukuisten medioiden tietopyyntöjä. Tukien julkistus uutisoitiin suurimmissa medioissa ja

maakuntalehdissä monikanavaisesti – sekä verkossa, lehtien sivuilla, että radiossa.

Eurooppa-päivää vietettiin toukokuussa koko viikko. Viestintäverkosto viesti yhdessä ja yhteisillä materiaaleilla EU:n maaseuturahoituksen vaikutuksista suomalaisten arkeen; yhteisöllisyyteen, yrittäjyyteen ja ympäristöön. Ytimekkäästi ja visuaalisesti laaditut sosiaalisen median kuvat herättivät huomiota ja kiinnostusta laajasti – sosiaalisen median kanavilla tavoitettiin lähes 20 tuhatta sosiaalisen median käyttäjää Eurooppa-viikon aikana. Itse Eurooppa-päivänä julkaistiin myös EU-rahoituksen merkitystä kansalaiselle taustoittava tiedote, jonka näkökulmana oli EU-rahoituksen merkitys kansalaisen arjessa.

Vuoden 2019 ilmastoteemaa mukaileva ensimmäinen kampanja käynnistyi kesäkuun alussa. Tee Se Suomessa –lähimatkailukampanjassa tuotiin esiin maaseutuohjelmasta rahoitettuja matkailukohteita, jotka koottiin kampanjasivustolle www.teesesuomessa.fi. Kohteita sivustolle on kerätty yli 150 kappaletta. Viestintäkanavina kampanjassa olivat kampanjan verkkosivu, sosiaalisen median mainokset, Instagram-kuvakilpailu sekä kampanjan kohteissa kuvatut kampanjavideot. Kohderyhmänä olivat ilmastotietoiset matkailijat, keskittyen etenkin lapsiperheisiin. Kampanja syntyi viestintäverkoston ideasta vuonna 2018, ja sitä jalostettiin kevään ajan yhdessä viestintäverkostosta muodostetun tiimin kanssa.

Heinäkuun lopussa päättynyt viestintäkampanja oli erittäin ajankohtainen; sosiaalisessa mediassa mainostetun sisällön pariin klikattiin yhä uudelleen, ja lapsiperheille suunnattua mainontaa kasvattamalla tavoitettuja kävijöitä olisi saavutettu huomattavasti enemmän. Kokonaisuudessaan kampanjan sosiaalisen median viestinnällä tavoitettiin yli 230 tuhatta kävijää, ja sivustoa käytti reilut 30 tuhatta kävijää.

Toinen ilmastoaiheinen kampanja käynnistyi syksyllä. Puhdas valintakysymys -kampanjassa kerrottiin viljelijöiden toteuttamista ympäristö- ja ilmastotoimista. Kampanjassa viljelijän työ tuotiin kuluttajaa lähelle, keskittyen samalla EU-rahoituksen merkitykseen. Syksyn kampanjan kohderyhmänä olivat neutraalit mutta tiedostavat kuluttajat. Kampanjasivustolle www.maaseutu.fi/puhdasvalintakysymys koottua tietoa välitettiin sosiaalisen median mainoskampanjan avulla. Puhdas valintakysymys –kampanjan kattavuus sosiaalisen median näyttökerroilla oli reilu 200 tuhatta kävijää, ja sosiaalisessa mediassa Facebook-sivun reaktiot, jaot ja kommentit saivat sivuhistorian ennätyksen.

Syyskuussa vietettiin Osta tilalta -päivää. Päivä keräsi innokkaita osallistujia ja innosti myös mediaa kirjoittamaan tilamyyntiin keskittyvästä tapahtumasta. Ennakkojuttujen teolla on ollut merkittäviä vaikutuksia tapahtuman kävijämääriin. Ylivoimaisesti eniten hyödynnetty kanava tapahtumaviestinnässä on sosiaalinen media - sekä itse tapahtuman, että tilojen osalta.

Syyskuun alussa maaseutujohtajat kokoustivat Helsingissä, ja EU:n maaseuturahoituksella rahoitettuja kohteita esiteltiin kokousvieraille sekä sosiaalisen median välityksellä kansalaisille. Kokousta varten teetettiin myös aivan uudenlaiset elämykset kokousvieraille. 360-virtuaalivideoilla kokousvieraat saivat mahdollisuuden päästä tutustumaan eläinten hyvinvointiin keskittyvään sikalaan, kuin myös kosteikkoon, jossa luonnon monimuotoisuus on pääosissa. Maaseutuohjelman monipuoliset toimet saatiin tällä tavoin tuotua esille myös videoiden välityksellä. Videot herättivät kiinnostusta kokouskävijöissä, ja ne olivat esillä myös maatalousministerien kokouksessa.

Yrittäjän päivänä viestittiin Leader-rahoitusta saaneista yrityksistä. Viestintäverkoston hankeviestijät tarjosivat paikallisille medioille paikallisia esimerkkejä laaditun tiedotteen oheen. Tiedotetta varten tietoa kerättiin Leader-ryhmiltä.

Vuonna 2019 valmistui myös viestinnän arviointi. Arvioinnissa haastateltiin kohderyhmiä, tehtiin kysely viestintäverkostolle sekä tehtiin media-analyysi ja verkkoliikenteen analyysi. Arvioinnin mukaan ohjelmaviestintä on aiempaa tavoitteellisempaa ja suunnitelmallisempaa kuin ohjelmakauden alussa, ja verkostomallinen toimintatapa koetaan tärkeäksi osaksi maaseutuohjelman viestintää. Arvioinnissa

neuvottiin myös tarkentamaan viestinnän tavoitteita ja jämäköittämään strategisia linjauksia muun muassa maaseuturahaston termien suhteen. Arvioinnin johtopäätöksiä voidaan hyödyntää tulevan rahoituskauden viestinnän valmistelussa.

Verkkoviestinnän otteita

Maaseutu.fi:n kävijämäärät kasvoivat edellisestä vuodesta. Sivustolla oli vuoden 2019 aikana vajaa 90 000 kävijää, joista uusien kävijöiden osuus on reilut 86 %. Sivustolle tullaan eniten (Google)haun sekä somen kautta (Facebookista eniten). Ruokavirasto.fi on tärkein linkittäjä sivusto. Suosituimpia sisältöjä sivustolla olivat maaseutuohjelman, rahoituksen haun ja maaseutuverkoston sivujen lisäksi yrittäjyyteen, ympäristöön ja maatalouteen liittyvät tarinat. Lisäksi paljon haettiin viestintäohjeita, kuvapankkia, tapahtumakalenteria sekä hanketoimijan käsikirjaa.

Facebookin Maaseutu – Tilaa elämälle -sivusta on muodostunut keskeinen kanava tavoittaa yleisöjä maaseudun kehittäjien ydinpiiriin ulkopuolelta. Facebookissa toimivaksi on todettu kevyet, tulevaisuudenuskoiset menestys- ja yrittäjyystarinat. Facebookin seuraajamäärä kasvoi vuoden 2019 aikana ja on nyt reilut 8 000 seuraajaa. Tavanomaiset julkaisut tavoittavat tuhannesta kymmeneen tuhanteen käyttäjään. Suosituin postaus, yksi mainostettu Puhdas valintakysymys -kampanjan videoista, tavoitti lähes 100 000 ihmistä. Sivuston kattavuus on pääosin orgaanista – vain harvoja julkaisuja on markkinoitu rahalla. Twitterissä Maaseutu.fi-tili keskittyi jakamaan tietoa – ei niinkään hakeutunut keskusteluihin.

Viestintäverkoston vuosi

Ohjelmaviestinnässä tärkeä voimavara ovat alueelliset viestintäyhteyshenkilöt, jotka vaihtavat aktiivisesti hyviä viestintäkäytäntöjä keskenään. Maaseutuohjelman viestintäverkosto kokoontui useita kertoja vuoden aikana videoneuvottelun avulla tai kasvokkain. Vuoden aikana koulutuksia järjestettiin muun muassa saavutettavuusdirektiivistä sekä tekoälyn tuomista mahdollisuuksista.

Koulutusta Euroopan unionin toimielimistä, kansainvälisestä maaseutuverkostosta ja sidosryhmistä saatiin viestintäverkoston Brysselin opintomatalla joulukuussa. Reissu oli hyödyllinen ja opettavainen saadun palautteen perusteella, ja lisäsi ymmärrystä Euroopan unionin toimielimistä sekä kansainvälisen maaseutuverkoston roolista.

Verkoston suljetussa Facebook-ryhmässä on noin 290 jäsentä, joista huomattava joukko osallistuu aktiivisesti keskusteluun ja jakaa kuulumisia omalta alueeltaan. Ryhmästä on tullut kiiteltä vertaistuen kanava, josta on löydetty vastauksia mitä erilaisimpiin kysymyksiin. Facebook-ryhmään on kutsuttu myös viestijöitä keskeisistä sidosryhmistä.

Alueelliset viestintähankkeet ovat parantaneet viestinnän toimeenpanoa ja vaikuttavuutta. Viestintähankkeiden kautta viestintää onnistuttiin kohdentamaan tarkemmin, työ oli ammattimaista ja suunnitelmallista. Alueelliset viestintähankkeet tukivat tuensaajien viestintävalmiuksia kouluttamalla oman alueensa hanketoimijoita viestinnässä.

Erityisesti viestintähankkeissa moni tiedottaja vaihtui vuonna 2019 nykyisen ohjelmakauden lähestyvistä päättymisestä johtuen. Tämä on aiheuttanut pirstaleisuutta viestinnän toimintakentässä. Tähän ohjelmaviestinnässä on kuitenkin kiinnitetty huomiota, ja uusien viestintäverkostolaisten perehdytykset on vakiinnutettu käyttöön.

Hankkeet ovat merkittävä linkki valtakunnalliseen toimintaan, ja ELY-keskukset nostivat vuosiraportteissaan valtakunnallisen viestintäverkoston esiin merkittävänä yhteistyön foorumina. Sen kautta on saatu

vertaistukea ja ideoita sekä näkyvyyttä oman alueen asioille.

5. TOIMET, JOTKA ON TOTEUTETTU ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2015, 2016

6. KUVAUS ALAOHJELMIEN TOTEUTTAMISESTA

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

7. TIETOJEN JA OHJELMAN TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISESSA TAPAHTUNEEN EDISTYMISEN ARVIOINTI

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

8. ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 5, 7 JA 8 ARTIKLAN MUKAISTEN PERIAATTEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI TÄYTÄNTÖÖNPANNUT TOIMET

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2016, 2018

9. EDISTYMINEN INTEGROIDUN LÄHESTYMISTAVAN VARMISTAMISESSA MAASEUTURAHASTON JA MUIDEN UNIONIN RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖN

Tätä osiota sovelletaan ainoastaan vuotuisiin täytäntöönpanokertomuksiin 2018

10. RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS (ASETUKSEN (EU) N:o 1303/2013 46 ARTIKLA)

30A. Onko ennakoarviointi aloitettu?	Ei
30B. Onko ennakoarviointi valmistunut?	Ei
30. Ennakoarvioinnin valmistumispäivä	-
31.1. Onko valinta- tai nimeämismenettely jo käynnistetty?	Ei
13A. Onko rahoitussopimus allekirjoitettu?	Ei
13. Päivä, jona rahoitussopimus rahoitusvälineen täytäntöönpanosta vastaavan elimen kanssa on allekirjoitettu	-

11. YHTEISTEN JA OHJELMAKOHTAISTEN INDIKAATTOREIDEN SEKÄ MÄÄRÄLLISTEN TAVOITEARVOJEN KOODITAUUKOT

Katso seurantaliite

Liite II

Yksityiskohtainen taulukko, jossa esitetään toteutustaso kohdealoittain, mukaan lukien tuotosindikaattorit

Kohdeala 1A							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1A	T1: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14, 15 ja 35 artiklan mukaisten menojen prosenttiosuus suhteessa maaseudun kehittämissuhteen kokonaisuuteen (kohdeala 1A)	2014-2019			1,25	37,32	3,35
		2014-2018			0,83	24,78	
		2014-2017			0,13	3,88	
		2014-2016			0,06	1,79	
		2014-2015			0,01	0,30	

Kohdeala 1B							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1B	T2: yhteistyötoimenpiteestä tuettujen yhteistyötoimien kokonaismäärä (asetuksen (EU) N:o 1305/2013 35 artikla) (ryhmät, verkostot/klusterit, pilottihankkeet...) (kohdeala 1B)	2014-2019					310,00
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 1C							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
1C	T3: asetuksen (EU) N:o 1305/2013 14 artiklan mukaisesti koulutettujen osallistujien kokonaismäärä (kohdeala 1C)	2014-2019			27 916,00	139,58	20 000,00
		2014-2018			14 064,00	70,32	
		2014-2017			107,00	0,54	
		2014-2016					
		2014-2015					

Kohdeala 2A

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
2A	T4: niiden maatalojen prosentiosuus, jotka saavat maaseudun kehittämissohjelmasta tukea rakenneuudistukseen tai nykyaikaistamiseen tehtäviin investointeihin (kohdeala 2A)	2014-2019	7,31	61,20	7,31	61,20	11,94
		2014-2018	5,71	47,81	5,71	47,81	
		2014-2017	2,68	22,44	3,04	25,45	
		2014-2016	0,99	8,29	0,99	8,29	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	570 057 666,23	61,87	312 338 000,35	33,90	921 400 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	15 100 863,13	100,67	10 078 088,72	67,19	15 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			5 076 435,02	241,74	2 100 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019			11 940,00	746,25	1 600,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	5 955 246,46	119,10	5 953 191,46	119,06	5 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			9 939,00	496,95	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	549 001 556,64	60,91	296 306 720,17	32,87	901 400 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019			432 827 208,17	23,53	1 839 200 000,00
M04.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			296 306 720,17	32,87	901 400 000,00
M04.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2019			6 038,00	86,26	7 000,00

Kohdeala 2B

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
2B	T5: niiden maatilojen prosenttiosuus, joilla on maaseudun kehittämissuunnitelmasta tuettu liiketoiminnan kehittämissuunnitelma / tuettuja investointeja nuorille viljelijöille (kohdeala 2B)	2014-2019	2,31	50,14	2,31	50,14	4,61
		2014-2018	1,55	33,64	1,55	33,64	
		2014-2017	0,37	8,03	0,37	8,03	
		2014-2016	0,03	0,65	0,03	0,65	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
2B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	81 135 294,95	50,39	42 675 371,94	26,51	161 000 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	12 983 311,04	99,87	8 423 475,15	64,80	13 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			5 292 856,26	529,29	1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019			7 927,00	990,88	800,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	349 205,74	11,64	349 205,74	11,64	3 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			761,00	76,10	1 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	67 802 778,17	46,76	33 902 691,05	23,38	145 000 000,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019					327 000 000,00
M06.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			33 902 691,05	23,38	145 000 000,00
M06.1	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2019			1 354,00	50,15	2 700,00

Kohdeala 3A

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
3A	T6: niiden maatilojen prosentiosuus, joita tuetaan laatu järjestelmien, paikallismarkkinoiden ja lyhyiden jakeluketjujen sekä tuottajaryhmien ja -organisaatioiden avulla (kohdeala 3A)	2014-2019	1,29	15,12	1,29	15,12	8,53
		2014-2018	0,80	9,38	0,80	9,38	
		2014-2017	0,02	0,23	0,02	0,23	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
3A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	414 451 594,01	80,01	369 182 794,34	71,27	518 000 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	7 108 249,80	88,85	4 824 602,25	60,31	8 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			1 063 108,47	106,31	1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019			573,00	71,63	800,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	4 334 329,00	86,69	4 332 839,91	86,66	5 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			14 736,00	327,47	4 500,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	68 359 303,66	100,53	46 822 698,79	68,86	68 000 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019			188 018 985,42	96,22	195 400 000,00
M04.1	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			365,00	73,00	500,00
M04.2							
M14	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	299 045 147,11	77,07	304 506 036,55	78,48	388 000 000,00
M14	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2019			5 976,00	132,80	4 500,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	35 604 564,44	72,66	8 696 616,84	17,75	49 000 000,00
M16.4	O9 - Tuettuihin järjestelmiin osallistuvien maatilojen lukumäärä	2014-2019			757,00	15,14	5 000,00

Painopiste P4

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
P4	T12: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus maaperän hoidon parantamiseksi ja/tai maaperän eroosion torjumiseksi (kohdeala 4C)	2014-2019			70,96	131,57	53,93	
		2014-2018			70,30	130,35		
		2014-2017			63,64	118,00		
		2014-2016			63,18	117,15		
		2014-2015			62,21	115,35		
	T10: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty hoitosopimus vesienhoidon parantamiseksi (kohdeala 4B)	2014-2019				83,43	104,46	79,87
		2014-2018				82,81	103,68	
		2014-2017				82,83	103,71	
		2014-2016				82,29	103,03	
		2014-2015				82,44	103,22	
	T9: sen maatalousmaan prosenttiosuus, josta on tehty luonnon monimuotoisuutta tukeva hoitosopimus (kohdeala 4A)	2014-2019				13,55	76,98	17,60
		2014-2018				13,44	76,36	
		2014-2017				11,94	67,83	
		2014-2016				10,94	62,15	
		2014-2015				9,59	54,48	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023	
P4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	4 903 868 756,07	86,41	4 875 502 922,71	85,91	5 675 331 757,00	
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	5 361 269,41	74,46	3 387 441,57	47,05	7 200 000,00	
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					4 000 000,00	
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					2 300,00	
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	8 041 769,87	67,01	8 039 915,89	67,00	12 000 000,00	
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			31 398,00	73,02	43 000,00	
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	8 968 878,81	149,48	3 886 889,24	64,78	6 000 000,00	
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019					6 000 000,00	
M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			197,00	24,05	819,00	
M10	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 512 452 154,06	91,31	1 498 865 557,91	90,49	1 656 331 757,00	
M10.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2019			4 013 056,25	211,21	1 900 000,00	
M11	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	266 797 338,14	81,84	260 755 351,73	79,99	326 000 000,00	
M11.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2019			270 994,62	76,34	355 000,00	
M13	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 092 704 912,83	84,67	3 095 760 007,64	84,75	3 652 800 000,00	
M13.1	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2019			1 148 144,02	98,30	1 168 000,00	
M13.2	O5 - Kokonaispinta-ala (ha)	2014-2019			1 021 691,64	98,52	1 037 000,00	
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	9 542 432,95	63,62	4 807 758,73	32,05	15 000 000,00	

Kohdeala 5B

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5B	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2019					2 000,00
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			221,00	11,05	
		2014-2015			18,00	0,90	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 613 585,11	29,04	2 217 663,93	24,64	9 000 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	34 836,50	3,48	300 995,90	30,10	1 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					1 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					400,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	376 727,74	37,67	375 702,43	37,57	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			548,00	27,40	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 202 020,87	31,46	1 540 965,60	22,01	7 000 000,00

Kohdeala 5C

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5C	T16: kokonaisinvestoinnit uusiutuvan energian tuotantoon (euroa) (kohdeala 5C)	2014-2019	35 088 750,94	29,76	35 088 750,94	29,76	117 900 000,00
		2014-2018	22 471 513,38	19,06	22 471 513,38	19,06	
		2014-2017	9 186 406,25	7,79	9 186 406,25	7,79	
		2014-2016			2 539 138,00	2,15	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	43 458 411,63	63,17	23 771 295,89	34,55	68 800 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 221 398,51	80,53	2 482 128,07	62,05	4 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			60 337,37	20,11	300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019			527,00	175,67	300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	608 340,61	60,83	608 858,65	60,89	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			1 520,00	76,00	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	32 878 261,86	57,88	17 606 923,99	31,00	56 800 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019			35 088 750,94	29,76	117 900 000,00
M04.1	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			564,00	123,96	455,00
M04.3							
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	6 750 410,65	96,43	3 073 385,18	43,91	7 000 000,00

Kohdeala 5D

FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5D	T17: niiden eläinyksiköiden (ey) prosenttiosuus, joita koskevat investoinnit kasvihuonekaasujenpäästöjen ja/tai ammoniakkipäästöjen vähentämiseksi karjanhoidossa (kohdeala 5D)	2014-2019			1,42	13,18	10,77
		2014-2018			1,34	12,44	
		2014-2017			0,76	7,05	
		2014-2016			0,42	3,90	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5D	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	10 919 733,57	17,36	5 998 943,29	9,54	62 900 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	850 000,00	53,13	563 283,10	35,21	1 600 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	38 269,71	3,83	38 269,71	3,83	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			133,00	6,65	2 000,00
M04	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	9 460 860,08	16,66	5 318 743,65	9,36	56 800 000,00
M04	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019			11 760 208,92	9,97	117 900 000,00
M04.1 M04.3 M04.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			328,00	72,09	455,00
M04.1 M04.3 M04.4	O8 - Tuettujen eläinyksiköiden (ey) lukumäärä	2014-2019			15 806,00	13,17	120 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	570 603,78	16,30	78 646,83	2,25	3 500 000,00

Kohdeala 5E							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
5E	Neuvontapalveluja käyttävien edunsaajien lukumäärä (kpl)	2014-2019					2 000,00
		2014-2018					
		2014-2017					
		2014-2016			161,00	8,05	
		2014-2015			245,00	12,25	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
5E	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	3 882 574,81	70,59	511 039,10	9,29	5 500 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 220 220,74	122,02	132 434,58	13,24	1 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					300 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					300,00
M02	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	287 591,49	28,76	289 351,56	28,94	1 000 000,00
M02.1	O13 - Neuvontaa saaneiden tuensaajien lukumäärä	2014-2019			1 024,00	51,20	2 000,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	2 374 762,58	67,85	89 252,96	2,55	3 500 000,00

Kohdeala 6A							
FA/M	Tavoiteindikaattorin nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
6A	T20: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (kohdeala 6A)	2014-2019			2 948,15	73,70	4 000,00
		2014-2018			1 815,20	45,38	
		2014-2017			600,81	15,02	
		2014-2016			15,30	0,38	
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6A	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	255 170 269,10	78,95	130 765 353,71	40,46	323 200 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	17 497 149,23	96,14	11 785 519,61	64,76	18 200 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			2 014 623,44	14,39	14 000 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019			6 949,00	57,91	12 000,00
M06	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	166 645 284,81	71,52	103 013 174,26	44,21	233 000 000,00
M06	O2 - Investoinnit yhteensä	2014-2019			454 218 996,96	53,09	855 540 000,00
M06.2 M06.4	O4 - Tuettujen tilojen/tuensaajien lukumäärä	2014-2019			1 622,00	29,49	5 500,00
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	71 027 835,06	98,65	15 966 659,84	22,18	72 000 000,00

Kohdeala 6B

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023	
6B	T23: tuetuissa hankkeissa syntyneet työpaikat (Leader) (kohdeala 6B)	2014-2019			1 739,73	102,34	1 700,00	
		2014-2018			1 064,46	62,62		
		2014-2017			322,14	18,95		
		2014-2016			2,15	0,13		
		2014-2015						
	T22: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy parannetuista palveluista/infrastruktuureista (kohdeala 6B)	2014-2019				106,42	226,07	47,07
		2014-2018				121,55	258,22	
		2014-2017				110,18	234,06	
		2014-2016				29,32	62,29	
		2014-2015						
	T21: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka kuuluu paikallisten kehittämissstrategioiden piiriin (kohdeala 6B)	2014-2019				70,41	149,58	47,07
		2014-2018				70,41	149,58	
		2014-2017				70,41	149,58	
		2014-2016				70,41	149,58	
		2014-2015				70,41	149,58	
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023	
6B	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	321 076 563,13	88,94	203 623 906,79	56,41	361 000 000,00	
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	7 673 954,06	95,92	4 801 138,49	60,01	8 000 000,00	
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					500 000,00	
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					700,00	
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	65 155 867,12	130,31	34 176 175,99	68,35	50 000 000,00	
M07.1	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			13,00	16,25	80,00	
M07.1 M07.2 M07.4 M07.5 M07.6 M07.7 M07.8	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktuureista (IT tai muut) hyötyvä väestö	2014-2019			5 804 189,00	322,45	1 800 000,00	
M07.2	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			17,00	11,33	150,00	
M07.4	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			104,00	74,29	140,00	
M07.5	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			46,00	57,50	80,00	
M07.6	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			18,00	36,00	50,00	
M16	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	994 976,76	33,17	133 429,80	4,45	3 000 000,00	

M19	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	247 251 765,19	82,42	164 513 162,51	54,84	300 000 000,00
M19	O18 - Paikallisten toimintaryhmien kattama väestö	2014-2019			2 692 334,00	149,57	1 800 000,00
M19	O19 - Valittujen paikallisten toimintaryhmien lukumäärä	2014-2019			54,00	100,00	54,00
M19.2	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			126 218 085,90	58,17	217 000 000,00
M19.3	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			11 051 114,74	48,05	23 000 000,00
M19.4	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019			27 243 961,87	45,41	60 000 000,00

Kohdeala 6C

FA/M	Tavoiteindikaattori nimi	Ajanjakso	Perustuu hyväksytyihin (tarvittaessa)	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Tavoite 2023
6C	T24: sen maaseutuväestön prosenttiosuus, joka hyötyy uusista tai parannetuista palveluista/infrastruktuureista (TVT) (kohdeala 6C)	2014-2019			27,13	54,60	49,69
		2014-2018			26,53	53,39	
		2014-2017			1,22	2,46	
		2014-2016					
		2014-2015					
FA/M	Tuotosindikaattori	Ajanjakso	Suoritettu	Käyttöönotto (%)	Toteutunut	Käyttöönotto (%)	Suunniteltu 2023
6C	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	37 016 679,80	112,17	22 493 723,54	68,16	33 000 000,00
M01	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	1 683 800,28	56,13	1 441 454,91	48,05	3 000 000,00
M01.1	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019					500 000,00
M01.1	O12 - Koulutukseen osallistujien lukumäärä	2014-2019					500,00
M07	O1 - Julkiset menot yhteensä	2014-2019	35 332 879,52	117,78	21 052 268,63	70,17	30 000 000,00
M07.3	O15 - Parannetuista palveluista/infrastruktuureista (IT tai muut) hyötyvä väestö	2014-2019			1 470 353,00	77,39	1 900 000,00
M07.3	O3 - Tuettujen toimintojen/toimien lukumäärä	2014-2019			74,00	74,00	100,00

Asiakirjat

Asiakirjan otsikko	Asiakirjan tyyppi	Asiakirjan päivämäärä	Paikallinen viite	Komission viite	Tarkistussumma	Tiedostot	Lähetyspäivämäärä	Lähetäjä
Tiivistelmä Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman 2014-2020 vuoden 2019 raportista	Yleistajuinen tiivistelmä	05-05-2020			3413131955	Tiivistelmä Manner-Suomen maaseudun kehittämissohjelman 2014-2020 vuoden 2019 raportista		
AIR Financial Annex 2014FI06RDRP001	Talousliite (Järjestelmä)	17-03-2020			2162208757	AIRfinancialAnnex2014FI06RDRP001_fi.pdf		

